

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

**ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ**

ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ

Διπλωματική εργασία

του Παναγιώτη Τσελέκη

(Α.Μ.: Δ2019031)

Θέμα: «Οι μεταρρυθμίσεις στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση την περίοδο 2000 – 2011»

Επιβλέπων καθηγητής: Δ. Π. Σωτηρόπουλος

Συνεπιβλέπων καθηγητής: Θ. Τσέκος

Συνεπιβλέπουσα καθηγήτρια: Α. Τριανταφυλλοπούλου

ΚΑΛΑΜΑΤΑ 2022

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ**
UNIVERSITY *of the* PELOPONNESE

SCHOOL OF MANAGEMENT

DEPARTMENT OF BUSINESS AND ORGANIZATION ADMINISTRATION POSTGRADUATE

PROGRAM MSc-MPA: PUBLIC ADMINISTRATION and LOCAL GOVERNMENT

**Postgraduate thesis
of Panagiotis Tseleki
(R.N.: Δ2019031)**

Topic: “ The Reforms in Higher Education in the period 2000 - 2011”

Supervisor Professor: D. P. Sotiropoulos

Co- Supervisor Professor: T. Tsekos

Co- Supervisor Professor: A. Triantafillopoulou

KALAMATA 2022

Ευχαριστίες

Η εκπόνηση μιας διπλωματικής εργασίας είναι μια κοπιαστική και χρονοβόρα διαδικασία, η οποία και αποτελεί το επιστέγασμα των μεταπτυχιακών σπουδών. Η ανά χείρας εργασία κατέχει ένα θέμα που απασχολεί ανά περιόδους την κοινωνία και ο λόγος της επιλογής του συγκεκριμένου θέματος ήταν ο σκοπός του να εξεταστούν παντοιοτρόπως όλα τα σύνθετα θέματα που υπήρχαν τόσο κατά τη διάρκεια της επεξεργασίας των νομοσχεδίων όσο και μετά την ψήφιση και την εφαρμογή τους.

Στο σημείο αυτό θα ήθελα να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή κ. Δ. Π. Σωτηρόπουλο για την πολύτιμη βοήθεια και την καθοδήγηση στην προσπάθεια ολοκλήρωσης της διπλωματικής αυτής εργασίας.

Επίσης, καταθέτω τις ιδιαίτερες ευχαριστίες μου στις πρώην Υπουργούς Παιδείας, την αείμνηστη κα. Μαριέττα Γιαννάκου και κα. Άννα Διαμαντοπούλου για το χρόνο που διέθεσαν προκειμένου να απαντήσουν στις ερωτήσεις που τους έστειλα στα πλαίσια της εργασίας.

Περίληψη

Το σημερινό σχολείο θα πρέπει να διαδραματίζει πολλαπλούς ρόλους, από την μία θα πρέπει να παρέχει στους μαθητές γενικές γνώσεις οι οποίες είναι βασικές προκειμένου αυτοί να μπορούν αύριο να σταθούν στην κοινωνία ως πολίτες. Επίσης όμως το σχολείο θα πρέπει να παρέχει στους μαθητές όλα εκείνα τα εφόδια και τις δεξιότητες ώστε να τους προετοιμάζει για τον επαγγελματικό βίο και με λίγα λόγια να αποτελεί μια επαγγελματική κοινότητα μάθησης.

Ειδικότερα, στόχος της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι αφενός να παρέχει θεωρητικές – ακαδημαϊκές γνώσεις στους φοιτητές προκειμένου να προετοιμάζει τους αυριανούς επιστήμονες. Αφετέρου στόχος της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης αποτελεί επίσης η παροχή πρακτικών γνώσεων στους φοιτητές προκειμένου να τους προετοιμάζει για την αγορά εργασίας.

Αντικείμενο της εργασίας αυτής είναι η μελέτη των σημαντικότερων προσπαθειών για εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις από το 2000 έως και το 2011. Όπως θα δούμε και στο κύριο μέρος της εργασίας μέσα στα χρόνια αυτά έγιναν φιλόδοξες προσπάθειες για τη μεταρρύθμιση τόσο της δευτεροβάθμιας όσο και κυρίως της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Οι προσπάθειες για βελτιστοποίηση της ποιότητας της εκπαίδευσης στην χώρα μας ωστόσο προσέκρουαν σχεδόν πάντα στις κοινωνικές αντιδράσεις μερίδας μαθητών, φοιτητών και καθηγητών οι οποίες αυτές μειοψηφίες ήταν αντίθετες στην πρόοδο και στην αλλαγή των δεδομένων.

Βέβαια, αξίζει να σημειωθεί πως κάθε προσπάθεια για εκπαιδευτική μεταρρύθμιση ακόμη και αν δεν εφαρμόστηκε πλήρως προκάλεσε μια κοινωνική ενσυναίσθηση και ετοίμασε το έδαφος για το επόμενο νομοσχέδιο, για την επόμενη προσπάθεια.

Έτσι λοιπόν σήμερα το 2021 φτάσαμε στο σημείο να ψηφιστεί επί του συνόλου με ευρεία κοινοβουλευτική πλειοψηφία ο νόμος 4777 / 2021 για την ανώτατη παιδεία, ο οποίος αποτελεί ουσιαστικά τη συνέχεια των νόμων των υπουργών Γιαννάκου και Διαμαντοπούλου.

Λέξεις Κλειδιά: παιδεία, μεταρρύθμιση, νόμος, βελτίωση, ποιότητα

Abstract

Today's school should play multiple roles, on the one hand it should provide students with general knowledge which is basic in order for them to be able to stand in society as citizens tomorrow. But also the school should provide students with all those supplies and skills to prepare them for professional life and in short to be a professional learning community.

In particular, the goal of higher education is on the one hand to provide theoretical - academic knowledge to students in order to prepare tomorrow's scientists. On the other hand, the goal of higher education is also to provide practical knowledge to students in order to prepare them for the labor market.

The object of this work is the study of the most important efforts for educational reforms from 2000 to 2011. As we will see in the main part of the work during these years, ambitious efforts were made for the reform of both secondary and especially higher education. Efforts to optimize the quality of education in our country, however, almost always clashed with the social reactions of a portion of pupils, students and teachers who these minorities were opposed to progress and data change.

Of course, it is worth noting that every effort for educational reform, even if not fully implemented, provoked a social empathy and paved the way for the next bill, for the next effort.

So today in 2021 we have reached the point of passing the law 4777/2021 for higher education, which is essentially the continuation of the laws of Ministers Mrs. Giannakou and Mrs. Diamantopoulou, with a large parliamentary majority.

Keywords: education, reform, law, improvement, quality

Δήλωση περί μη ευθύνης της παρούσας εργασίας

Δηλώνω υπεύθυνα, ότι αυτή η Διπλωματική Εργασία προετοιμάστηκε και ολοκληρώθηκε από εμένα προσωπικά και αποκλειστικά και ότι, αναλαμβάνω πλήρως όλες τις συνέπειες του νόμου στην περίπτωση κατά την οποία αποδειχθεί, διαχρονικά, ότι η εργασία αυτή ή τμήμα της δεν μου ανήκει διότι είναι προϊόν λογοκλοπής άλλης πνευματικής ιδιοκτησίας.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Συντομογραφίες.....	9
Εισαγωγή.....	10

Α' Κεφάλαιο

Η εκπαίδευση στον χώρο της Ευρώπης

1.1 Τριτοβάθμια εκπαίδευση.....	11
1.2 Μεταρρυθμίσεις στην εκπαίδευση της Ευρώπης.....	15
1.3 Μεταρρυθμίσεις στον χώρο της έρευνας.....	20
1.4 1.4 Κοινωνικές συγκυρίες.....	23

Β' Κεφάλαιο

Η έννοια και η σημασία της εκπαίδευσης για την κοινωνία και την οικονομική ανάπτυξη

2.1. Ο ορισμός.....	26
2.2. Η σχέση της εκπαίδευσης με την οικονομική ανάπτυξη.....	26
2.3. Το πανεπιστήμιο ως εκπαιδευτική κοινότητα μάθησης.....	28

Γ' Κεφάλαιο

Οι μεταρρυθμίσεις στην Παιδεία την περίοδο 2000 – 2003

Το πολιτικό πλαίσιο της Εκπαίδευσης.....	34
3.1. Ο νόμος 2916 / 2001.....	36
3.2. Ο νόμος 2986 / 2002.....	40

Δ' Κεφάλαιο

Οι μεταρρυθμίσεις στην Παιδεία την περίοδο 2004 – 2008

4.1. Ο νόμος 3374/2005.....	41
4.2. Ο νόμος 3549 / 2007.....	45

Ε΄ Κεφάλαιο

Οι μεταρρυθμίσεις στην Παιδεία την περίοδο 2009 – 2011

5.1. Ο νόμος 4009 / 2011.....	48
5.2. Κριτική, αντιδράσεις και μη εφαρμογή του νόμου.....	56
5.3. Οι παθογένειες των ΑΕΙ.....	57
Συμπεράσματα.....	60
Πηγές και Βιβλιογραφία.....	63
Παράρτημα.....	66

Συντομογραφίες

Ε.Κ.Μ.: Επαγγελματική Κοινότητα Μάθησης

Ν.: Νόμος

Α.Ε.Ι.: Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα

Τ.Ε.Ι.: Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα

Α.Ε.Π.: Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν

ΟΜ.Ε.Α: Ομάδα Εσωτερικής Αξιολόγησης

Δ.Ε.Π.: Διδακτικό Εκπαιδευτικό Προσωπικό

ΜΟ.ΔΙ.Π.: Μονάδα Διασφάλισης και Ποιότητας

Α.ΔΙ.Π.: Αρχή Διασφάλισης και Ποιότητας

Ε.Ε.ΔΙ.Π.: Ειδικό και Εργαστηριακό Διδακτικό Προσωπικό

Ε.Τ.Ε.Π.: Ειδικό Τεχνικό Εργαστηριακό Προσωπικό

Εισαγωγή

Αντικείμενο της παρούσας εργασίας είναι η μελέτη των σημαντικότερων προσπαθειών για εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις από το 2000 έως και το 2011. Όπως θα δούμε και στο κύριο μέρος της εργασίας μέσα στα χρόνια αυτά έγιναν φιλόδοξες προσπάθειες για τη μεταρρύθμιση τόσο της δευτεροβάθμιας όσο και κυρίως της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Οι προσπάθειες για βελτιστοποίηση της ποιότητας της εκπαίδευσης στην χώρα μας ωστόσο προσέκρουαν σχεδόν πάντα στις κοινωνικές αντιδράσεις μερίδας μαθητών, φοιτητών και καθηγητών αλλά και της εκάστοτε αντιπολίτευσης, κυρίως των αριστερών, οι οποίες αυτές μειοψηφίες ήταν αντίθετες στην πρόοδο και στην αλλαγή των δεδομένων.

Η εργασία αποτελείται από τέσσερα κεφάλαια κάθε ένα εκ των οποίων μελετάει διαφορετικές μεταρρυθμίσεις οι οποίες ξεκίνησαν σε διαφορετικές χρονικές περιόδους στο χώρο της παιδείας. Ειδικότερα, στο πρώτο κεφάλαιο της εργασίας παρουσιάζεται η έννοια και η σημασία της παιδείας και της εκπαίδευσης για την κοινωνία και φυσικά ως παράγοντας της οικονομικής ανάπτυξης μιας περιοχής.

Στη συνέχεια στο δεύτερο κεφάλαιο ξεκινάει η ιστορική αναδρομή στις σημαντικότερες προσπάθειες για μεταρρύθμιση που έγιναν στην παιδεία μελετώντας την περίοδο 2000 – 2003. Πιο συγκεκριμένα εδώ μελετάται ο νόμος 2916 / 2001 και ο νόμος 2986 / 2002.

Ακόμη, στο τρίτο κεφάλαιο της εργασίας μελετώνται οι προσπάθειες εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης που έγιναν την περίοδο 2004 έως και 2008 και πιο συγκεκριμένα ο νόμος 3374 / 2005 και ο νόμος 3549 / 2007.

Τέλος, στο τέταρτο και τελευταίο κεφάλαιο της εργασίας παρουσιάζονται οι προσπάθειες μεταρρύθμισης της περιόδου 2009 – 2011. Στο σημείο αυτό αναλύονται τα βασικά σημεία του νόμου 4009 /2011, όπως επίσης και η κριτική και οι αντιδράσεις που υπήρξαν στην προσπάθεια εφαρμογής του.

Α΄ Κεφάλαιο

Η εκπαίδευση στον χώρο της Ευρώπης

1.1 Τριτοβάθμια Εκπαίδευση

Η εργασία την οποία εκπονούμε αφορά τις μεταρρυθμίσεις της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης από το 2000 έως το 2011. Αρχικά, θα ήταν φρόνιμο να δούμε την έννοια της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και από τι αποτελείται.

Η τριτοβάθμια εκπαίδευση παρέχεται από πανεπιστήμια και πολυτεχνεία (ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα στον πανεπιστημιακό τομέα) και κολέγια, καλύπτοντας κυρίως τον στρατό και τον κλήρο. Τα προπτυχιακά προγράμματα σπουδών διαρκούν συνήθως τέσσερα χρόνια (πέντε χρόνια σε πολυτεχνεία και σε ορισμένες τεχνικές ή καλλιτεχνικές σχολές, έξι χρόνια σε ιατρικές σχολές), ενώ τα μεταπτυχιακά διαρκούν ένα έως δύο χρόνια και τα διδακτορικά από τρία έως έξι χρόνια. Τα ΤΕΙ υπήρχαν μέχρι το 2019. Κάθε ίδρυμα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης αποτελείται από ΑΕΙ. Η σχολή καλύπτει μια ενότητα συναφών επιστημονικών κλάδων και εξασφαλίζει διεπιστημονικές προσεγγίσεις, επικοινωνία μεταξύ τους και, όπου χρειάζεται, διδασκαλία και έρευνα, τον συντονισμό τους. Τα μέλη ΔΕΠ επιβλέπουν και συντονίζουν τις λειτουργίες διαφόρων τμημάτων σύμφωνα με τους ακαδημαϊκούς κανονισμούς. Το σχολείο χωρίζεται σε τμήματα.

Εκτός από τα δημόσια πανεπιστήμια υπάρχει και η ιδιωτική εκπαίδευση στον χώρο τα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Αυτή αποτελείται από το Δημοτικό, Γυμνάσιο και Λύκειο, αλλά και ιδιωτικά ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Σύμφωνα με το άρθρο 16 (παράγραφοι 5, 6 και κυρίως 8) του Ελληνικού Συντάγματος, η ιδιωτική τριτοβάθμια εκπαίδευση δεν επιτρέπεται στην Ελλάδα. Υπάρχουν όμως και εργαστήρια φιλελεύθερων τεχνών, επικυρωμένα και εποπτευόμενα από πανεπιστήμια άλλων χωρών, και μερικές φορές είναι μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί που έχουν τη μορφή ιδιωτικών πανεπιστημίων. Στην ιδιωτική εκπαίδευση ανήκουν και οι δάσκαλοι. Όλα τα σχολεία, ανεξαρτήτως βαθμού, ρυθμίζονται από το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων. Το υπουργείο έχει συγκεντρωτικό έλεγχο στα δημόσια σχολεία με τον καθορισμό προγραμμάτων σπουδών, τον διορισμό προσωπικού και τον έλεγχο της χρηματοδότησης. Τα ιδιωτικά σχολεία ελέγχονται επίσης από το Υπουργείο Παιδείας που τα εποπτεύει. Σε τοπικό επίπεδο, ο εποπτικός ρόλος του Υπουργείου Παιδείας ασκείται μέσω των Περιφερειακών Γραφείων Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, που λειτουργούν στις επαρχίες.

Τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι ονομαστικά αυτόνομα, αλλά το Υπουργείο Παιδείας είναι υπεύθυνο για τη χρηματοδότηση και την ανάθεση φοιτητών σε προπτυχιακά προγράμματα σπουδών. Η ελληνική κυβέρνηση αναγνωρίζει μόνο προγράμματα σπουδών που προσφέρονται από εθνικά πανεπιστήμια. Υπάρχουν πολλά ιδιωτικά πανεπιστήμια και κολέγια που προσφέρουν προγράμματα σπουδών διαπιστευμένα και εποπτευόμενα από πανεπιστήμια των ΗΠΑ, του Ηνωμένου Βασιλείου και άλλων ευρωπαϊκών πανεπιστημίων. Η ελληνική κυβέρνηση δέχεται πιέσεις να αναγνωρίσει αυτά τα υπερπόντια έργα. Τόσο τα ιδιωτικά όσο και τα δημόσια σχολεία καλύπτουν όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης. Τα κρατικά κολέγια και πανεπιστήμια δεν χρεώνουν δίδακτρα και παρέχουν δωρεάν σχολικά βιβλία σε όλους τους φοιτητές. Υπάρχουν επίσης σχολεία που λειτουργούν σε συνδυασμό με την Κρατική Εκπαίδευση και προσφέρουν συμπληρωματικά μαθήματα. Τα σχολεία αυτά χωρίζονται σε δύο κατηγορίες με βάση το είδος των υπηρεσιών που παρέχουν.

Τα Κέντρα ξένων γλωσσών που προσφέρουν μαθήματα ξένων γλωσσών και φροντιστήρια δευτεροβάθμιας/τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, που προσφέρουν συμπληρωματικά μαθήματα για μειονεκτούντες μαθητές και σχέδια μαθημάτων προετοιμασίας για τις ανταγωνιστικές Πανελλήνιες εξετάσεις, ανήκουν και αυτά στον προπαρασκευαστικό χώρο της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Εκτός από τα κανονικά σχολικά μαθήματα, οι περισσότεροι μαθητές συνήθως λαμβάνουν τέτοια μαθήματα (και εξετάσεις) σε απογευματινές και βραδινές συνεδρίες φροντιστηρίου.

Τα επαγγελματικά λύκεια ιδρύθηκαν με τον Ν. 3475/2006, ο οποίος κατήργησε το ΤΕΕ του Ν. 2640/98. Ο ίδιος νόμος επιτρέπει στους αποφοίτους των ΕΠΑ.Λ να εισέρχονται στο 20% των ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων. Τα απολυτήρια επαγγελματικού λυκείου είναι ισοδύναμα με τα τυπικά προσόντα γυμνασίου και οι απόφοιτοι λαμβάνουν επίσης επαγγελματικό πτυχίο επιπέδου 4 (βάσει του Εθνικού Πλαισίου Προσόντων). Εκτός από την είσοδο στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, οι απόφοιτοι ΕΠΑ.Λ έχουν δύο επιλογές:

-Με ένα επιπλέον έτος (μαθητεία), το πτυχίο θα αναβαθμιστεί στο Επίπεδο 5 μετά τις εξετάσεις πιστοποίησης μετά την ολοκλήρωση εννεάμηνης αμειβόμενης πρακτικής άσκησης (ως προϋπηρεσία). Τα θέματα για τις εξετάσεις πιστοποίησης έχουν τη μορφή τραπεζών θεμάτων και αναρτώνται στη σελίδα του ΕΟΠΠΕΠ.

- Συνήθως παίρνει απολυτήριο και πτυχίο Λυκείου και συνεχίζει τις σπουδές του στο Ι.Ε.Κ., όπου παρακολουθεί μαθήματα στην αντίστοιχη αλλά αναβαθμισμένη κατεύθυνση (Αρχική Επαγγελματική Κατάρτιση) για 4 εξάμηνα (2 χρόνια) και 1 εξάμηνο άμισθης πρακτικής άσκησης, και παίρνει πιστοποιητικό επαγγελματικής εκπαίδευσης, στη συνέχεια ανακοίνωσε να δώσει

εξετάσεις πιστοποίησης ΕΟΠΠΕΠ. Εάν επιτύχει, θα λάβει Δίπλωμα Επαγγελματικής Κατάρτισης Επιπέδου 5, διαθέσιμο στην Ελλάδα και σε κράτη μέλη της Ε.Ε. Οι ειδικότητες που συναντώνται είναι συγκεκριμένες και οι εξής: Διοίκηση και Οικονομίας, Γεωπονίας, τροφίμων και περιβάλλοντος, Δομημένων έργων, δομικού περιβάλλοντος και αρχιτεκτονικού σχεδιασμού, Εφαρμοσμένων τεχνών Ηλεκτρολογίας, ηλεκτρονικής και αυτοματισμού, Μηχανολογίας, Ναυτιλιακών επαγγελμάτων, Πληροφορικής, Υγείας, πρόνοιας και ευεξίας.

Αφού λοιπόν μιλήσαμε για την τριτοβάθμια εκπαίδευση, θα αναφέρουμε και την περίπτωση των ΙΕΚ. Αποτελούν επιλογή μετά τη δευτεροβάθμια και για τον λόγο αυτό δεν εντάσσονται αποκλειστικά στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, αλλά στη μεταδευτεροβάθμια.

Το Ινστιτούτο Επαγγελματικής, θεωρείται ως μεταδευτεροβάθμια εκπαιδευτική κλίμακα που άρχισε να εμφανίζεται από το 1992. Αποτελείται από δημόσια αλλά και από ιδιωτική εκπαίδευση ΙΕΚ. Πρόκειται για ένα κέντρο επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης και δεν απαρτίζεται από ερευνητικό πεδίο.

Τα ΙΕΚ ανήκουν πλέον στην Τυπική Εκπαίδευση, στα οποία ο φοιτητής έχει τη δυνατότητα να παρακολουθήσει μαθήματα θεωρητικά και πρακτικά ανάλογα με το αντικείμενο που επιθυμεί. Τα ΙΕΚ δέχονται στις ειδικότητες τους απόφοιτους λυκείου/σχολής (ΕΠΑ.Λ, ΕΠΑ.Σ, ΓΕ.Λ, Τ.Ε.Ε, Τ.Ε.Λ, Ε.Π.Λ, Τ.Ε.Σ, αλλά και απόφοιτους ή σπουδαστές τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (Αν.Σχολές, Α.Ε.Ι) αντίστοιχης ειδικότητας χωρίς να υπάρχει κάποιο όριο ηλικίας. Οι απόφοιτοι που έχουν τελειώσει αντίστοιχη ειδικότητα έχουν το δικαίωμα να ολοκληρώσουν τα 3 από τα 5 εξάμηνα, ενώ οι απόφοιτοι Γενικού Λυκείου υποχρεωτικά παρακολουθούν όλα τα εξάμηνα.

Η φοίτηση έχει διάρκεια 4 εξαμήνων με θεωρητικά και εργαστηριακά και οι φοιτητές οφείλουν να παρακολουθήσουν 1.200 ώρες. Ακόμα, προβλέπεται ένα εξάμηνο έμμισθης ή άμισθης πρακτικής άσκησης (960 ώρες άσκησης) δηλαδή 2 ή 2,5 έτη. Ο εκπαιδευόμενος οφείλει να δίνει εξετάσεις Προόδου και Εξαμήνου και να επιτύχει έναν Γενικό Μέσο Όρο πάνω από 5. Οι εξετάσεις Προόδου πραγματοποιούνται όταν η εκπαιδευτική ύλη ενός μαθήματος τυπικά, έχει ολοκληρωθεί στο 70%. Οι εξετάσεις Εξαμήνου πραγματοποιούνται κάθε Φεβρουάριο, προς το τέλος του Χειμερινού Εξαμήνου και κάθε Ιούνιο, προς το τέλος του Εαρινού Εξαμήνου.

Μετά την ολοκλήρωση των πρακτικών και θεωρητικών μαθημάτων, ο απόφοιτος παίρνει την Βεβαίωση Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΒΕΚ).

Η πιστοποίηση προγραμμάτων που λαμβάνει ο εκπαιδευόμενος πιστοποιείται από τον ΕΟΠΠΕΠ, ενώ τα προγράμματα σπουδών της κάθε ειδικότητας οργανώνονται από την Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης (ΓΓΔΒΜ).

Από το σχολικό έτος 2020-2021 μπορούν για πρώτη φορά οι μαθητές των πανελλαδικών εξετάσεων να υποβάλλουν παράλληλο μηχανογραφικό για την επιλογή σχολών σε Δημόσιο ΙΕΚ. Στο μηχανογραφικό αυτό του έτους 2020-2021 υπάρχουν σχολές με υψηλή ζήτηση, οι οποίες είναι διαθέσιμες για τους υποψηφίους.

1.2 Οι μεταρρυθμίσεις της Εκπαίδευσης στην Ευρώπη

Αφού λοιπόν παρατηρήσαμε τις βαθμίδες και τις δυνατότητες τριτοβάθμιας εκπαίδευσης θα συνεχίσουμε στις μεταρρυθμίσεις, όπως αυτές εμφανίζονται στην Ευρώπη. Προτού όμως δούμε με λεπτομέρειες αυτές τις αλλαγές κατά την πορεία των χρόνων, θα κάνουμε μια αναφορά στη σχέση που έχει η εκπαίδευση με το κοινωνικό και οικονομικό γίνεσθαι. Ταυτόχρονα, θεωρούμε σκόπιμο να μιλήσουμε πρωτίστως για την κατάσταση της Εκπαίδευσης που επικρατούσε τα προηγούμενα χρόνια σε όλη την Ευρώπη.

Συγκεκριμένα, θα μιλήσουμε για τις μεταρρυθμίσεις που εφαρμόστηκαν σε ευρωπαϊκό επίπεδο στην εκπαίδευση. Ακόμα, θα αναφερθούμε σε συνθήκες που υπογράφηκαν κατά την περίοδο αυτή τα τελευταία χρόνια, σε συνδυασμό με την εμπορευματοποίηση της γνώσης και την έννοια της επιχειρηματικότητας στο εκπαιδευτικό πλαίσιο της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Οι μεταρρυθμίσεις στην ανώτατη εκπαίδευση εφαρμόστηκαν από διάφορα ευρωπαϊκά κράτη, οργανώθηκαν κάτω από ένα συγκεκριμένο σχέδιο, γνωστό ως στρατηγική της Λισαβόνας. Για τη περάτωση αυτού του σχεδίου ήταν απαραίτητο να συνεργαστεί ο ιδιωτικός με τον δημόσιο φορέα. Ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης ήταν πολύ σημαντικός, καθώς θα εξασφάλιζε τους αναγκαίους πόρους, ώστε να υλοποιείται το κάθε πρόγραμμα.

Τα σχέδια σε κάθε πανεπιστήμιο αυξάνονταν για να υπηρετήσουν αυτήν την οικονομία της γνώσης. Για παράδειγμα στη Γαλλία το νομοσχέδιο που είχε σχέση με την αυτονομία των πανεπιστημίων αποσύρθηκε λόγω αντίδρασης των φοιτητών. Ο υπουργός παιδείας Francois Fillon μαζί με τον γενικό γραμματέα ετοίμασαν μία νέα εκδοχή, η οποία θα σχετιζόταν με την έρευνα σύμφωνα με το πρότυπο του Ευρωπαϊκού επίτροπου Janez Potočnik.¹

Σύμφωνα με αυτές τις συνθήκες οργανώθηκαν τέσσερις βασικές μεταρρυθμίσεις στην ανώτατη εκπαίδευση. Αρχικά, η οργάνωση των κύκλων σπουδών ήταν τριετής (licence), το Master αφορούσε πέντε χρόνια και το διδακτορικό 8 έτη. Ακόμα, καθορίστηκαν συγκεκριμένες διδακτικές μονάδες που όφειλαν οι φοιτητές να συγκεντρώσουν για να αποκτήσουν ένα συγκεκριμένο πτυχίο. Επίσης, αναδιοργανώθηκαν οι δραστηριότητες των

---

¹ Montlibert, C. de. (2015). Οι ευρωπαϊκές μεταρρυθμίσεις για το πανεπιστήμιο και την έρευνα. Στο: «Επιστήμη και Κοινωνία: Επιθεώρηση Πολιτικής και Ηθικής Θεωρίας», 14, σελ. 119–139

πανεπιστημίων και υποβάλλονταν από έναν οικονομικό έλεγχο. Η λειτουργία του πανεπιστημίου οριζόταν από πρυτάνεις κι ένα νομοσχέδιο που αφορούσε την αυτονομία των πανεπιστημίων.

Έτσι λοιπόν, όπως θα δούμε και στη συνέχεια, πολλές αρχές που διατυπώθηκαν σε ένα ευρωπαϊκό σύνολο, εφαρμόστηκαν στην πορεία και στην Ελλάδα, όπως και στις περισσότερες χώρες που ανήκαν στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Ο τομέας της έρευνας κι αυτός υπόκειτο σε δοκιμασίες. Σύμφωνα με μία γαλλική δοκιμασία μειώνονταν οι δημόσιες επενδύσεις. Σύμφωνα όμως, με τα Ευρωπαϊκά πρότυπα ακολουθούσαν μία εκσυγχρονιστική μεταρρύθμιση στις λειτουργίες της. Ο εκσυγχρονισμός αυτός αφορούσε μία σωστή διαχείριση των ανθρώπινων πόρων. Επομένως, η κατάσταση που επικρατούσε στον χώρο της Παιδείας δεν αφορούσε μόνο τη διαδικασία της διδασκαλίας αλλά και τον χώρο της έρευνας.²

Ο όρος εκσυγχρονισμός δίνει ένα συγκεκριμένο περιεχόμενο στις μεταρρυθμίσεις των ευρωπαϊκών κυβερνήσεων. Με τον όρο αυτόν, δηλαδή επιβάλλεται η στήριξη σε μία ιδεολογική διάσταση, που βασίζεται σε μία αλλαγή ή ακόμα και σε μια γενικότερη δράση.. Επομένως, όταν μιλάμε για μεταρρυθμίσεις είναι φρόνιμο να ερευνούμε τις πιθανές επιπτώσεις από την πλευρά εκείνων που λαμβάνουν κάποιο όφελος από τη διαδικασία της εκπαίδευσης αλλά και από την πλευρά της παραγωγής γνώσεων, δηλαδή την πλευρά των φοιτητών και της έρευνας.

Μέσα λοιπόν από αυτές τις μεταρρυθμίσεις που αναφέραμε, παρουσιάζεται ένα συγκεκριμένο οικονομικό μοντέλο, το οποίο αφογκράζεται τις ανάγκες της οικονομίας και παρουσιάζει τον φοιτητή σαν ένα επιχειρηματία.

Μία τέτοια τακτική στην πολιτική έχει ως αποτέλεσμα την αναπαραγωγή του σώματος των εκπαιδευτικών. Δηλαδή, ο αριθμός των εκπαιδευτικών στην ανώτατη εκπαίδευση θα σταθεροποιηθεί, εάν δεν λάβει κάποια σημαντική μείωση. Αυτό σημαίνει ότι οι προσλήψεις εκπαιδευτικών αλλά και ερευνητών θα είναι σπάνιες.

Επίσης, θα υπάρχει μία αναδιάταξη στα καθήκοντα των υπαλλήλων, προς όφελος της δραστηριότητας της παιδαγωγικής κατάρτισης. Αυτή η αναδιοργάνωση απαιτεί και την αύξηση της πανεπιστημιακής παραγωγικότητας. Αυτό θα έχει ως αποτέλεσμα να αυξάνεται η δύναμη του πρύτανη.

---

² Montlibert, C. De, ο.π., σελ. 138.

Από την πλευρά των φοιτητών, θα πρέπει να επιλέγουν πιο σωστές εναλλακτικές λύσεις, διαμορφώνοντας και οι ίδιοι την πορεία κατάρτισής τους. Ακόμα, με τη λογική ότι πραγματοποιούν τις δυνατότητές τους σε έναν εργασιακό χώρο ανοιχτό προς το κοινό, θα είναι πιο προσαρμοσμένοι στην κοινωνική κατανομή της εργασίας. Οι πιο ανεπτυγμένες χώρες είναι λογικό να μπορούν να προσφέρουν περισσότεροι προσαρμοσμένη εκπαίδευση.

Επιπλέον, είναι λογικό ο τρίτος στόχος των μεταρρυθμίσεων να σχετίζεται με μία εμπορευματοποίηση της διδασκαλίας. Αυτή η εμπορευματοποιημένη διδασκαλία και ανάπτυξη αφορά αυτό που B. Belloc θεωρεί «ενάρετους κύκλους», δηλαδή την παραγωγή της γνώσης, η οποία δεν είναι δυνατό να μείνει ανεπηρέαστη. Έτσι, αυτό θα έχει ως αποτέλεσμα να οδηγούνται στην αναζήτηση συμβολαίων, στη χρηματοδότηση της έρευνας, στην παραγωγή προϊόντων.

Για να κατανοήσουμε καλύτερα τα παραπάνω στοιχεία θα πρέπει να μελετήσουμε τις εντολές της ευρωπαϊκής επιτροπής, η οποία επιβεβαιώνει ότι η ανώτατη εκπαίδευση οφείλει να χειριστεί μία γενικότερη μεταρρύθμιση, με στόχο να διαμορφωθεί μία σωστή εκπαιδευτική αγορά με ουσιαστική απόδοση. Ο Gerard de Selys είχε αποδείξει ότι αυτή η αντίληψη είχε ξεκινήσει ήδη από το 1989. Ο χώρος της βιομηχανίας θεωρεί ότι οι εκπαιδευτικοί δεν έχουν επαρκή αντίληψη σχετικά με το οικονομικό περιβάλλον και την έννοια του κέρδους. Ακόμα, θεωρούν ότι θα πρέπει να υπάρχει μία σειρά εκπαιδευτικών προγραμμάτων για να βοηθήσει την εξ αποστάσεως διδασκαλία με τη βοήθεια εκπαιδευτικών εργαλείων. Με την χρήση δηλαδή υπολογιστών, CD και εκτυπωτών θα αυξηθεί η απόδοση των εκπαιδευομένων, αλλά ταυτόχρονα θα αυξηθούν και τα πνευματικά δικαιώματα που θα διεκδικούν οι εκδότες.

Με αυτό τον τρόπο πιστεύουν ότι θα μειωθεί και το κόστος της εκπαίδευσης γιατί θα αρχίσουν να χρησιμοποιούνται περισσότερες πρακτικές λύσεις και οι ανάγκες των εκπαιδευομένων θα προσαρμοστούν καλύτερα στις ανάγκες των επιχειρήσεων. Τα σχέδια των εργοδοτών στον τομέα της εκπαίδευσης επαναλαμβάνονται και το 1990, στο Εκπαίδευση και Επιμόρφωση Εξ Αποστάσεως. Η συγκεκριμένη δημοσίευση αναφέρει πως πρέπει να επιμείνουμε στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση με χρήση υπολογιστών, γεγονός που θα επιτρέψει στο Νέο σχεδιασμό μαθημάτων να αναπτυχθεί ένας επιχειρηματικός κόσμος με βασικό περιεχόμενο τη διδασκαλία. Με αυτό τον τρόπο θα αυξηθεί η αποδοτικότητα των εκπαιδευομένων. Σύμφωνα με τις δημοσιεύσεις, Αναφορά Για την Ανοικτή και Εξ Αποστάσεως Ανώτατη Εκπαίδευση και Μνημόνιο για την Ανοικτή και εξ αποστάσεως Μαθητεία, πληροφορούμαστε ότι ένα ανοιχτό πανεπιστήμιο μοιάζει με μία βιομηχανική επιχείρηση. Ο

ανταγωνισμός σε αυτό το επιχειρηματικό πλαίσιο είναι αρκετά μεγάλος και αναγκάζει τα πανεπιστήμια να διαθέτουν στους φοιτητές ανταγωνιστικές προοπτικές, να ανταποκρίνονται στην οικονομική πραγματικότητα και να εξυπηρετούν τις επιθυμίες των φοιτητών.

Το 1994 η Παγκόσμια Τράπεζα χορήγησε ένα ποσό την ανώτατη εκπαίδευση, η οποία αρχίζει και δέχεται μεγαλύτερο αριθμό φοιτητών, αλλά ταυτόχρονα το κόστος εξαρτάται και από την αύξηση αυτού του πληθυσμού. Το 1996, ο ΟΟΣΑ επιβεβαιώνει ότι η εκπαίδευση δεν θα μπορούσε να στηρίζεται εφόρου ζωής στον ρόλο των εκπαιδευτικών. Αντίθετα, θα πρέπει να υπάρξουν νέες εκπαιδευτικές υπηρεσίες.

Το άρθρο 59 της συνθήκης της Ρώμης περιλαμβάνει τον εξής νόμο και λέει ότι:

*η εξ αποστάσεως διδασκαλία είναι μία υπηρεσία που εγγυάται ελεύθερη παροχή υπηρεσιών. Επομένως συνιστάται και κάποιο αγοραστικό κοινό. Αυτή όμως η φιλελεύθερη τάση της αγοράς δεν μπορεί να εφαρμοστεί εάν δεν καταργηθούν εθνικές νομοθεσίες.*³

Για τον λόγο αυτό δημιούργησαν κάποιες προϋποθέσεις σε κάθε πτυχίο. Συγκεκριμένα για να επιτευχθεί ο παραπάνω νόμος κάθε πτυχίο πρέπει να έχει συγκεκριμένες διδακτικές μονάδες, τις οποίες θα εφοδιάζεται και θα συγκεντρώνει ο φοιτητής. Ακόμα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επιθυμούσε να αναγνωριστούν και οι πρακτικές εφαρμογές. Στις 29 Φεβρουαρίου του 1996 πραγματοποιήθηκε μία προκήρυξη με την οποία έπρεπε να μελετηθεί ο τρόπος διασφάλισης μιας ανάγνωσης των δεξιοτήτων, μέσω ενός ευέλικτου και σταθερού συστήματος απόδοσης μονάδων/ μορίων γνώσης, που θα επέτρεπε σε οποιονδήποτε να δει τις γνώσεις και την κατάρτισή του επικυρωμένες σε μία κάρτα προσωπικών δεξιοτήτων σελίδα.⁴

Με βάση αυτό διαμορφώθηκε και η ιδέα ενός ευρωπαϊκού βιογραφικού σημειώματος, το οποίο θα εκτίθεται σε μία τράπεζα δεδομένων, θα μπορούν να το βλέπουν και να το επεξεργάζονται οι εργοδότες, οι οποίοι θα θέλουν να προχωρήσουν σε πρόσληψη σύμφωνα με συγκεκριμένα προσόντα.

Το 1998 έως και το 2000, ο ΟΟΣΑ παρουσιάζει ακόμα περισσότερες έρευνες με την κατάστασή της ανώτατης εκπαίδευσης. Ειδικό επιμένουν στη δημιουργία μιας διοικητικής ομάδας που θα έχει υπό την εποπτεία της τον χώρο της έρευνας. Επίσης, θα παρέχονται τα απαραίτητα στοιχεία για την ανάλογη επιμόρφωση της αγοράς. Θεωρείται πρώτιστο μέλημα

---

³ Montlibert, C. De, ο.π., σελ. 132.

⁴ Montlibert, C. De, ο.π., σελ. 125.

τα πανεπιστήμια να γίνουν ακόμα πιο ανταγωνιστικά, διαμορφώνοντας στην αγορά την ανάγκη δημιουργία ακόμα μεγαλύτερων μέσων εκπαίδευσης.

1.3 Μεταρρυθμίσεις στον χώρο της έρευνας

Παρακολουθήσαμε λοιπόν, την κατάσταση που επικρατεί στην Ευρώπη αλλά και τον τρόπο οργάνωσης των πανεπιστημίων. Σε αυτό το σημείο λοιπόν, μπορούμε να δούμε τους κινδύνους που υποβόσκουν στον χώρο της ανώτατης εκπαίδευσης. Τα βασικά προβλήματα είναι η εμπορευματοποίηση της γνώσης, η επιχειρηματική διαχείριση και η επαγγελματοποίηση.

Υπάρχει μεγάλη μερίδα ανθρώπων που επιδιώκουν να μεταβάλλουν την ανώτατη εκπαίδευση σε κέντρο έρευνας. Αυτός ο χώρος αφορά τις επιχειρήσεις ηλεκτρονικών υπολογιστών και τηλεφωνίας, φυσικά τους εκδότες βιβλίων και προγραμμάτων υπολογιστών. Αυτοί αφενός επιθυμούν να υπάρξουν νέοι τρόποι πληροφόρησης και νέα μέσα τεχνολογίας, τα οποία θα αυξήσουν το κέρδος της επιχείρησης. Ακόμα, μέσα από ανώτατες σπουδές, από τα διδακτορικά και τα Master, δίνεται η δυνατότητα στους εκδότες να αυξάνεται το πελατολόγιό τους και κατά συνέπεια το κέρδος.

Αυτή η εμπορευματοποίηση της γνώσης έχει ήδη εφαρμοστεί, αν αναλογισθούμε τη συμφωνία της Microsoft με το γαλλικό Υπουργείο Παιδείας, καθώς και τη λειτουργία της Edufrance, η οποία ασχολείται με την προώθηση συγκεκριμένων κύκλων σπουδών, τη διαχείριση προγραμμάτων, τις εκπαιδευτικές δραστηριότητες, την προώθηση επιμορφωτικών προγραμμάτων μέσω των πανεπιστημίων. Δόθηκαν Τρία εκατομμύρια ευρώ από το υπουργείο σε επιχειρήσεις που διέθεταν εκπαιδευτικά μέσα, με σκοπό να αυξηθεί το ενδιαφέρον από τη μεριά των εκδοτών. Ταυτόχρονα αυξήθηκε η μάθηση με τη χρήση του υπολογιστή και τα δίδακτρα στην ιδιωτική ανώτατη εκπαίδευση αυξήθηκαν επίσης κατά πολύ.

Επιπλέον, το πανεπιστήμιο αποτελεί μία ουτοπική κατάσταση, η οποία πρέπει να ολοκληρωθεί στην πράξη. Υπάρχει συγκεκριμένη ιεραρχία, όπου οι ερευνητές και οι εκπαιδευτές προηγούνται των πάντων. Στη συνέχεια, έπονται οι φοιτητές, το τεχνικό προσωπικό, οι οποίοι εκλέγουν και τους εκπροσώπους τους και το διοικητικό προσωπικό. Οι ακαδημαϊκοί καθηγητές καθορίζονται από οργανισμούς, κατά τους οποίους πρέπει υπάρχει μία πλειοψηφία.

Τα μέτρα που έχουν προαναφερθεί έχουν σκοπό να κατευνάσουν αυτήν την ουτοπική διάσταση. Ο ΟΟΣΑ διατυπώνει την έλλειψη ευελιξίας των πανεπιστημιακών ιδρυμάτων, επισημαίνοντας τη δυσκολία των πανεπιστημίων να προσαρμοστούν στα νέα δεδομένα, υπογραμμίζοντας ταυτόχρονα και την αδράνεια των πανεπιστημίων, τα οποία δεν

θέτουν σε πρακτική εφαρμογή το σύνολο των γνώσεων. Όλη αυτή η κατάσταση οφείλεται σε ένα σύνολο διοικητικού προσωπικού. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προτείνει να δημιουργηθούν υπεύθυνες ομάδες διευθυντών, οι οποίοι θα διαμορφώνουν μία συγκεκριμένη τακτική και οργάνωση έχοντας, ως σκοπό να προωθηθεί η επιχειρηματική κουλτούρα. Για να πραγματοποιηθεί αυτό, θα πρέπει να ενισχυθεί η δύναμη των πρυτάνεων και η συμμετοχή αντιπροσώπων.

Ακόμα, θα πρέπει να γίνουν νέες προσλήψεις προσωπικού, το οποίο θα επιτελεί ένα συγκεκριμένο πρόγραμμα. Επίσης, είναι γνωστό ότι η ανώτατη εκπαίδευση αντιμετωπίζει οικονομικά προβλήματα. Για αυτό το λόγο ο ιδιωτικός τομέας θα μπορούσε να επενδύσει σε αυτήν, με αντάλλαγμα να κατέχει τον έλεγχο της επιμόρφωσης και των ευρεσιτεχνιών.

Σε κάθε περίπτωση τα μέτρα της εκπαίδευσης που θα μπορούσαν να πλησιάσουν τις ανάγκες των επιχειρήσεων δεν μπορούν από μόνα τους να λύσουν το πρόβλημα της ανεργίας. Μία γενικότερη εκπαίδευση υψηλά καταρτισμένη θα μπορούσε να διαμορφώσει εργαζόμενους, που θα μπορούσαν να ανταπεξέλθουν στον χώρο εργασίας. Αυτή η μορφή της επαγγελματοποίησης έχει κι έναν ιδεολογικό στόχο. Έχει ως σκοπό να υποτάξει το πνεύμα της επιμόρφωσης στις επιθυμίες των κυρίαρχων κοινωνικών ομάδων, διατηρώντας την σημερινή κατάσταση των κοινωνικών δομών.

Επιπλέον, η επαγγελματοποίηση αποδομεί το σύστημα του πανεπιστημίου. Τα πτυχία βασίζονται σε ένα σύστημα προϋποθέσεων που αυτές καθορίζονται από συγκεκριμένους εργοδότες και έχουν ως σκοπό τη μαζική συγκέντρωση πτυχιούχων μισθωτών σε επιχειρήσεις. Ανάλογο πρόβλημα συναντά κανείς και στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, όπου συναντά κανείς προσωπικό με βασική θέση την επιμόρφωση, οι οποίοι προέρχονται από όλα τα κοινωνικά στρώματα.

Στο σημείο αυτό θα προχωρήσουμε σε κάποιες μεταρρυθμίσεις που έγιναν στον τομέα της έρευνας. Συγκεκριμένα, θα μελετήσουμε την τάση των ερευνητών να ακολουθήσουν ένα συγκεκριμένο τρόπο και μέθοδο έρευνας. Επίσης, θα δούμε πώς οργανώθηκε ο τομέας αυτός στον χώρο της Ευρώπης και ιδιαίτερα στη Γαλλία. Το 2003 ο επίτροπος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Philippe Busquin, ζητούσε την εγκαθίδρυση της οικονομίας της γνώσης.

Ο υπουργός έρευνας στη Γαλλία διαβεβαιώσει την νέα οργάνωση της έρευνας, η οποία θα βασιζόταν στον τύπο της National science Foundation. Σε αυτή την περίπτωση υποδέχονταν με καινούργια συμβόλαια και συγκεκριμένη διάρκεια νέους ερευνητές. Ο γενικός διευθυντής του Εθνικού κέντρου επιστημονικής έρευνας βεβαίωσε τον Μάρτη του

2004 ότι υπάρχει ένα ενδιαφέρον να αποδεσμεύσουν την έρευνα, με σκοπό να διευκολυνθεί η μεταφορά μεταξύ ιδιωτικής και κρατικής έρευνας.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει αναπτύξει μία δική της στρατηγική. Στη Γαλλία η κυβέρνηση περιόρισε τις πιστωτικές μονάδες της έρευνας και χρηματοδότησε τα προγράμματα που βελτίωναν τα πανεπιστημιακά ιδρύματα. Επίσης, πήραν μέτρα για να αυξήσουν την αυτονομία των πανεπιστημίων προκειμένου να έχουν τη δυνατότητα να αποφασίζουν για θέματα προσλήψεων, συνεργασιών και συμβολαίων.

Η σύνοδος των πρυτάνεων που πραγματοποιήθηκε με τη δήλωσή της Bordeaux 2004, υποστήριξε και εκείνη μία αποκεντρωμένη έρευνα. Ο υπουργός Γεωργίας είχε ήδη διαμορφώσει οκτώ σημεία ανάπτυξης της έρευνας για τη γεωργική εκπαίδευση. Πολλοί βιομήχανοι όπως ο Jean Francois Deherq, ο πρόεδρος της εθνικής Ένωσης της τεχνικής έρευνας και ο Διευθύνων Σύμβουλος φαρμακευτικής εταιρείας Sanofi-Aventis, είχαν υποστηρίξει ότι έπρεπε να αλλάξει μοντέλο η Δημόσια έρευνα. Θα πρέπει να σχηματίζεται από μία επιτροπή ειδικών και κάθε τμήμα πρέπει να οργανώνει και να ελέγχει το δικό του προϋπολογισμό καθώς και τη μισθοδοσία των μισθωτών υπαλλήλων.

Ακόμα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επεδίωκε να δίνει συστάσεις για την μετέπειτα πορεία των ερευνητών. Στο κέντρο αυτών των επιλογών βρίσκεται η κινητικότητα των ερευνητών και η οργάνωση ενός ευρωπαϊκού συνόλου των σημείων κινητικότητας. Σε αυτή την περίπτωση οι ερευνητές παρουσιάζονται ως ειδικοί που εργάζονται για την διαδικασιών και γνώσεων, χρησιμοποιώντας νέες μεθόδους και στρατηγική. Όλες αυτές οι αναφορές οδηγούν την επιτροπή στο να διαμορφώσει τέσσερις τόπους, όπου αναπτύσσεται η ερευνητική δραστηριότητα. Αυτοί απαρτίζονται από τα πανεπιστήμια, τους ερευνητικούς οργανισμούς, είτε δημόσιους είτε ιδιωτικούς, μεγάλες βιομηχανίες και τις επιχειρήσεις με τεχνολογικό προσανατολισμό. Σε αυτούς τους χώρους είναι πολύ σημαντικό να εφαρμόζεται η σωστή διαχείριση της γνώσης και των πνευματικών δικαιωμάτων η αξιολόγηση των αποτελεσμάτων της έρευνας, η επιστημονική δημοσιογραφία και η εφαρμογή της έρευνας.

Παρατηρούμε δηλαδή μία συνεργασία και μία γεφύρωση μεταξύ πανεπιστημίων και Επιχειρήσεων. Παρατηρείται, ωστόσο, μία αύξηση των κοινωνικών πολιτικών και Οικονομικών δράσεων για να εφαρμοστεί η πρακτική διάσταση της ερευνητικής δραστηριότητας στα πανεπιστήμια. Οι ερευνητές οφείλουν να διατηρήσουν την ακαδημαϊκή ελευθερία, να διασώσουν τον τομέα της έρευνας, να δημιουργηθούν τομείς ανταγωνιστικότητας που θα βασίζονται στις συνεργασίες του δημοσίου και του ιδιωτικού τομέα.

1.4 Κοινωνικές συγκυρίες

Σε αυτό το σημείο, θα αναφερθούμε στις συγκεκριμένες κοινωνικές συγκυρίες που χρειάζονταν να υπάρχουν προκειμένου να επιτευχθεί και να προαχθεί η γνώση. Θα δούμε πώς οργανώθηκαν τα πανεπιστήμια με βάση αυτή τη λογική. Βασικό μέλημα αποτελεί η αυτονομία του κάθε πανεπιστημίου και η δυνατότητα να διαχειρίζεται μόνο του όλα τα εσωτερικά θέματα που προκύπτουν, σχετικά με τις προσλήψεις, την επαγγελματική αποκατάσταση, αλλά τα οικονομικά θέματα.

Για να επιτευχθεί η γνώση, θα πρέπει να υπάρχουν συγκεκριμένες κοινωνικές συνθήκες που βοηθούν την αφοσίωση στην επιστήμη και στην απομάκρυνση από τις κοινωνικές και οικονομικές δυσκολίες. Σύμφωνα με αυτή τη λογική δημιουργήθηκαν πανεπιστήμια, τα οποία καθόριζαν από μόνα τους τις προσλήψεις, τις αξιολογήσεις, και τις συνθήκες της εκπαίδευσης. Ένα τέτοιο πλαίσιο δεν υπακούει στις επιταγές της οικονομικής και πολιτικής κατάστασης. Αντίθετα, διαμορφώνονται συνθήκες που διαμορφώνουν έναν μικρόκοσμο, στον οποίο επικρατεί μία κοινωνική λογική. Σε κάθε περίπτωση η έρευνα δεν έχει κατακτηθεί πλήρως. Σε αυτό οφείλονται ιστορικές καταστάσεις αλλά και γενικότερες συνθήκες της γνώσης.

Η αυτονομία που πρέπει κάθε πανεπιστήμιο να κατέχει εξαρτάται από διάφορους παράγοντες, όπως η επαγγελματική αποκατάσταση, οι εσωτερικές ρυθμίσεις και η διαχείριση της οικονομικής κατάστασης του πανεπιστημίου. Ακόμα, εξαρτάται η αυτονομία και από το σύνολο των εκπαιδευτικών, αλλά και των ερευνητών. Η Ικανότητα της επιστήμης έγκειται στην δυνατότητα που έχει να επιλύει προβλήματα που εμπίπτουν και δυσκολεύουν την άνοδο.⁵

Σε κάθε περίπτωση είναι θεμιτό να αναφέρουμε ότι οι μεταρρυθμίσεις και τα μέτρα δεν μπορούν να απειλήσουν την παραγωγή της γνώσης. Για παράδειγμα, η αλλαγή των κριτηρίων της αξιολόγησης είναι μία διαδικασία που δεν αποτελεί κώλυμα στην πρόοδο της γνώσης, δεν επιφέρει σημαντικές συνέπειες. όσα συμβαίνουν σε ένα ιστορικό ή οικονομικό πλαίσιο, πολλές φορές επιβάλλονται ως καθολικές επιταγές από διάφορους διανοούμενους ή οργανώσεις που κατέχουν κάποια εξουσία. Όλοι αυτοί οι φορείς έχουν συνασπιστεί καθολικά

---

⁵ Montlibert, C. De, ο.π., σελ. 128.

για να αλλάξουν τη θέση του ερευνητή στο πανεπιστήμιο. Μέσα από την εξουσία τους γίνεται προσπάθεια να χειραγωγήσουν την οργάνωση επιστημονικών συζητήσεων.⁶

Όλες αυτές οι αλλαγές που παρατηρήσαμε μέχρι τώρα μπορούν να γίνουν αντιληπτές αν αναλογιστεί κανείς τις οικονομικές αλλαγές που επικρατούν γενικότερα στον κόσμο. Για παράδειγμα, στον κόσμο της αμερικανικής οικονομίας υπήρχε η αντίληψη ότι σε μία επιχείρηση πρώτιστο μέλημα είναι να εξασφαλίσει ένα βασικό εισόδημα τους ιδιοκτήτες της. Σε αυτή την αντίληψη υπήρξε μία συγκεκριμένη έκφραση από την Παγκόσμια Τράπεζα κατά το 1995, η οποία υποστήριζε ότι:

«Το σημαντικό είναι να αυξηθεί η ευελιξία της εργασίας ακόμα και αν αυτός ο όρος έχει αποκτήσει κακή φήμη καθώς θεωρείται ένας ευφημισμός συνώνυμο της μείωσης μισθών και των απολύσεων. Σε όλες τις περιοχές του κόσμου οι σημαντικότερες μεταρρυθμίσεις απαιτούν την άρση των περιορισμών που βαραίνουν την κινητικότητα της εργασίας, την ευελιξία των αμοιβών καθώς και την κατάργηση στα συμβόλαια εργασίας κάθε αναφοράς στις κοινωνικές παροχές».⁷

Έτσι καταλαβαίνουμε ότι η εκπαίδευση οφείλει να αποκτήσει έναν πιο ευέλικτο χαρακτήρα ώστε να μπορεί να υποτάσσεται. Αλλά και να προσαρμόζεται στις ανάγκες των επιχειρήσεων.

Η Αμερική αναγνώρισε δύο μορφές «Μεταμόρφωσης». Αρχικά, στις αρχές του 20ου αιώνα, συγκεντρώθηκε η πνευματική παραγωγή, ο διοικητικός έλεγχος, η εγκαθίδρυση της αγοράς, ο καθορισμός εκπροσώπων στη διαχείριση πανεπιστημίων, γύρω από την ανάπτυξη της βιομηχανίας. Στα τέλη του εικοστού αιώνα, περίπου το 1980, αρχίζει να λειτουργεί η εξουσία υποκινώντας μία έρευνα που θα αφορούσε την φορολογία και την οικονομική κατάσταση, που ωθεί την κάθε επιχείρηση να χορηγήσει ένα ποσό σε πανεπιστημιακά ιδρύματα και εργαστήρια.

Με αυτό τον τρόπο διατέθηκαν σημαντικά ποσά για το αντικείμενο της έρευνας, με αποτέλεσμα να δημιουργηθούν καινοτομίες. Έτσι λοιπόν, προκειμένου η ευρωπαϊκή έρευνα να είναι σε θέση να ανταγωνιστεί την έρευνα της Βόρειας Αμερικής θα πρέπει να στραφεί σε μία απορρύθμιση και αναδιοργάνωση.

---

⁶ Montlibert, C. De, ο.π., σελ. 133

⁷ Montlibert, C. De, ο.π., σελ. 134

Παρατηρείται μάλιστα πως οι οικογένειες με καλύτερο οικονομικό υπόβαθρο είχαν στην ιστορία της οικογένειάς τους μεγαλύτερες επιτυχίες. Ακόμα, συχνά παρατηρείται πως πολλοί ερευνητές, φοιτητές και εκπαιδευτικοί χρησιμοποιούν προϊόντα επιχειρήσεων, με αποτέλεσμα αυτές να αποκτούν μεγαλύτερη δύναμη.

Συνοψίζοντας με τα παραπάνω, παρατηρήσαμε την κατάσταση που επικράτησε στον χώρο της Ευρώπης, για να μπορούμε να κατανοήσουμε καλύτερα τις μεταρρυθμίσεις που θα συναντήσουμε στον ελλαδικό χώρο στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Μιλήσαμε λοιπόν, για τα βασικά προβλήματα κάθε φύσεως, που εμφανίζονται στα πανεπιστημιακά ιδρύματα, στον τρόπο οργάνωσης αυτών και στη συσχέτιση της έννοιας της επιχείρησης με ένα πανεπιστήμιο. Καταλήξαμε ότι ένα πανεπιστημιακό ίδρυμα λειτουργεί όπως ακριβώς μια επιχείρηση. Για τον λόγο αυτό συχνά εμπορευματοποιείται η γνώση και προάγονται προϊόντα και εκπαιδευτικά μέσα που συμβάλλουν στον προοδευτικό τρόπο εκπαίδευσης.

Ακόμα, είδαμε πως σε κάθε πανεπιστημιακό ίδρυμα υπάρχει μια συγκεκριμένη ιεραρχία στην κοινότητα του πανεπιστημίου, η οποία απαρτίζεται από τους πρυτάνεις, τους καθηγητές, το διοικητικό προσωπικό αλλά και τους φοιτητές. Στη συνέχεια, μετά από αυτή την αναφορά των στοιχείων προχωρήσαμε στην παράθεση σημαντικών τρόπων αντιμετώπισης, στα προβλήματα που εμφανίζονται στα πανεπιστήμια.

Τέλος, αναφερθήκαμε στη συνεργασία που θα πρέπει να έχει η ιδιωτική με τη δημόσια εκπαίδευση και στους κοινούς τρόπους εφαρμογής. Όλα αυτά παρουσιάστηκαν σε ένα πλαίσιο με συχνή αναφορά στα συστήματα εκπαίδευσης αλλά και οργάνωσης συγκεκριμένων χωρών, όπως της Γαλλίας και της Αμερικής.

Μέσα λοιπόν, από όλες αυτές τις αναφορές μπορούμε να μελετήσουμε την κατάσταση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στον χώρο της Ευρώπης. Αυτή η κατάσταση αποτελεί τη βάση για να μελετήσουμε τις μεταρρυθμίσεις που παρατηρούμε στον ελλαδικό χώρο από το 2000 έως το 2011.

Β' Κεφάλαιο

2..1. Ο ορισμός

Η εκπαίδευση έχει οριστεί από πολλούς εκπαιδευτικούς και θεωρητικούς συγγραφείς. Είναι μια λέξη που ακούμε πολύ οικεία στην καθημερινή ζωή, γιατί η εκπαίδευση είναι η κυριότερη δραστηριότητα σε κάθε κοινωνία.

Κάτι που είναι σημαντικό, αλλά όχι ανεξάρτητο από τον αριθμό των απόψεων και των υποθέσεων σχετικά με το νόημα και τον ορισμό της αληθινής εκπαίδευσης.

Σύμφωνα με τον Αριστοτέλη η εκπαίδευση είναι η διαδικασία μάθησης του ανθρώπου για να εκπληρώσει τον στόχο του ασκώντας όλες τις ικανότητες στο μέγιστο βαθμό ως μέλος της κοινωνίας.⁸

2.2. Η σχέση της εκπαίδευσης με την οικονομική ανάπτυξη

Καθώς η προσφορά εργασίας αυξάνεται, ασκείται πτωτική πίεση στο μισθό. Εάν η ζήτηση των εργοδοτών για εργασία δεν συμβαδίζει με την προσφορά εργασίας, οι μισθοί συνήθως μειώνονται. Η υπερβολική προσφορά εργαζομένων είναι ιδιαίτερα επιβλαβής για τους εργαζόμενους που εργάζονται σε βιομηχανίες με χαμηλά εμπόδια εισόδου για νέους υπαλλήλους - δηλαδή για εκείνους με θέσεις εργασίας που δεν απαιτούν πτυχίο ή εξειδικευμένη κατάρτιση.

Αντίθετα, οι βιομηχανίες με απαιτήσεις τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και κατάρτισης τείνουν να πληρώνουν υψηλότερους μισθούς στους εργαζόμενους. Η αυξημένη αμοιβή οφείλεται σε μικρότερη προσφορά εργασίας ικανή να λειτουργήσει σε αυτούς τους κλάδους και η απαιτούμενη εκπαίδευση και κατάρτιση συνεπάγεται σημαντικό κόστος. Μια επιτυχημένη οικονομία διαθέτει εργατικό δυναμικό ικανό να λειτουργεί βιομηχανίες σε επίπεδο όπου κατέχει ανταγωνιστικό πλεονέκτημα έναντι των οικονομιών άλλων χωρών. Τα έθνη μπορούν να προσπαθήσουν να δώσουν κίνητρα κατάρτισης μέσω φοροαπαλλαγών, παρέχοντας διευκολύνσεις για την εκπαίδευση εργαζομένων ή μια ποικιλία άλλων μέσων που έχουν σχεδιαστεί για να δημιουργήσουν ένα πιο εξειδικευμένο εργατικό δυναμικό. Ενώ είναι απίθανο μια οικονομία να έχει ανταγωνιστικό πλεονέκτημα σε όλους τους κλάδους, μπορεί να

---

⁸ Δάρρα Μ., (2019), Ποιότητα εκπαίδευσης, Θεωρήσεις, σύγχρονες προσεγγίσεις και μεθοδολογίες αξιολόγησης και βελτίωσης, εκδόσεις Gutenberg, σ. 33-35

επικεντρωθεί σε μια σειρά από βιομηχανίες στις οποίες οι ειδικευμένοι επαγγελματίες εκπαιδεύονται πιο εύκολα.⁹

Η διαφορά στα επίπεδα εκπαίδευσης είναι ένα σημαντικό στοιχείο που διακρίνει τις ανεπτυγμένες και τις αναπτυσσόμενες χώρες. Αν και σίγουρα υπάρχουν και άλλοι παράμετροι, όπως γεωγραφικοί και άλλοι περιορισμοί η ύπαρξη καλύτερα εκπαιδευμένων υπαλλήλων προκαλεί διαρροές σε ολόκληρη την οικονομική δραστηριότητα και θετικές εξωτερικότητες. Μια εξωτερικότητα μπορεί να έχει θετική επίδραση σε μια οικονομία λόγω ενός καλά εκπαιδευμένου εργατικού δυναμικού. Έτσι λοιπόν όλες οι επιχειρήσεις επωφελούνται από τον εξωτερικό παράγοντα της ύπαρξης εξειδικευμένης δεξαμενής εργασίας από την οποία προσλαμβάνουν εργαζόμενους. Σε κάποιες περιπτώσεις, οι εργαζόμενοι υψηλής εξειδίκευσης μπορεί να συγκεντρωθούν σε μια ορισμένη γεωγραφική περιοχή. Έτσι λοιπόν όμοιες επιχειρήσεις ενδέχεται να συγκεντρωθούν στην ίδια γεωγραφική περιοχή λόγω των ύπαρξης άρτια ειδικευμένων εργαζομένων.¹⁰ Το ΑΕΠ αντιπροσωπεύει την παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών για ένα έθνος. Επομένως, η δαπάνη υψηλού ποσοστού του ΑΕΠ για την εκπαίδευση δεν εξασφαλίζει απαραίτητα ότι ο πληθυσμός μιας χώρας είναι πιο μορφωμένος.

Για τις επιχειρήσεις, η πνευματική ικανότητα ενός εργαζομένου μπορεί να αντιμετωπιστεί ως περιουσιακό στοιχείο. Αυτό το στοιχείο μπορεί να χρησιμοποιηθεί για τη δημιουργία προϊόντων και υπηρεσιών που μπορούν να πωληθούν. Όσο πιο καλά εκπαιδευμένοι εργαζόμενοι απασχολούνται σε μια επιχείρηση, τόσο περισσότερο μπορεί αυτή να παράγει θεωρητικά. Μια οικονομία στην οποία οι εργοδότες αντιμετωπίζουν την εκπαίδευση ως περιουσιακό στοιχείο αναφέρεται συχνά ως οικονομία βασισμένη στη γνώση.

Όπως κάθε απόφαση, έτσι και η επένδυση στην εκπαίδευση συνεπάγεται ένα κόστος ευκαιρίας για τον εργαζόμενο. Οι ώρες που περνούν στην τάξη σημαίνουν λιγότερο χρόνο εργασίας και απόκτησης εισοδήματος. Οι εργοδότες, ωστόσο, πληρώνουν υψηλότερους μισθούς όταν οι εργασίες που απαιτούνται για την ολοκλήρωση μιας εργασίας απαιτούν υψηλότερο επίπεδο εκπαίδευσης. Ως αποτέλεσμα, αν και το εισόδημα ενός εργαζομένου μπορεί να είναι χαμηλότερο βραχυπρόθεσμα για να μορφωθεί, οι μισθοί πιθανότατα θα είναι υψηλότεροι στο μέλλον, μόλις ολοκληρωθεί η εκπαίδευση.¹¹

---

⁹ Καρατζιά Ε., (2006), Αξιολόγηση, αποτελεσματικότητα και ποιότητα στην εκπαίδευση, Εκπαιδευτικός σχεδιασμός και οικονομία, εκδόσεις Gutenberg, σελ. 47-49

¹⁰ Κουτούβελα Χρ., (2006), Το πείραμα της εκπαίδευσης, Αποτελεσματικότητα και ποιότητα ως προς τη Πολιτική, έρευνα και κριτική, εκδόσεις Γρηγόρη, σελ. 12-13

¹¹ Τερζής Ν., (2010), Εκπαιδευτική πολιτική και εκπαιδευτική μεταρρύθμιση, εκδόσεις Κυριακίδη, σελ. 24-25

2.3 Η εξέλιξη του Πανεπιστημίου ως κοινότητα μάθησης

Είναι γεγονός ότι υπάρχουν διάφορα σημαντικά, διαρθρωτικά και διαχρονικά προβλήματα των ελληνικών Πανεπιστημίων τα οποία χρήζουν προσοχής και άμεσης αντιμετώπισης. Καταρχήν υπάρχουν μια σειρά από οργανωτικά και διοικητικά προβλήματα των ΑΕΙ τα οποία είναι αποτέλεσμα της πολυδιάσπασης των ιδρυμάτων. Ως παράδειγμα, θα μπορούσε να αναφερθεί, το Πανεπιστήμιο μας. Το Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου σήμερα μετά την συγχώνευση με το ΤΕΙ Πελοποννήσου και την απορρόφηση τμημάτων από το ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας διαθέτει σχολές σε 6 πόλεις της Πελοποννήσου (Καλαμάτα, Τρίπολη, Σπάρτη, Ναύπλιο, Κόρινθος και Πάτρα). Ως αποτέλεσμα αυτής της πολυδιάσπασης παρά την τηλεργασία και τις σύγχρονες μορφές τηλεκπαίδευσης και δικτύωσης είναι πολύ δύσκολη η εποπτεία ολόκληρου του ακαδημαϊκού έργου από την πρυτανεία που βρίσκεται στη Τρίπολη. Ένα ακόμη κρίσιμο ζήτημα για την βελτίωση της ποιότητας των ΑΕΙ έχει να κάνει με την αξιολόγηση τους. Βέβαια, σε αυτό το πλαίσιο έχουν γίνει σημαντικά βήματα με την υιοθέτηση των ΜΟΔΙΠ. Επίσης, ένα ακόμη κρίσιμο θέμα είναι αυτό της ανομίας που επικρατεί στα Πανεπιστήμια – κυρίως των μεγαλουπόλεων της χώρας και όχι στα περιφερειακά τμήματα - και του γεγονότος ότι το πανεπιστημιακό άσυλο αν και νομικά έχει καταργηθεί εντούτοις στην πράξη σε πολλές σχολές ισχύει ακόμη δυσκολεύοντας το έργο της αστυνομίας να επιβάλει την τάξη όταν συμβαίνουν παράνομες ενέργειες εντός των ΑΕΙ.

Τέλος, σήμερα είναι περισσότερο αναγκαίο από ποτέ οι οδηγοί σπουδών των ΑΕΙ να εκσυγχρονιστούν και να υπάρξει διασύνδεση του Πανεπιστημίου με την αγορά εργασίας. Έτσι το Πανεπιστήμιο θα διατηρήσει το θεσμικό του ρόλο και να συνεχίσει να προάγει την επιστημονική γνώση όμως παράλληλα θα εφοδιάζει τους φοιτητές και με χρήσιμες γνώσεις για τον επαγγελματικό τους βίο.

Η ιδέα της βελτίωσης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης με την ανάπτυξη επαγγελματικών κοινοτήτων μάθησης είναι μια νέα, καινοτόμα διαδικασία. Οι άνθρωποι χρησιμοποιούν αυτόν τον όρο για να περιγράψουν κάθε συνδυασμό ατόμων που ενδιαφέρονται για την εκπαίδευση, μια σχολική επιτροπή, ένα ολόκληρο Πανεπιστήμιο μια κρατική υπηρεσία εκπαίδευσης, μια εθνική επαγγελματική οργάνωση κτλ. Στην πραγματικότητα, ο όρος έχει χρησιμοποιηθεί τόσο που κινδυνεύει να χάσει κάθε νόημα¹².

Οι δηλώσεις ακαδημαϊκής αποστολής που πιστεύουν στην «εκπαίδευση για όλους» έχουν γίνει παρωχημένες.

¹² Williams, R., Brien, K., & LeBlanc, J., (2012), Transforming schools into learning organizations: supports and barriers to educational reform στο: Canadian Journal of Educational Administration and Policy, σελ. 55

Όταν το προσωπικό έχει οικοδομήσει κοινές γνώσεις και έχει βρει κοινό έδαφος σε αυτά τα ερωτήματα, το Πανεπιστήμιο έχει μια σταθερή βάση για να προχωρήσει με την πρωτοβουλία βελτίωσης.¹³

Καθώς το Πανεπιστήμιο προχωρά, κάθε επαγγελματίας πρέπει να συνεργαστεί με συναδέλφους στη συνεχιζόμενη εξερεύνηση τριών κρίσιμων ερωτήσεων που οδηγούν τη δουλειά εκείνων σε μια επαγγελματική εκπαιδευτική κοινότητα:

- Τι γνώση θέλουμε να πάρει ο κάθε φοιτητής;
- Πώς εξακριβώνεται αυτό;
- Πώς θα ανταποκριθούμε ως ΑΕΙ όταν ένας φοιτητής έχει μαθησιακές δυσκολίες;

Η απάντηση στην τελευταία ερώτηση διακρίνει τις κοινότητες μάθησης από τα παραδοσιακά ΑΕΙ. Εδώ είναι ένα σενάριο που συμβαίνει καθημερινά σε παραδοσιακά Πανεπιστήμια. Ένας καθηγητής διδάσκει μια μονάδα με τον καλύτερο δυνατό τρόπο, αλλά στο τέλος της ενότητας μερικοί φοιτητές δεν έχουν καταλάβει τα ουσιαστικά αποτελέσματα. Από τη μία πλευρά, ο καθηγητής θα ήθελε να αφιερώσει χρόνο για να βοηθήσει αυτούς τους φοιτητές. Από την άλλη πλευρά, ο καθηγητής αισθάνεται υποχρεωμένος να προχωρήσει για να «καλύψει» την ύλη του μαθήματος. Εάν ο καθηγητής χρησιμοποιεί εκπαιδευτικό χρόνο για να βοηθήσει φοιτητές που δεν έχουν μάθει, θα καθυστερήσει η πρόοδος των φοιτητών που έχουν αποκτήσει την αναγκαία γνώση. Αν ο καθηγητής συνεχίσει με νέες έννοιες, οι φοιτητές που προσπαθούν θα μείνουν πιο πίσω.

Τι συμβαίνει συνήθως σε αυτήν την περίπτωση; Σχεδόν αμετάβλητα, το Πανεπιστήμιο δεν ασχολείται και αφήνει την αντιμετώπιση του θέματος στα χέρια των μεμονωμένων εκπαιδευτικών, οι οποίοι ποικίλλουν ευρέως στον τρόπο που ανταποκρίνονται.¹⁴

Όταν ένα Πανεπιστήμιο αρχίζει να λειτουργεί ως επαγγελματική κοινότητα μάθησης, ωστόσο, οι δάσκαλοι συνειδητοποιούν την ασυμφωνία μεταξύ της δέσμευσής τους να διασφαλίσουν την εκπαίδευση για όλους τους φοιτητές και την έλλειψη συντονισμένης στρατηγικής να ανταποκριθούν όταν ορισμένοι φοιτητές δεν ανταποκρίνονται σε αυτά. Το προσωπικό αντιμετωπίζει αυτήν την δυσκολία σχεδιάζοντας στρατηγικές για να διασφαλίσει ότι οι φοιτητές που αγωνίζονται λαμβάνουν επιπλέον χρόνο και υποστήριξη, ανεξάρτητα από το ποιος είναι ο καθηγητής τους. Εκτός από το ότι είναι συστηματική η ανταπόκριση της

¹³ Hansen, B., & Lárusdóttir, S. H., (2015), Instructional leadership in compulsory schools in Iceland and the role of school principals στο: Scandinavian Journal of Educational Research

¹⁴ Cibulka, J., Coursey, S., Nakayama, M., Price, J., & Stewart, S. (2000), Schools as Learning Organizations: A Review of the Literature, The Creation of High-Performance Schools through

επαγγελματικής κοινότητας μάθησης σε φοιτητές που αντιμετωπίζουν δυσκολίες είναι έγκαιρη.

Το Πανεπιστήμιο εντοπίζει γρήγορα φοιτητές που χρειάζονται επιπλέον χρόνο και υποστήριξη. Βασίζεται στην παρέμβαση και όχι στην αποκατάσταση. Το σχέδιο παρέχει στους φοιτητές βοήθεια μόλις αντιμετωπίσουν δυσκολίες αντί να βασίζονται σε μαθήματα θερινών σχολείων, διατήρησης και αποκατάστασης.

Επίσης το Πανεπιστήμιο αντί να καλεί τους φοιτητές να αναζητήσουν πρόσθετη βοήθεια, το συστηματικό σχέδιο απαιτεί από τους φοιτητές να αφιερώσουν επιπλέον χρόνο και να λάβουν πρόσθετη βοήθεια μέχρι να αποκτήσουν τις απαραίτητες έννοιες.

Οι δάσκαλοι που δημιουργούν επαγγελματικές κοινότητες μάθησης αναγνωρίζουν ότι πρέπει να συνεργαστούν για να επιτύχουν τους συλλογικούς μαθησιακούς στόχους όλων. Έτσι δημιουργούν δομές που καλλιεργούν μια κουλτούρα συνεργασίας.

Παρά τα επιτακτικά στοιχεία που δείχνουν ότι η συνεργασία συνεργάζεται ως βέλτιστη πρακτική, οι εκπαιδευτικοί σε πολλά Πανεπιστήμια συνεχίζουν να εργάζονται μεμονωμένα. Ακόμα και σε Πανεπιστήμια που υποστηρίζουν την ιδέα της συνεργασίας, η προθυμία του προσωπικού να συνεργάζεται συχνά σταματά στην πόρτα της τάξης. Μερικά σχολικά στελέχη εξισώνουν τον όρο «συνεργασία» με τη συνοχή και επικεντρώνονται στην οικοδόμηση της συντροφικότητας της ομάδας. Άλλα μέλη του προσωπικού ενώνουν τις δυνάμεις τους για να αναπτύξουν συναίνεση σχετικά με τις επιχειρησιακές διαδικασίες, όπως πώς θα ανταποκριθούν στην καθυστέρηση ή θα επιβλέψουν την διαδικασία. Ακόμα άλλοι οργανώνονται σε επιτροπές για την επίβλεψη

διαφορετικών πτυχών της λειτουργίας του Πανεπιστημίου, όπως η πειθαρχία, η τεχνολογία και το κοινωνικό κλίμα. Αν και κάθε μία από αυτές τις δραστηριότητες μπορεί να εξυπηρετήσει έναν χρήσιμο σκοπό, καμία δεν αντιπροσωπεύει το είδος του επαγγελματικού διαλόγου που μπορεί να μετατρέψει ένα Πανεπιστήμιο σε μια επαγγελματική κοινότητα μάθησης^{15,16}

Η ισχυρή συνεργασία που χαρακτηρίζει τις επαγγελματικές κοινότητες μάθησης είναι μια συστηματική διαδικασία στην οποία οι εκπαιδευτικοί συνεργάζονται για να αναλύσουν και να βελτιώσουν την πρακτική τους στην τάξη. Οι εκπαιδευτικοί εργάζονται σε ομάδες, συμμετέχοντας σε έναν συνεχή κύκλο ερωτήσεων που προωθούν τη βαθιά ομαδική μάθηση. Αυτή η διαδικασία, με τη σειρά της, οδηγεί σε υψηλότερα επίπεδα επίτευξης των μαθητών.

---

¹⁶ DuFour, R. (2004), What is a “professional learning community”?, Educational Leadership, στο: Creative Education, σελ. 61

Ακόμη, οι ομάδες συνεργασίας καλούν τα μέλη της ομάδας να δημοσιοποιήσουν αυτό που παραδοσιακά ήταν ιδιωτικό δηλαδή: στόχοι, στρατηγικές, υλικό, ερωτήσεις, ανησυχίες και αποτελέσματα. Αυτές οι συζητήσεις δίνουν σε κάθε δάσκαλο κάποιον να απευθυνθεί και να μιλήσει και είναι σημαντικό για αυτόν ώστε να βελτιώσει την πρακτική των εκπαιδευτικών στην τάξη τόσο ατομικά και συλλογικά.

Ωστόσο, για να συμμετάσχουν οι εκπαιδευτικοί σε μια τόσο ισχυρή διαδικασία, το Πανεπιστήμιο πρέπει να διασφαλίσει ότι όλοι ανήκουν σε μια ομάδα που επικεντρώνεται στη μάθηση των φοιτητών. Κάθε ομάδα πρέπει να έχει χρόνο να συναντηθεί κατά τη διάρκεια της εργασίμης ημέρας και καθ 'όλη τη σχολική χρονιά. Οι ομάδες πρέπει να επικεντρώσουν τις προσπάθειές τους σε κρίσιμα ζητήματα που σχετίζονται με τη μάθηση και να δημιουργήσουν προϊόντα που αντικατοπτρίζουν αυτήν την εστίαση, όπως λίστες βασικών αποτελεσμάτων, διαφορετικά είδη αξιολόγησης, αναλύσεις των επιτευγμάτων των μαθητών και στρατηγικές για τη βελτίωση των αποτελεσμάτων. Οι ομάδες πρέπει να αναπτύξουν πρότυπα ή πρωτόκολλα για να διευκρινίσουν τις προσδοκίες σχετικά με τους ρόλους, τις ευθύνες και τις σχέσεις μεταξύ των μελών της ομάδας. Οι ομάδες πρέπει να υιοθετήσουν στόχους επίτευξης μαθητών που σχετίζονται με τους στόχους του Πανεπιστημίου και της περιοχής.

Οι επαγγελματικές κοινότητες μάθησης κρίνουν την αποτελεσματικότητά τους με βάση τα αποτελέσματα. Η συνεργασία μαζί για τη βελτίωση των επιτευγμάτων των μαθητών γίνεται η συνήθης εργασία όλων στο Πανεπιστήμιο. Κάθε ομάδα εκπαιδευτικών συμμετέχει σε μια συνεχιζόμενη διαδικασία προσδιορισμού του τρέχοντος επιπέδου των μαθητών, επιτυγχάνοντας έναν στόχο για τη βελτίωση του τρέχοντος επιπέδου, συνεργαζόμενοι για την επίτευξη αυτού του στόχου και παρέχοντας περιοδικές αποδείξεις προόδου. Η εστίαση των στόχων της ομάδας αλλάζει.

Τα Πανεπιστήμια και οι δάσκαλοι συνήθως υποφέρουν από το σύνδρομο των πολλών δεδομένων αλλά της κακής πληροφόρησης. Η επαγγελματική κοινότητα μάθησης με γνώμονα τα αποτελέσματα όχι μόνο καλωσορίζει τα δεδομένα αλλά και μετατρέπει τα δεδομένα σε χρήσιμες και σχετικές πληροφορίες για το προσωπικό. Οι εκπαιδευτικοί δεν υπέφεραν ποτέ από έλλειψη δεδομένων. Ακόμη και ένας καθηγητής που εργάζεται μεμονωμένα μπορεί εύκολα να προσδιορίσει τον μέσο όρο, τον τρόπο, τη διάμεση, την τυπική απόκλιση και το ποσοστό των μαθητών που έδειξαν επάρκεια κάθε φορά που διαχειρίζεται ένα τεστ. Ωστόσο, τα δεδομένα θα καταστούν καταλύτης για τη βελτίωση της πρακτικής των εκπαιδευτικών μόνο εάν ο εκπαιδευτικός έχει μια βάση σύγκρισης.

Όταν οι ομάδες εκπαιδευτικών αναπτύσσουν κοινές διαμορφωτικές αξιολογήσεις σε όλη τη διάρκεια του σχολικού έτους, κάθε καθηγητής μπορεί να προσδιορίσει την απόδοση των μαθητών του σε κάθε δεξιότητα σε σύγκριση με άλλους φοιτητές. Οι μεμονωμένοι δάσκαλοι μπορούν να καλέσουν τους συναδέλφους της ομάδας τους για να τους βοηθήσουν να προβληματιστούν σχετικά με τομείς ανησυχίας. Κάθε καθηγητής έχει πρόσβαση στις ιδέες, το υλικό, τις στρατηγικές και τα ταλέντα ολόκληρης της ομάδας.¹⁷

Φυσικά, αυτή η εστίαση στη συνεχή βελτίωση και αποτελέσματα απαιτεί από τους εκπαιδευτικούς να αλλάξουν τις παραδοσιακές πρακτικές και να αναθεωρήσουν τις επικρατούσες υποθέσεις. Οι εκπαιδευτικοί πρέπει να αρχίσουν να αγκαλιάζουν τα δεδομένα ως χρήσιμο δείκτη προόδου. Πρέπει να σταματήσουν να αγνοούν ή να συγχωρούν δυσμενή δεδομένα και να αντιμετωπίζουν με ειλικρίνεια τα μερικές φορές δύσκολα γεγονότα και συμβάντα. Πρέπει να σταματήσουν να χρησιμοποιούν τους μέσους όρους για να αναλύσουν την απόδοση των μαθητών και να αρχίσουν να επικεντρώνονται στην επιτυχία κάθε μαθητή.

Οι εκπαιδευτικοί που επικεντρώνονται στα αποτελέσματα πρέπει επίσης να σταματήσουν να περιορίζουν τους στόχους βελτίωσης σε παράγοντες εκτός της τάξης, όπως η πειθαρχία των μαθητών και το ηθικό του προσωπικού, και να στρέψουν την προσοχή τους σε στόχους που επικεντρώνονται στη μάθηση των μαθητών. Πρέπει να σταματήσουν να αξιολογούν τη δική τους αποτελεσματικότητα με βάση το πόσο απασχολημένοι είναι ή πόσες νέες πρωτοβουλίες έχουν ξεκινήσει και αρχίζουν να ρωτούν, «Έχουμε σημειώσει πρόοδο στους στόχους που είναι πιο σημαντικοί για εμάς;» Οι εκπαιδευτικοί πρέπει να σταματήσουν να εργάζονται μεμονωμένα και να συσσωρεύουν τις ιδέες, το υλικό και τις στρατηγικές τους και να αρχίσουν να συνεργάζονται για να καλύψουν τις ανάγκες όλων των μαθητών.

Το μοντέλο της επαγγελματικής κοινότητας μάθησης είναι ένας μεγάλος σχεδιασμός, ένας ισχυρός νέος τρόπος συνεργασίας που επηρεάζει βαθιά τις πρακτικές του Πανεπιστημίου. Όμως η έναρξη και η υποστήριξη της έννοιας απαιτεί σκληρή δουλειά. Απαιτεί από το προσωπικό του Πανεπιστημίου να επικεντρωθεί στη μάθηση παρά στη διδασκαλία, να συνεργαστεί σε θέματα που σχετίζονται με τη μάθηση και να θεωρηθεί υπεύθυνος για το είδος των αποτελεσμάτων που τροφοδοτούν τη συνεχή βελτίωση.¹⁸

---

¹⁷ Guskey, T. R. (2007), *Using assessments to improve teaching and learning*, στο: *Ahead of the curve: The power of assessment to transform teaching and learning*, εκδόσεις Solution Tree, σελ. 17-28

¹⁸ Τερζής Ν., (2010), ό. π., σελ. 47-48

Όταν οι εκπαιδευτικοί κάνουν τη σκληρή δουλειά που απαιτείται για την εφαρμογή αυτών των αρχών, η συλλογική ικανότητά τους να βοηθήσουν όλους τους φοιτητές να μάθουν θα αυξηθεί. Εάν αποτύχουν να δείξουν την πειθαρχία να ξεκινήσουν και να διατηρήσουν αυτό το έργο, τότε το Πανεπιστήμιο τους είναι απίθανο να γίνει πιο αποτελεσματικό, ακόμη και αν εκείνοι μέσα σε αυτό ισχυρίζονται ότι είναι μια επαγγελματική κοινότητα μάθησης. Η άνοδος ή η πτώση της έννοιας της επαγγελματικής κοινότητας μάθησης δεν εξαρτάται από τα πλεονεκτήματα της ίδιας της έννοιας, αλλά από το πιο σημαντικό στοιχείο στη βελτίωση οποιουδήποτε Πανεπιστημίου, τη δέσμευση και την επιμονή των εκπαιδευτικών μέσα σε αυτό.

Γ' Κεφάλαιο

3.1 Το πολιτικό πλαίσιο της Εκπαίδευσης

Για την ανώτατη εκπαίδευση στον χώρο της Ελλάδας, η πολιτική άρχισε να διαμορφώνεται και να επηρεάζει την κατάσταση ήδη από το 1980. Βασικό όργανο αποτελούσε το Υπουργείο Παιδείας. Ο τρόπος λειτουργίας της ανώτατης εκπαίδευσης ξεκινούσε ήδη πριν δύο δεκαετίες. Μέχρι τις αρχές του 1980 η ανώτατη εκπαίδευση απαρτιζόταν από 14 πανεπιστήμια. Σταδιακά διευρύνθηκαν τα επιστημονικά αντικείμενα, με αποτέλεσμα να αυξηθούν και τα πανεπιστημιακά ιδρύματα. Μέχρι τη δεκαετία του 2000 έως και τις αρχές του 2010, διαμορφώνεται σταθεροποίηση. Από τη χρονολογία αυτή και μετά ξεκινούν κάποιες συγχωνεύσεις. Την περίοδο του 2010 επικρατεί μία πολιτική ρευστότητα, γεγονός που δεν ευδοκμεί τις παραπάνω συγχωνεύσεις. Δυο χρόνια αργότερα εφαρμόστηκε το σχέδιο Αθηνά. Η πολιτική αυτή όριζε αλλαγές στον ακαδημαϊκό χάρτη της Ελλάδας, με σκοπό να αντιμετωπιστούν δυσκολίες, στρεβλώσεις και παθογένειες στην ανώτατη εκπαίδευση. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα ο αριθμός των εισακτέων να αυξηθεί στα πανεπιστήμια κατά το 2010.

Η απόφαση αυτή για την επέκταση της ανώτατης εκπαίδευσης είχε ως αποτέλεσμα την αυξημένη ζήτηση για σπουδές, με σκοπό την κοινωνική ανέλιξη και την επαγγελματική αποκατάσταση. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να δημιουργούνται τμήματα χωρίς να ανταποκρίνονται στις πραγματικές ανάγκες της αγοράς, χωρίς σωστό προγραμματισμό και χωρίς να εξυπηρετούνται οι πραγματικές ανάγκες της ελληνικής κοινωνίας. Ως εκ τούτου η τριτοβάθμια εκπαίδευση έχασε τη διάδραση με την τοπική κοινωνία και μετριάστηκε η ποιότητα της εκπαίδευσης.

Η εξέλιξη αυτή μπορεί να χαρακτηριστεί ως μία διατάραξη της ιστορικής τροχιάς. Το βασικότερο πρόβλημα εντοπίζεται ύστερα από την ανωτατοποίηση των ΤΕΙ, σύμφωνα με το νόμο 2817/ 2000. Οι μεταρρυθμίσεις που έγιναν στην Ελλάδα τις διακρίνουμε με βάση την εγχώρια ανάγκη για αλλαγή του συστήματος και με βάση τις διεθνείς υποχρεώσεις. Πολλές από τις εξελίξεις αυτές οφείλονται σε αποφάσεις σε ένα υπερεθνικό επίπεδο. Επομένως η πολιτική καθορίζει τις αλλαγές αυτές με βάση τον ανταγωνισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης.¹⁹

Παράλληλα παρατηρούμε ότι μεγάλη σημασία έχει η συμμετοχή της χώρας μας στην διακρατική συνεννόηση. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η περίπτωση της Μπολόνια. Με

---

¹⁹ Χρυσομαλλίδης Χ. (2017). Θεσμοί και μεταρρυθμίσεις στην Ελλάδα: η περίπτωση του χώρου ανώτατης

βάση αυτήν την πολιτική, στόχος ήταν να υπάρξει μία ομοιογένεια μεταξύ όλων των εθνικών Συστημάτων.

Αργότερα όμως παρατηρούμε ότι η ιστορική τροχιά άρχισε να μεταβάλλει. Ο εκσυγχρονισμός του θεσμικού Πλαισίου ήταν μια σταθερή μεταβλητή για την έρευνα και την ανώτατη εκπαίδευση της χώρας. Η κυβέρνηση που σχηματίστηκε μετά τις εκλογές του 2009 έθεσε ως προτεραιότητα την ψήφιση ενός νέου νόμου που θα εξυπηρετούσε καλύτερα το πλαίσιο της έρευνας. Έτσι το 2012, έγινε μία σύνοδος διευθυντών και θεσπίστηκε ένας νόμος με αρκετά αρνητικά σημεία. Οι πολιτικές συνθήκες της χώρας προχώρησαν, το Υπουργείο Παιδείας άλλαξε και η νέα εκλεγμένη κυβέρνηση αδρανοποίησε κάθε ενέργεια. Μετά τις εκλογές του 2009 παρατηρήθηκε μία εξέλιξη στη Δια Βίου Μάθηση και στον ερευνητικό χώρο.

Παρατηρούμε λοιπόν ότι το πλαίσιο της πολιτικής είχε αρχίσει να εξελίσσεται ήδη από το 1980. Από τότε άρχισαν να μπαίνουν τα θεμέλια στο νέο εκπαιδευτικό σύστημα. Σταδιακά παρατηρήθηκαν ρυθμίσεις είτε των τοπικών αναγκών, είτε λόγω εθνικών συμφωνιών. Η Εξέλιξη της ανώτατης εκπαίδευσης είχε έναν χαρακτήρα εκτοπισμού και αναπτυσσόταν με βάση τον οριζόντιο τύπου μεταρρυθμίσεων.

Η κάθε προσπάθεια μεταρρύθμισης είχε να αντιμετωπίσει συγκεκριμένες δυσκολίες. Η αλλαγή έθετε την προϋπόθεση για μεγάλη χρήση πολιτικού κεφαλαίου. Ακόμα όλες αυτές οι διαδικασίες χρησιμοποιούσαν μεγάλο μέρος διοικητικής ενέργειας αλλά και του κεφαλαίου. Επίσης η διάδραση του Κράτους με τους εμπλεκόμενους πολίτες άρχισε να διαμορφώνει συγκεκριμένες πολιτικές ομάδες και δίκτυα, με αποτέλεσμα να διαμορφώνονται πελατειακές σχέσεις, αλλά και να προσεγγίζεται η ελληνική κοινωνία από την πολιτική. Επομένως, αυτή η δημόσια πολιτική στον χώρο της εκπαίδευσης συσχετίζεται με χαρακτηριστικά της δημόσιας πολιτικής ζωής.

3.2. Ο νόμος 2916/2001

Παρατηρήσαμε λοιπόν στο προηγούμενο κεφάλαιο την σχέση που είχε η εκπαίδευση με την οικονομία της χώρας αλλά και το πολιτικό πεδίο που επικρατούσε την περίοδο των μεταρρυθμίσεων. Είναι φανερό ότι η οικονομική κατάσταση της χώρας επηρεάζει άμεσα όλες τις κρατικές λειτουργίες και πόσο μάλιστα την εκπαίδευση. Ακόμα, κατά τη διάρκεια όλης της χρονικής περιόδου, όπου παρατηρείται αλλαγή στο σύστημα, βλέπουμε πως αυτές οι μεταρρυθμίσεις συνδέονται άρρηκτα με την εκάστοτε κυβέρνηση. Σε κάθε ανάληψη καθηκόντων συναντάμε νέες προσπάθειες, προτάσεις και μέτρα υπέρ του εκπαιδευτικού συστήματος.

Πριν αναφερθούμε στην κατάσταση της εκπαίδευσης κατά τη δεκαετία του 2000, είναι φρόνιμο να κάνουμε μια αναφορά στις μεταρρυθμίσεις που υπήρξαν από το 1996 και εξής, έτσι ώστε να κατανοήσουμε καλύτερα το πολιτικό και εκπαιδευτικό υπόβαθρο. Συγκεκριμένα μετά την παραίτηση του Ανδρέα Παπανδρέου, τη διακυβέρνηση της χώρας ανέλαβε ο Κ. Σημίτης. Την περίοδο εκείνη γίνονται ενέργειες προκειμένου να αντιμετωπιστούν προβλήματα στον χώρο της εκπαίδευσης. Ακολούθησαν μεταρρυθμιστικές παρεμβάσεις, με τις οποίες στόχευαν στον εκσυγχρονισμό μέσω της τεχνικής επαγγελματικής εκπαίδευσης. Υπήρξαν προτάσεις για αναβάθμιση σε όλα τα επίπεδα της εκπαίδευσης.

Ακόμα, κατά τον 1997 οι απόφοιτοι είχαν τη δυνατότητα να ακολουθήσουν τις σπουδές τους και στο Ανοικτό Πανεπιστήμιο, που εδρεύει στην Πάτρα. Σύμφωνα με τον νόμο Ν. 2525/1997, στόχος της τριτοβάθμιας πλέον εκπαίδευσης ήταν να διευρύνουν τις επιλογές των νέων.

Ιδιαίτερα απασχόλησε το ζήτημα των αποφοίτων από τα ΤΕΕ και την πρόσβασή τους στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Αρχικά ο νόμος 2640/1998 όριζε ότι οι συγκεκριμένοι απόφοιτοι μπορούν να εισέρχονται στα ΤΕΙ, ύστερα από εξετάσεις, εφόσον έχουν συμπληρώσει τουλάχιστον τρία χρόνια εμπειρίας. Αυτός ο νόμος έχασε την ισχύ του και πλέον οι απόφοιτοι των ΤΕΙ όφειλαν να δώσουν εξετάσεις πανελλαδικά για να αποκτήσουν το πτυχίο τους και στη συνέχεια να αποκτήσουν δεκαοχτάμηνη εμπειρίας, ώστε τελικά να εξεταστούν ξανά σε πανελλαδικό επίπεδο.²⁰

Παρατηρούμε λοιπόν, πως οι μεταρρυθμίσεις μέχρι το 1998 ήταν αρκετά πιο σκληρές ιδιαίτερα για τους αποφοίτους των ΤΕΕ. Οι μεταρρυθμίσεις των συγκεκριμένων ετών

---

²⁰ A. Rogers, Η Εκπαίδευση ενηλίκων, Μεταίχιμο, Αθήνα, 1999, σ. 94

εξυπηρετούσε μια ομαλή εναρμόνιση με τις επιταγές της Ευρώπης. Στο σύνολο των αλλαγών αυτών υπήρξαν έντονες αντιδράσεις, γεγονός που δεν επέτρεψε την απόλυτη εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων αυτών. Επόμενη προσπάθεια του ελληνικού Υπουργείου Παιδείας για σημαντικές αλλαγές στο εκπαιδευτικό σύστημα ήταν το 2002, τις οποίες μεταρρυθμίσεις θα εξετάσουμε και αργότερα.

Στη συνέχεια θα αναλύσουμε τους νόμους που εφάρμοσε το εκάστοτε Υπουργείο Παιδείας από τη δεκαετία του 2000 και εξής. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, θα παρατηρήσουμε τους νόμους που όριζαν την πορεία της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Αυτή διέθετε την κατεύθυνση της πανεπιστημιακής Εκπαίδευσης, αλλά και την κατεύθυνση των τεχνικών ιδρυμάτων. Συγκεκριμένα θα υπογραμμίσουμε τις επιτάξεις, τους σκοπούς και τις λειτουργίες τόσο των πανεπιστημιακών ιδρυμάτων, όσο και των τεχνικών. Τέλος, θα παραθέσουμε συγκεκριμένους νόμους που αφορούν τις μεταρρυθμίσεις της Εκπαίδευσης αλλά και την εφαρμογή αξιολόγησης.

Συγκεκριμένα, Ο νόμος 2916 / 2001 ήταν το πρώτο νομοθέτημα του υπουργού Πέτρου Ευθυμίου ο οποίος αντικατέστησε τον Γεράσιμο Αρσένη μετά την δύσκολη περίοδο με τις κινητοποιήσεις στην Παιδεία τα έτη 1998 έως και 2000. Σύμφωνα με τον νόμο αυτό αποφασίστηκε η ανωτατοποίηση των ΤΕΙ και πλέον η νομοθετική εξίσωση τους με τα ΑΕΙ ως φορείς της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.²¹

Επί της ουσίας οι αλλαγές ήταν ελάχιστες και εκτός από την αναβάθμιση των σπουδών στα ΤΕΙ και την οικονομική τους ενίσχυση, δεν υπήρξαν τεκτονικές αλλαγές. Τα τεχνολογικά ιδρύματα εντάσσονται πλέον στην ανώτατη εκπαίδευση, αποφεύγοντας την κατηγορία του «φτωχού, επαρχιώτη συγγενή» και αναβαθμίζονται μαζί με τα ΑΕΙ. Επίσης αποκτούν τη δυνατότητα συνεργασίας με τα ΑΕΙ σε εκπαιδευτικές δραστηριότητες και ο τεχνολογικός τομέας κερδίζει έναν διακριτό ρόλο στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.²² Αυτό δεν σημαίνει επ' ουδενί, ότι υποβαθμίζονται οι σπουδές στον τεχνολογικό τομέα των ΑΕΙ, οι οποίες και παραμένουν σε «πανεπιστημιακό» επίπεδο. Με λίγα λόγια, άλλο τα τεχνολογικά ιδρύματα, άλλο τα πανεπιστήμια. Το μόνο που αλλάζει είναι ότι χαρακτηρίζονται από εκείνο τον νόμο κι έπειτα ως ισότιμα μέρη της κοινής τριτοβάθμιας ανώτατης εκπαίδευσης.

Δεν γίνεται να παραλειφθεί από την αναφορά μας στον συγκεκριμένο νόμο, η διαμάχη που υπήρξε ανάμεσα στους εκπροσώπους των ΑΕΙ και των ΤΕΙ. Οι μεν πρώτοι

---

²¹ <https://www.e-nomothesia.gr/kat-ekpaideuse/n-2916-2001.html>, πρόσβαση στις 10.06.2021

²² <https://www.tovima.gr/2008/11/24/archive/ti-simainei-anwtatopoiisi-twn-tei/>, πρόσβαση στις 11.10.2022

διαφωνούσαν με την ένταξη των ΤΕΙ στην ανώτατη τριτοβάθμια εκπαίδευση, επειδή δεν προηγήθηκε η αξιολόγησή τους, η οποία και υποστηρίζουν ότι θα χώριζε «την ήρα από το στάρι» και θα προστάτευε την ποιότητα της ανώτατης εκπαίδευσης. Την ίδια στιγμή πίστευαν, ότι η ένταξη των ΤΕΙ στην ισότιμη βαθμίδα με τα πανεπιστήμια, έτσι όπως επιχειρούνταν να συμβεί, θα υποβάθμιζε συνολικά το επίπεδο της ανώτατης εκπαίδευσης. Είχαν προτείνει να ενταχθούν τα ΤΕΙ στα πανεπιστήμια και να αποτελέσουν κύκλο των σπουδών τους. Από την άλλη πλευρά, οι εκπρόσωποι των ΤΕΙ, ήθελαν εκείνη τη στιγμή που εντάσσονταν στην ανώτατη εκπαίδευση να αποκτήσουν και όλα τα προνόμια των καθηγητών των ΑΕΙ, χωρίς να θιγούν οι οργανικές θέσεις τους και χωρίς να εξαναγκαστούν σε αύξηση των προσόντων τους, προκειμένου να μην υποβαθμιστούν εργασιακά. Κυρίως διαφωνούσαν με την ένταξη των νυν υπηρετούντων καθηγητών στη βαθμίδα του αναπληρωτή καθηγητή, ώσπου να γίνει η αξιολόγησή τους και να κερδίσουν εκ νέου τις καθηγητικές θέσεις τους.

Ειδικότερα, το άρθρο 1 του νόμου 2916 / 2001 αναφέρει τα εξής²³:

α) η τριτοβάθμια εκπαίδευση αποτελείται από δύο παράλληλους τομείς:

- ✓ τον πανεπιστημιακό τομέα, συμπεριλαμβανομένων των πανεπιστημίων, των πολυτεχνείων και των καλών τεχνών.
- ✓ τους τεχνικούς τομείς, συμπεριλαμβανομένων των τεχνικών εκπαιδευτικών ιδρυμάτων.
- ✓ Τα ιδρύματα των δύο τομέων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης λειτουργούν συμπληρωματικά, με διαφορετικά χαρακτηριστικά και ρόλους, σκοπούς και αποστολές, σύμφωνα με τους κανονισμούς που ισχύουν για τον πανεπιστημιακό και τον τεχνικό τομέα.
- ✓ Όπου στην κείμενη νομοθεσία αναφέρεται ο όρος «ίδρυμα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης», αναφέρεται σε ίδρυμα που ήδη λειτουργεί, που ανήκει στον πανεπιστημιακό τομέα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, το οποίο στο εξής θα αναφέρεται ως «πανεπιστήμιο».

Η αποστολή των ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, όπως ορίζεται στο άρθρο 1 του ν. 1268/1982 (ΦΕΚ 87 Α') και στο άρθρο 1 του Ν. 1404/1983 (ΦΕΚ 173 Α'), έχει ως εξής: α) Πανεπιστήμια Τα ιδρύματα του τμήματος δίνουν έμφαση στην προώθηση και ανάπτυξη της επιστήμης, της τεχνολογίας και των τεχνών, στη δημιουργιανέας γνώσης μέσω της βασικής και

²³ Αποστόλη Σ., (2006), Ο Ευρωπαϊκός Χώρος Ανώτατης Εκπαίδευσης και η Ελλάδα, σελ. 22-26

εφαρμοσμένης έρευνας και της προηγμένης και ολοκληρωμένης, θεωρητικής και εφαρμοσμένης εκπαίδευσης στην επιστήμη, την τεχνολογία και τις εφαρμογές. τις καλλιτεχνικές δυνατότητες της χώρας. Στην περίπτωση αυτή, τα ιδρύματα του πανεπιστημιακού τομέα, σε συνδυασμό με τις διατάξεις του άρθρου 28 παράγραφος 3 του ν. 1404/1983, όπως τροποποιήθηκε με τον παρόντα νόμο, έχουν την ευθύνη να προγραμματίζουν και να οργανώνουν μεταπτυχιακές σπουδές στην Ελλάδα και να χορήγησι μεταπτυχιακών και διδακτορικών τίτλων σπουδών.

2. β) Τα ιδρύματα του τεχνικού τομέα δίνουν έμφαση στην εκπαίδευση υψηλής ποιότητας διαχειριστών εφαρμογών, μέσω της θεωρητικής και εφαρμοσμένης επιστήμης εκπαίδευσής τους: αα) Αποτελούν τον σύνδεσμο μεταξύ γνώσης και εφαρμογής, αναπτύσσοντας τις εφαρμοσμένες διαστάσεις της επιστήμης και της τέχνης στα αντίστοιχα πεδία εξειδίκευσής τους. ββ) Μεταφορά, χρήση και διάδοση σύγχρονων τεχνολογιών και μεθόδων, πρακτικών και τεχνικών στον τομέα εφαρμογής.²⁴

Στο πλαίσιο αυτό, τα ιδρύματα του τεχνικού τομέα συνδυάζουν την ανάπτυξη κατάλληλου θεωρητικού ερευνητικού υπόβαθρου με υψηλού επιπέδου εργαστηριακή και πρακτική κατάρτιση, ενώ κυρίως διεξάγουν τεχνική έρευνα όπως ορίζεται και αναπτύσσουν τεχνογνωσία και καινοτομίες στον αντίστοιχο επαγγελματικό τους τομέα.²⁵

---

²⁴ <https://www.e-nomothesia.gr/kat-ekpaideuse/n-2916-2001.html>, πρόσβαση στις 10.06.2021

²⁵ Αποστόλη Σ., (2006), ό. π., σ. 26

3.3. Ο νόμος 2986/2002

Εκτός από τους νόμους που σχετίζονταν με τις εφαρμογές των ιδρυμάτων, παρατηρήθηκαν και μεταρρυθμίσεις που σχετίζονταν με τις υπηρεσίες της πρωτοβάθμιας, δευτεροβάθμιας αλλά και τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Βασικός στόχος ήταν η σωστή οργάνωση των δομών, καθώς και ο έλεγχος της αξιολόγησης των Εκπαιδευτικών.

Ειδικοί νόμοι ορίζουν τις περιφερειακές υπηρεσίες πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, οι οποίες είναι αποκεντρωμένες υπηρεσίες του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων του Κράτους. Καθορίστηκαν η οργανωτική δομή και οι αρμοδιότητες των περιφερειακών γραφείων εκπαίδευσης, των προϊσταμένων περιφερειακών υπηρεσιών, των διευθυντών και των υποδιευθυντών σχολικών μονάδων και των συλλόγων διδασκόντων σχολικών μονάδων.

Εξάλλου, για πρώτη φορά αφιερώνεται ολόκληρη παράγραφος στην αξιολόγηση των εκπαιδευτικών προγραμμάτων, χωρίς να αναφέρεται η αναλυτική διαδικασία αυτοαξιολόγησης των σχολικών μονάδων.²⁶

Ο Ν. 2986/2002 πρότεινε μια μεταρρύθμιση η οποία είχε ως στόχο την οργάνωση των περιφερειακών υπηρεσιών της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, την αξιολόγηση της εκπαίδευσης και των εκπαιδευτικών και την επιμόρφωση τους μπροστά στη νέα ψηφιακή εποχή που είχε ήδη ξεκινήσει. Το πολιτικό περιβάλλον της εποχής είναι γεγονός πως δεν ήταν έτοιμο για μια τέτοια μεταρρύθμιση η οποία μάλιστα συνάντησε πολλές αντιδράσεις από κόμματα της αντιπολίτευσης.

Τέλος, το νομοσχέδιο αυτό αν και δεν πέτυχε να υλοποιηθεί στην πράξη και να επιτύχει απόλυτα τους στόχους του εντούτοις όμως άφησε ως παρακαταθήκη ότι ήταν μια πρώτη προσπάθεια για την αξιολόγηση και την αναβάθμιση της παιδείας στη χώρα μας μετά από αρκετά χρόνια στασιμότητας.

---

²⁶ Γράβαρης Δ., (2007), Η φυσιγνωμία της μεταπολιτευτικής περιόδου: το μεταρρυθμιστικό φαινόμενο, στο: «Μεταπολίτευση και Εκπαιδευτική πολιτική», σελ. 90

Δ' Κεφάλαιο

4.1. Ο Νόμος 3374/2005

Στο Κεφάλαιο αυτό θα αναφερθούμε στο πολιτικό πλαίσιο που επικράτησε μετά την εκλογή της Νέας Δημοκρατίας του 2004. Συγκεκριμένα, θα αναφέρουμε τη νομοθέσια και τις αλλαγές που υπέστη το εκπαιδευτικό σύστημα, ιδίως με την υπάρχουσα υπουργό Παιδείας, Μαριέττα Γιαννάκου. Προτού αναφέρουμε τις μεταρρυθμίσεις και την εξέλιξη του ανώτατου εκπαιδευτικού συστήματος, έτσι όπως εξελίχθηκε από το 2004, θα κάνουμε μια αναφορά στις μεταρρυθμίσεις που παρατηρήθηκαν τα προηγούμενα έτη. Με αυτό τον τρόπο θα κατανοήσουμε την κατάσταση που επικρατούσε στην χώρα, τις προσπάθειες βελτίωσης του συστήματος αλλά και τις δυσκολίες που αντιμετώπιζε.

Αρχικά, παρατηρούμε τον Πέτρο Ευθυμίου, ο οποίος πρότεινε νέες μεταρρυθμίσεις στην εκπαίδευση κατά τη χρονιά του 2004 με 2005. Σκοπός ήταν να αναπτύξει την κριτική σκέψη σε ένα ελληνικό σχολείο, με διαδραστικά μέσα, που θα έκαναν την εκπαίδευση πιο αποτελεσματική. Παράλληλα έως το 2006 σχεδιαζόταν η επιμόρφωση καθηγητών σε όλες τις σχολικές βαθμίδες.²⁷

Σε αυτήν την πολιτική μεταρρύθμιση υπήρξε έντονος αντίλογος, θεωρώντας από πολλούς υπουργούς, όπως και τον τομεάρχη Παιδείας της Ν.Δ Γεώργιο Καλό, ότι δεν θα υπάρξει μία βελτίωση στην εκπαίδευση εάν δεν αποφευχθεί ο εξεταστικοκεντρικός χαρακτήρας του Λυκείου. Όλα αυτά τα συνέδεσαν με την εξέλιξη των πανεπιστημιακών ιδρυμάτων, θεωρώντας πως πρέπει να υπάρξει πρώτα μια σωστή βάση στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση, έτσι ώστε οι πλέον φοιτητές να μπορούν να ανταπεξέλθουν γνωστικά στο πανεπιστήμιο, έχοντας τα κατάλληλα εφόδια.

Την περίοδο 2005 - 2007 η Μαριέττα Γιαννάκου ξεκίνησε κι αυτή με τη σειρά της μία μάχη στην ανώτατη εκπαίδευση. Ο νόμος μέχρι τότε όριζε ότι κάθε χρόνο από το Υπουργείο Παιδείας πρέπει να πραγματοποιείται μία ενημέρωση για την εξέλιξη των ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων. Έκανε μία σημαντική απόπειρα να θέσει μεταρρυθμίσεις στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα σε όλα τα επίπεδα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Στόχος της ήταν να

---

²⁷ Η Καθημερινή, Απόστολος Λακασάς, Εκπαιδευτική μεταρρύθμιση, Νο2 από 2004, 30/1/2003, <https://www.kathimerini.gr/society/141503/ekpaideytiki-metarrythmisi-no-2-apo-2004/>, πρόσβαση στις 3/5/2022

καθοριστεί ένα ανώτατο χρονικό όριο φοίτησης και να υπάρξει καθολική ψηφοφορία φοιτητών σε πρυτανικές εκλογές. Οι αντιδράσεις ήταν πολύ μεγάλες. Κατηγορήθηκε ότι υπήρχε επιθυμία για προώθηση της ιδιωτικοποίησης των ελληνικών πανεπιστημίων.²⁸ Αποτέλεσμα ήταν να υπάρχουν πολλές καταλήψεις σε πανεπιστήμια και ΤΕΙ. Η δράση της συγκεκριμένης υπουργού ήταν αρκετά σημαντική και ακολούθησε μια σειρά από εξελίξεις, τις οποίες και θα δούμε πιο αναλυτικά στη συνέχεια.

Μετά την εκλογή της Νέας Δημοκρατίας στην κυβέρνηση της χώρας τον Μάρτιο του 2004 ξεκίνησαν διεργασίες για την αναβάθμιση της παιδείας και ειδικότερα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης καθώς η Ελλάδα κινδύνευε να βρεθεί εκτός της διαδικασίας της Μπολόνια, μίας διαδικασίας συντονισμού των πολιτικών στην οποία συμμετέχουν οι περισσότερες χώρες της Ευρώπης. Ο νόμος αυτός έγινε αντικείμενο μεγάλης αντιπαράθεσης ανάμεσα στα τότε κόμματα της αντιπολίτευσης και της κυβέρνησης ενώ η τότε υπουργός Παιδείας Μαριέττα Γιαννάκου βρέθηκε στο επίκεντρο της αντιπαράθεσης.²⁹

Το τότε κυβερνών κόμμα αδυνατούσε να προσαρμοστεί στις απαιτούμενες θεσμικές μεταρρυθμίσεις για λόγους ιδεολογικούς και παρ' ότι γνώριζε καλά τους κινδύνους για την Ελληνική Ανώτατη Εκπαίδευση. Αν και υπήρχαν νησίδες αριστείας, αυτές δεν αναδεικνύονταν και τελικά υπερτερούσε η εικόνα «ατάκτως ερριμμένων» Σχολών, Τμημάτων και Προγραμμάτων Σπουδών. Το μεγαλύτερο πρόβλημα, λοιπόν, ήταν ότι η χώρα δεν λάμβανε την ωφέλεια που αναλογούσε στη δημόσια δαπάνη, αλλά και σύμφωνα με τις δυνατότητες του επιστημονικού προσωπικού.

Ο πυρήνας του νόμου προβλέπει τη θεσμοθέτηση διαδικασιών για τη διαρκή αξιολόγηση των πανεπιστημιακών μονάδων. Αυτό σημαίνει ότι η διαδικασία αξιολόγησης δεν εκτελείται μία φορά και μετά σταματά. Θα πραγματοποιηθεί τακτικά τα επόμενα χρόνια. Ο νόμος υποχρεώνει επίσης κάθε ίδρυμα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης να δημοσιεύει την έκθεση απογραφής του καθώς και τις εκθέσεις εσωτερικής και εξωτερικής αξιολόγησης. Ως εκ τούτου, οποιοσδήποτε μπορεί να έχει πρόσβαση σε εκθέσεις αυτοαξιολόγησης και εκθέσεις εξωτερικής αξιολόγησης ακαδημαϊκών μονάδων και ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Το τρίτο

---

²⁸ Το Βήμα, Παπαματθαίου Μάρνου, Μαριέττα Γιαννάκου: « Οι μεταρρυθμίσεις του 2007 έπρεπε να εφαρμόζονται ήδη», 10/7/2011, <https://www.tovima.gr/2011/07/10/society/marietta-giannakoy-oi-metarrythmiseis-toy-2007-eprepe-na-efarmozontai-idi/>, πρόσβαση στις 3/5/2022

²⁹ <https://www.e-nomothesia.gr/kat-ekpaideuse/tritobathmia-ekpaideuse/n-3374-2005.html>, πρόσβαση στις 15.07.2021

στοιχείο που προσδιορίζει ο νόμος είναι ο καθορισμός λεπτομερών κριτηρίων και δεικτών που θα χρησιμοποιηθούν στη διαδικασία διασφάλισης ποιότητας, καθώς και οι προδιαγραφές του φορέα που είναι υπεύθυνος για τη διαδικασία. Οι δραστηριότητες αυτών των ιδρυμάτων σε επίπεδο ακαδημαϊκής μονάδας περιλαμβάνουν τρία επίπεδα:

- Σε κλαδικό επίπεδο υπάρχει εσωτερική ομάδα αξιολόγησης (ΟΜΕΑ). Δηλαδή, κάθε τμήμα θα πρέπει να συγκροτήσει μια ομάδα διδασκόντων και προσωπικού που θα είναι υπεύθυνη για την εσωτερική του αξιολόγηση,

- Σε επίπεδο ιδρύματος λειτουργούν Τμήματα Διασφάλισης Ποιότητας (ΜΟΔΙΠ) και
- Σε εθνικό επίπεδο, λειτουργεί η δεκαπενταμελής Αρχή Διασφάλισης Ποιότητας (ΑΔΙΠ) και μάλιστα ορίζεται με σαφήνεια ως ανεξάρτητο διοικητικό όργανο. Όλα αυτά τα ιδρύματα έχουν προβλέψεις για την εκπροσώπηση των φοιτητών και τη συμμετοχή των φοιτητών, κάτι που δεν συμβαίνει στην πράξη γιατί το φοιτητικό σωματείο δεν λειτουργεί στην πράξη.

Ο νόμος 3374/05 προβλέπει δύο στάδια αξιολόγησης: το πρώτο είναι μια εσωτερική αξιολόγηση και το δεύτερο είναι μια εξωτερική αξιολόγηση, που διενεργείται από ειδική ανεξάρτητη ομάδα εμπειρογνομόνων και πιστοποιείται σύμφωνα με τους δείκτες ποιότητας που αναφέρονται παρακάτω, την ποιότητα ή την ανακάλυψη του φορέα αξιολόγησης. τις αδυναμίες του.

Τα κριτήρια και οι δείκτες ποιότητας που προβλέπει ο νόμος μπορούν να ομαδοποιηθούν σε τέσσερις επιμέρους κατηγορίες, οι οποίες καλύπτουν αντίστοιχες περιοχές:

- Ποιότητα των προγραμμάτων σπουδών
- Ποιότητα του διδακτικού έργου
- Ποιότητα του ερευνητικού έργου
- Ποιότητα των λοιπών παρεχόμενων υπηρεσιών³⁰

Σύμφωνα με το νόμο, ο ρόλος του ΜΟΔΙΠ είναι ποικίλος. Λειτουργεί με παράλληλο, συμβουλευτικό και κυρίως ανατροφοδοτούμενο τρόπο συλλογής δεδομένων από διάφορα τμήματα και αντιμετώπισης θεμάτων που αφορούν διαδικασίες και θεμελιώδεις αρχές.

---

³⁰ <https://www.e-nomothesia.gr/kat-ekpaideuse/tritobathmia-ekpaideuse/n-3374-2005.html>, πρόσβαση στις 15.07.2021

Υπάρχουν πολλά ζητήματα που πρέπει να αντιμετωπίσει, τόσο που σχετίζονται με την έλλειψη κουλτούρας στην αξιολόγηση και τη διασφάλιση της ποιότητας, με την αδράνεια που παρατηρείται από ορισμένα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και με αυτό που ορισμένοι πιστεύουν ότι είναι οι ανασφάλειες για νέα πράγματα μπροστά σε ένα «απαραίτητο "κακό"».³¹

Μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας εσωτερικής αξιολόγησης, ακολουθείται και επαναλαμβάνεται τακτικά η διαδικασία της εξωτερικής αξιολόγησης. Οι εξωτερικές αξιολογήσεις διεξάγονται από μια ομάδα πέντε εμπειρογνομόνων που σχετίζονται με το θέμα κάθε τμήματος. Τέσσερα από τα πέντε μέλη θα κληρωθούν από το Μητρώο ΑΔΙΠ και το πέμπτο μέλος θα προταθεί από το τμήμα για αξιολόγηση.

Οι δραστηριότητες της Επιτροπής Εξωτερικών Εμπειρογνομόνων περιλαμβάνουν επιτόπιες επισκέψεις στις υπό αξιολόγηση ακαδημαϊκές μονάδες, επαφές, συζητήσεις και ανταλλαγή απόψεων με μέλη της ακαδημαϊκής κοινότητας. Στη συνέχεια, μετά από διαβούλευση με άλλες πηγές, η Επιτροπή Εξωτερικής Αξιολόγησης συντάσσει Έκθεση Εξωτερικής Αξιολόγησης, η οποία δημοσιεύεται μέσω της ΑΔΙΠ.³²

Συμπερασματικά μπορούμε να πούμε ότι ο Ν.3374/2005 «Διασφάλιση της Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση, Σύστημα Μεταφοράς και Συσσώρευσης Πιστωτικών Μονάδων, Παράρτημα Διπλωμάτων» καθιέρωσε για πρώτη φορά ένα σύστημα αξιολόγησης των ΑΕΙ σύμφωνα με διεθνώς ισχύοντα κριτήρια, ενώ καθιέρωσε τα γνωστά ECTS απαραίτητα για την αναγνώριση των ελληνικών πτυχίων στο εξωτερικό.

Ο Νόμος 3374/2005 «Σύστημα Διασφάλισης Ποιότητας, Μεταφοράς και Συσσώρευσης Πιστωτικών Μονάδων στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, Κλάδος Διπλώματος» καθιέρωσε για πρώτη φορά σύστημα αξιολόγησης πανεπιστημίων σύμφωνα με διεθνώς έγκυρα πρότυπα, εισάγοντας παράλληλα τα ξένα ελληνικά πτυχία που απαιτούνται για την γνωστή διαπίστευση ECTS. Ο Ν. 3549/2007 «Μεταρρύθμιση του θεσμικού πλαισίου για τη δομή και λειτουργία των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης», ο οποίος περιλαμβάνει:

- Ενίσχυση της διοικητικής και οικονομικής αυτονομίας των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, με παράλληλη διασφάλιση της θεσμικής κοινωνικής ευθύνης.

³¹ Αποστολή Σ., (2006), Ο Ευρωπαϊκός Χώρος Ανώτατης Εκπαίδευσης και η Ελλάδα, σελ. 22-26

³² <https://www.e-nomothesia.gr/kat-ekpaideuse/tritobathmia-ekpaideuse/n-3374-2005.html>, πρόσβαση στις 15.07.2021

- Θέσπιση μηχανισμών καθολικής συμμετοχής στις εκλογές για την προώθηση των οργάνων διοίκησης των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.
- Ενίσχυση των μέτρων φοιτητικής μέριμνας και στήριξης των μαθητών.
- Διαφάνεια στη διαδικασία εκλογής ΔΕΠ.

Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι υπήρξαν σημαντικές αντιδράσεις κατά την εφαρμογή του νόμου αυτού. Οι αντιδράσεις ήταν οι γνωστές οι οποίες προέρχονταν από συγκεκριμένες ομάδες πίεση με παρωχημένη λογική και ιδεοληψία. Στο χώρο της εκπαίδευσης κάποιο θεωρούν ότι έχουν ειδικά προνόμια και αυτονόητη ιδεολογική κυριαρχία. Η επίδρασή τους και οι δράσεις τους ήταν αυτές που προκάλεσαν υστέρηση στο εκπαιδευτικό σύστημα. Το τότε κυβερνών κόμμα επιδίωξε τη συναίνεση, αναγνωρίζοντας ότι τα ζητήματα αυτά προκαλούν την κοινοβουλευτική αντιπαράθεση των κομμάτων. Ωστόσο, κάποιες πλευρές επιχείρησαν τη διακοπή της ομαλής λειτουργίας των ΑΕΙ και την στοχοποίηση προσώπων και θεσμών.

4.2. Ο Νόμος 3549/2007

Ο Νόμος 3549/2007 γνωστός και ως νόμος πλαίσιο αποτέλεσε την προσπάθεια της τότε κυβέρνησης της Νέας Δημοκρατίας για «Μεταρρύθμιση του θεσμικού πλαισίου για τη δομή και λειτουργία των ΑΕΙ» και καθιέρωσε μεταξύ άλλων³³:

- Ενίσχυση της διοικητικής και οικονομικής αυτονομίας των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, με παράλληλη διασφάλιση της θεσμικής κοινωνικής ευθύνης.
- Θέσπιση μηχανισμών καθολικής συμμετοχής στις εκλογές για την προώθηση των οργάνων διοίκησης των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.
- Ενίσχυση των μέτρων φοιτητικής μέριμνας και στήριξης των μαθητών.
- Διαφάνεια στη διαδικασία εκλογής ΔΕΠ.

Ειδικότερα τα κύρια σημεία του νόμου ήταν η καθιέρωση της Αρχής Διασφάλισης Ποιότητας για τη διεξαγωγή εσωτερικής αλλά και εξωτερικής αξιολόγησης όλων των πανεπιστημιακών μονάδων, η καθολική ψηφοφορία των φοιτητών, διατηρώντας όμως επίμονα το ποσοστό της φοιτητικής ψήφου στο 80% αυτής των μελών ΔΕΠ, ασχέτως του πλήθους των

³³ <https://www.e-nomothesia.gr/kat-ekpaideuse/n-3549-2007.html>, πρόσβαση στις 20.07.2021

ψηφισάντων, ο τερματισμός φοίτησης μετά την παρέλευση τακτού χρονικού διαστήματος και η απαγόρευση διαδοχικών πρυτανικών θητειών.

Αξιοσημείωτο είναι επίσης πως πριν από τους νόμους του 2005 και του 2007 δεν υπήρχε προηγούμενο εκτενούς διαβούλευσης με την πανεπιστημιακή κοινότητα. Η τότε κυβέρνηση αξιοποίησε πλήρως το Εθνικό Συμβούλιο για την Παιδεία (ΕΣΥΠ), το οποίο κατοχύρωνε την ισότιμη συμμετοχή κομμάτων και οργανώσεων της εκπαιδευτικής κοινότητας. Ακόμη, έγινε διεξοδική συζήτηση στην Επιτροπή Μορφωτικών Υποθέσεων, και εκτός νομοθετικής διαδικασίας.³⁴ Για πρώτη φορά διεξήχθη ηλεκτρονική διαβούλευση, η οποία επέτρεψε την κατάθεση προτάσεων από το διδακτικό και ερευνητικό προσωπικό

Όλα αυτά πριν την εξέλιξη της πλατφόρμας διαβούλευσης από επόμενες κυβερνήσεις. Το σημαντικότερο ήταν ότι συγκροτήθηκε μία ισχυρή συμμαχία εντός των ΑΕΙ, η οποία απέκρουσε τη δημαγωγία και την προσκόλληση σε παρωχημένες λογικές οι οποίες δημιουργούσαν προσκόμματα στην πρόοδο της ακαδημαϊκής διδασκαλίας και έρευνας. Άνθρωποι με εξαιρετικό κύρος πέρα από κομματικές ταυτίσεις κατέληξαν στην πεποίθηση ότι οι μεταρρυθμίσεις είναι απαραίτητες για το ελληνικό πανεπιστήμιο.

Με το νόμο 3549/ 2007 η τότε κυβέρνηση έθεσε ως στόχο τη σύγκλιση με τα καλύτερα ευρωπαϊκά πρότυπα, προκειμένου τα ελληνικά ΑΕΙ, οι διδάσκοντες, ερευνητές και φοιτητές, να αναπτύσσουν την προσπάθειά τους σύμφωνα με τα διεθνώς ισχύοντα πρότυπα ποιότητας. Αντικείμενου προβληματισμού υπήρξε το γεγονός πως οι απόφοιτοι των ελληνικών ΑΕΙ δημιουργούν επιτεύγματα σε πανεπιστήμια του εξωτερικού, και αυτό οφείλεται στο ότι εκεί απολάμβαναν τους πόρους, αλλά και το θεσμικό πλαίσιο και τα κίνητρα, τα οποία τους επέτρεπαν μία δυναμική σταδιοδρομία.³⁵

Το βασικότερο πρόβλημα το οποίο προσπάθησε να επιλύσει αυτός ο νόμος είναι ότι τα ΑΕΙ πρέπει να έχουν μεγαλύτερη διοικητική αυτονομία και ευελιξία ταυτόχρονα με ισχυρές προϋποθέσεις ελέγχου και διαφάνειας. Ακόμη, να αποκτήσουν μεγαλύτερη εξωστρέφεια, προκειμένου να αναδείξουν σημαντικά πλεονεκτήματα έρευνας και καινοτομίας. Με τον τρόπο αυτό, θα προκύψει και ισχυρή ωφέλεια για το δημόσιο συμφέρον και την ανάπτυξη της χώρας.

---

³⁴ Αποστόλη Σ., (2006), Ο Ευρωπαϊκός Χώρος Ανώτατης Εκπαίδευσης και η Ελλάδα, σελ. 22-26

³⁵ Γράβαρης Δ., (2007), Η φυσιολογία της μεταπολιτευτικής περιόδου: το μεταρρυθμιστικό φαινόμενο, στο: «Μεταπολίτευση και Εκπαιδευτική πολιτική», σελ. 90

Ένα ακόμη ζήτημα το οποίο θέλησε να διευθετήσει ήταν αυτό του ακαδημαϊκού ασύλου όπως και του ρόλου των φοιτητών στα συμβούλια διοίκησης.

Συνοψίζοντας τα δύο αυτά νομοθετήματα, μπορούμε να σημειώσουμε πως η ευκαιρία της συνταγματικής αναθεώρησης 2008 δυστυχώς χάθηκε λόγω της μικροπολιτικής σκοπιμότητας της τότε αντιπολίτευσης. Το ίδιο συνέβη με την αναθεώρηση 2019 παρά την προσπάθεια της κοινοβουλευτικής πλειοψηφίας. Έτσι λοιπόν θεωρείται ότι η λειτουργία μη-κρατικών πανεπιστημίων πρέπει να υφίσταται ως δυνατότητα. Όχι γιατί δεν υπάρχει εμπιστοσύνη στα λειτουργούντα ΑΕΙ, κάποια εκ των οποίων συγκαταλέγονται σε πολύ υψηλές θέσεις στις παγκόσμιες κατατάξεις, αλλά γιατί θα πρέπει να ενθαρρύνεται η μη-κρατική πρωτοβουλία και να δημιουργούνται συνθήκες άμιλλας. Εξάλλου, θα μπορούσε να καταστεί και ένας τρόπος υγιούς ανταγωνισμού ανάμεσα στα ιδρύματα, έτσι ώστε εκείνο που θα εξασφάλιζε τις καλύτερες συνθήκες, τους καλύτερους καθηγητές, την μεγαλύτερη εξωστρέφεια, πιο μεγάλο εύρος έρευνας και της μεγαλύτερης στήριξης στους φοιτητές του να προσέγγιζε και μεγαλύτερο όγκο σπουδαστών.

Έτσι λοιπόν, αυτές οι δύο νομοθετικές πρωτοβουλίες για το νέο νόμο-πλαίσιο και για την αξιολόγηση στα ΑΕΙ αποτελούν ουσιαστικές μεταρρυθμίσεις, γιατί διέρρηξαν το αδιέξοδο το οποίο υφίστατο έως τότε, και προετοίμασαν το έδαφος για μία περισσότερο συστηματική λειτουργία των ΑΕΙ σύμφωνα με διεθνή κριτήρια ποιότητας, καθώς και μεγαλύτερη εξωστρέφεια. Τα ΑΕΙ έκαναν πολύ σημαντικά πράγματα, τα οποία δεν καταγράφονταν ως δείκτες ποιότητας, ενώ σε ορισμένα τμήματα και σχολές αυτό βοήθησε για μία περισσότερο στοχευμένη λειτουργία.

Ε' Κεφάλαιο

5.1. Ο Νόμος 4009/2011

Σε αυτό το σημείο θα αναφερθούμε στις μεταρρυθμίσεις που ακολούθησαν τα επόμενα έτη. Ομοίως θα κάνουμε μια αναφορά στην πολιτική κατάσταση της χώρας ιδιαίτερα μετα τις εκλογές και τη νίκη του ΠΑΣΟΚ τον Οκτώβριο του 2009. Συγκεκριμένα θα κάνουμε μια αναφορά στους προηγούμενους υπουργούς Παιδείας και στις προσπάθειες αυτών να θέσουν μια σειρά από αλλαγές στον χώρο της Εκπαίδευσης. Βασική Υπουργός αυτή την περίοδο αποτελεί η Άννα Διαμαντοπούλου, για την οποία θα μιλήσουμε πιο διεξοδικά.

Προτού φτάσουμε στο σημείο αυτό, αξίζει να κάνουμε μια αναφορά στον Ευριπίδη Στυλιανίδη. Διετέλεσε υπουργός από το 2007 έως το 2009. Αυτή τη περίοδο υπήρχε έντονη αναταραχή και βία στο χώρο της εκπαίδευσης. Παρά την προσπάθειά του να ηρεμήσει την εκπαιδευτική κοινότητα δεν τα κατάφερε, ιδιαίτερα μετά τον φόνο του Αλέξανδρου Γρηγορόπουλου. Στη συνέχεια όμως, το 2009 υπουργός υπήρξε ο Άρης Σπηλιωτόπουλος, ο οποίος κατάφερε να ηρεμήσει την κατάσταση και τις διαμαρτυρίες, αλλά η θητεία του χαρακτηρίστηκε χωρίς ιδιαίτερες πρωτοβουλίες – ιδιαίτερα σε μια εποχή που γινόταν από την τότε κυβέρνηση μια συντήρηση δυνάμεων και δεν υπήρχε διάθεση μετά τις προσπάθειες της Υπουργού Γιαννάκου να συγκρουστεί με συμφέροντα καθώς πλησίαζε και ο χρόνος των βουλευτικών εκλογών.

Στην αντίπερα όχθη, στο άλλο μεγάλο κόμμα της εποχής, το ΠΑΣΟΚ, είχε τοποθετηθεί ως Τομεάρχης Παιδείας η Άννα Διαμαντοπούλου, η οποία αποτελούσε ένα από τα εμπειρότερα και ικανότερα στελέχη του κόμματος. Στη συνέχεια και συγκεκριμένα από το 2009 έως το 2012 αποτέλεσε Υπουργός Παιδείας, σε μία κρίσιμη εποχή για την τριτοβάθμια εκπαίδευση. Η νέα υπουργός προσπάθησε να λύσει το αρχικά πρόβλημα των αποσπασμένων εκπαιδευτικών που βρίσκονταν εκτός σχολικής τάξης και μία από τις πρώτες της κινήσεις ήταν να μετονομάσει το Υπουργείο σε Υπουργείο Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων – πράγμα που όπως θα

Μία θετική αντίδραση στην πολιτική της Διαμαντοπούλου είναι το γεγονός ότι επέστρεψαν στα σχολεία 5.000 εκπαιδευτικοί, καθώς και μεγάλος αριθμός καθηγητών στα πανεπιστήμια. Έθεσε αντικειμενικά κριτήρια σε αποσπάσεις, προσμέτρησε και προσόντα για τη θέση στην οποία υπηρετεί ο κάθε εκπαιδευτικός και υλοποιήθηκε η πολιτική αξιολόγηση, σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες. Ωστόσο αρνητική αντίδραση αποτέλεσε το γεγονός ότι και έκλεισαν

αρκετά σχολεία. Σε αυτό το σημείο αν εξετάσουμε την πολιτική κατάσταση της χώρας, θα καταλάβουμε τις δυσκολίες που είχε να αντιμετωπίσει η χώρα και κατ' επέκταση όλο το εκπαιδευτικό σύστημα.

Το ΠΑΣΟΚ ως ο θριαμβευτής των εθνικών εκλογών του Οκτωβρίου του 2009 και μάλιστα με ποσοστό 44%, ήρθε πολύ γρήγορα σε επαφή με το κύριο πρόβλημα που έπρεπε να λύσει και δεν ήταν άλλο από το ότι η χώρα βρισκόταν μπροστά στο φάσμα της χρεοκοπίας κάτι το οποίο εμπόδιζε τις αναπτυξιακές δυνατότητες της χώρας.

Έτσι μετά την διευθέτηση του ζητήματος αυτού και την προσφυγή στο μηχανισμό στήριξης Ε.Ε – ΔΝΤ και στο πρώτο μνημόνιο, είχαν ωριμάσει πλέον οι συνθήκες για τη δημιουργία ενός νόμου για τα Πανεπιστήμια και τα ΑΤΕΙ της χώρας, ο οποίος θα ήταν περισσότερο ριζοσπαστικός και αποτελεσματικός από τις προηγούμενες προσπάθειες.

Έτσι λοιπόν η τότε Υπουργός Παιδείας Άννα Διαμαντοπούλου έφερε προς ψήφιση στη Βουλή το νόμο 4009 / 2011, ο οποίος είχε ως βασικό του στόχο να επιλύσει χρόνια προβλήματα στην ελληνική τριτοβάθμια εκπαίδευση. Η κα. Διαμαντοπούλου προτού όμως φέρει το νομοσχέδιο προς ψήφιση είχε προβεί σε πολλές ενέργειες, που καθιστούσαν το πόνημα εξαιρετικά αντιπροσωπευτικό της εποχής και των συνθηκών. Πιο συγκεκριμένα, είχε έρθει σε επαφή με φοιτητές, διοικητικό προσωπικό, καθηγητές και πρυτάνεις από όλη την Ελλάδα με σκοπό να καταθέσουν τις απόψεις τους και να τεθεί ένα πλαίσιο μέσα στο οποίο θα κινούνταν. Η ίδια, βέβαια, έχοντας την εμπειρία από την Ευρωπαϊκή Ένωση και έχοντας περάσει από τη θέση της Επιτρόπου είχε να καταθέσει πολλές επιτυχημένες συνταγές που είχαν υιοθετηθεί σε άλλες χώρες της ηπείρου και ειδικότερα της Φινλανδίας. Βεβαίως, θα πρέπει να σημειωθεί στο σημείο αυτό και η εν λευκώ στήριξη που είχε από τον πρωθυπουργό, Γ. Παπανδρέου.

Περνώντας, ειδικότερα στον νόμο 4009/2011 με τίτλο «Δομή, λειτουργία, διασφάλιση της ποιότητας των σπουδών και διεθνοποίηση των ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων», βλέπουμε ότι είχε ως στόχο να επανακαθορίσει εν μέρει την αποστολή των πανεπιστημίων εμπλουτίζοντάς την με μια νέα στόχευση: το άνοιγμα στην αγορά.³⁶

Στην κατεύθυνση αυτή, οι βασικές πολιτικές επιλογές που καθόρισαν τη σύνταξη του νομοσχεδίου ήταν αρχικά η απελευθέρωση των δημιουργικών δυνάμεων των Πανεπιστημίων και των Τ.Ε.Ι. από αναποτελεσματικές διαδικασίες και κάθε είδους πελατειακές συμπεριφορές,

---

³⁶ <https://www.e-nomothesia.gr/kat-ekpaideuse/tritobathmia-ekpaideuse/n-4009-2011.html>, πρόσβαση στις 25.09.2021

ώστε με εξασφαλισμένη τη δημόσια χρηματοδότηση, με αξιολόγηση και έλεγχο, να προσφέρουν υψηλού επιπέδου δωρεάν δημόσια παιδεία.

Ειδικότερα, η μεταρρύθμιση που προωθήθηκε τότε καθιέρωνε τα εξής:

- Αποτελεσματική εκπροσώπηση των φοιτητών σε όλα τα ιδρύματα, χωρίς συνδιοικητικούς ρόλους.
- Κατάργηση της ψηφοφορίας των παρατάξεων στη διαδικασία εκλογής κολεγίου.
- Βασική αυτονομία για την ανάθεση νέων αρμοδιοτήτων. Αυτός ο οργανισμός είναι «ο καταστατικός χάρτης κάθε ιδρύματος».
- Τέλος στο άσυλο.
- Υποχρεωτική εγγραφή φοιτητή κάθε εξάμηνο.
- Όρια στο συνολικό χρόνο σπουδών - τερματισμός φοιτητών πλήρους φοίτησης με ταυτόχρονη εισαγωγή της μερικής φοίτησης για εργαζόμενους φοιτητές.
- Πρόγραμμα ανταλλαγής φοιτητών μεταξύ εσωτερικού ERASMUS και ελληνικών πανεπιστημίων.
- Συνήγορος του φοιτητή
- Παροχή φοιτητικών δανείων σε όλους τους φοιτητές, όχι μόνο σε μεταπτυχιακούς φοιτητές.
- Αμοιβαίες υποτροφίες.
- Πιστωτικές μονάδες.
- Υποχρεωτική διαπίστευση προγραμμάτων σπουδών από ανεξάρτητους φορείς.
- Σύνδεση της αξιολόγησης και της πιστοποίησης με τη χρηματοδότηση.
- Το εκπαιδευτικό υλικό πρέπει να αναρτάται στο Διαδίκτυο.
- Δυνατότητες διδασκαλίας ξένων γλωσσών, κατά την κρίση του πανεπιστημίου.
- Αξιολόγηση και λογοδοσία σε όλα τα επίπεδα.
- Αξιολόγηση των καθηγητών κάθε πέντε χρόνια, με βαρύτητα της άποψης των φοιτητών τους.
- Δυνατότητα της παράλληλης διδασκαλίας συγκεκριμένης διάρκειας Ελλήνων και ξένων καθηγητών σε ελληνικά και ξένα ΑΕΙ.
- Ίδρυση της Σχολής Μεταπτυχιακών Σπουδών.
- Ίδρυση της Σχολής Διά Βίου Μάθησης και πρόβλεψη για εξ αποστάσεως εκπαίδευση
- Θεσμοθέτηση των Κέντρων Αριστείας.
- Δυνατότητα δημιουργίας ενός ενιαίου ΝΠΙΔ σε κάθε ΑΕΙ που θα διαχειριζόταν και θα αξιοποιούσε πόρους και πατέντες.

- Αξιολόγηση του τρόπου και του βαθμού εφαρμογής του νόμου από επιτροπή εμπειρογνομόνων ανεξάρτητης αρχής, μετά από μια τετραετία.

-

Μια ακόμη στρατηγική του νομοσχεδίου ήταν η σύνδεση της έρευνας με την παραγωγή όπως και η εξασφάλιση του ουσιαστικού αυτοδιοίκητου κάθε ανώτατου εκπαιδευτικού ιδρύματος μέσω της υιοθέτησης ουσιαστικών δημοκρατικών διαδικασιών και αποφυγή κάθε προσπάθειας κομματικοποίησης των ιδρυμάτων.

Πιο συγκεκριμένα το άρθρο 6 του νομοσχεδίου αναφερόταν στην ανάγκη ύπαρξης εσωτερικού κανονισμού στα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα.

Σύμφωνα με την απόφαση του οικείου Συμβουλίου, που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως μετά από γνώμη του Πρύτανη και με τη σύμφωνη γνώμη του ιδρύματος, εγκρίνει τον εσωτερικό κανονισμό κάθε οργάνου, καθορίζει την εσωτερική λειτουργία του ιδρύματος και συγκεκριμένα, τα ακόλουθα.

Οδηγός προπτυχιακών και μεταπτυχιακών μαθημάτων, ειδικές μέθοδοι και διαδικασίες εξετάσεων και άλλες μέθοδοι αξιολόγησης φοιτητών, συγκεκριμένοι τύποι πτυχίων για κάθε σχολείο και μάθημα, διαδικασίες ορκωμοσίας μεταπτυχιακών σπουδών και ρυθμίσεις μαθημάτων.

Η αναλογία υποχρεωτικών και επιλεγόμενων μαθημάτων στο μάθημα, οι προϋποθέσεις για τη συμμετοχή των μαθητών στο τεστ, ο χρόνος εξέτασης και οι προϋποθέσεις και οι διαδικασίες για επανέλεγχο από τους μαθητές. Ειδικά θέματα με τη λειτουργία όλων των υπηρεσιών του ιδρύματος.³⁷

Επιπλέον, οι όροι και οι διαδικασίες για την παροχή κοινωνικών παροχών σε Φοιτητές και οι κανόνες λειτουργίας των υπηρεσιών που σχετίζονται με το πρακτορείο, όπως η υγειονομική περίθαλψη, η στέγαση και οι υπηρεσίες σίτισης, η διαδικασία παροχής ανταποδοτικών υποτροφιών σε φοιτητές, ιδίως η περίθαλψη του εν λόγω φορέα και η σχέση με υπηρεσίες και φορείς πρακτορείων. Οποιαδήποτε θέματα που σχετίζονται με τη λειτουργία (μονομελών και συλλογικότητων) και συγκεκριμένα θέματα που ορίζονται στον παρόντα νόμο. Επιπλέον, το άρθρο 14 του νόμου συνιστά τη δημιουργία μονάδας διασφάλισης ποιότητας σε κάθε ίδρυμα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης της χώρας. Ειδικότερα, ορίζει ότι κάθε ίδρυμα έχει την

---

³⁷ ΟΟΣΑ, (2011), Καλύτερες επιδόσεις και επιτυχείς μεταρρυθμίσεις στην εκπαίδευση, Συστάσεις για την εκπαιδευτική πολιτική στην Ελλάδα

ευθύνη να διασφαλίζει και να βελτιώνει συνεχώς την ποιότητα του εκπαιδευτικού και ερευνητικού του έργου, καθώς και την αποτελεσματική λειτουργία και απόδοση των υπηρεσιών του, σύμφωνα με τη διεθνή πρακτική.

Υπεύθυνος σε κάθε ΑΕΙ για τους παραπάνω σκοπούς, είναι μονάδα διασφάλισης ποιότητας. Η ΜΟ.ΔΙ.Π. συγκροτείται με απόφαση του Συμβουλίου του ιδρύματος, αποτελούμενο από τον Πρόεδρο ή έναν από τους αναπληρωτές του (ως Πρόεδρο), πέντε καθηγητές ΑΕΙ, εκπροσώπους κάθε κατηγορίας προσωπικού που ορίζεται στα άρθρα 28 και 29, σε Οι παρακάτω έχουν δικαίωμα ψήφου για να συζητήσουν τη συμμετοχή κατάλληλων κατηγοριών προσωπικού, εκπροσώπων προπτυχιακών φοιτητών και εκπροσώπων μεταπτυχιακών και διδακτορικών φοιτητών (εάν υπάρχουν) όπως ορίζει ο Οργανισμός. Η ΜΟ.ΔΙ.Π είναι αρμόδια ιδίως για:

α) αναπτύσσουν συγκεκριμένες πολιτικές, στρατηγικές και απαραίτητες διαδικασίες για τη συνεχή βελτίωση της ποιότητας της εργασίας και των υπηρεσιών του ιδρύματος, που είναι το εσωτερικό σύστημα διασφάλισης ποιότητας του ιδρύματος·

β) την οργάνωση, λειτουργία και συνεχή βελτίωση του εσωτερικού συστήματος διασφάλισης ποιότητας του οργανισμού.

γ) τον συντονισμό και την υποστήριξη της διαδικασίας αξιολόγησης των ακαδημαϊκών μονάδων και άλλων υπηρεσιών του ιδρύματος· και

δ) στο πλαίσιο των αρχών, κατευθύνσεων και οδηγιών της ΑΔΙΠ, για την υποστήριξη της διαδικασίας εξωτερικής αξιολόγησης και διαπίστευσης ερευνητικών έργων και του εσωτερικού συστήματος διασφάλισης ποιότητας του ιδρύματος.³⁸

Το εσωτερικό σύστημα διασφάλισης ποιότητας του ιδρύματος και οι διαδικασίες εφαρμογής του καθορίζονται από το Συμβούλιο, δημοσιεύονται κατόπιν συμβουλής του Διευθυντή και δημοσιεύονται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως καθώς και στον ιστότοπο του ιδρύματος.

Για τους παραπάνω σκοπούς, η ΜΟ.ΔΙ.Π., σε συνεργασία με την ΑΔΙΠ, αναπτύσσει το πληροφοριακό σύστημα διαχείρισης δεδομένων αξιολόγησης, το οποίο είναι υπεύθυνο για τη συστηματική παρακολούθηση και δημοσίευση της διαδικασίας αξιολόγησης και των αποτελεσμάτων της στην ιστοσελίδα του ιδρύματος. Ο εσωτερικός κανονισμός του φορέα

---

³⁸ ΟΟΣΑ,(2011), ό.π.

ορίζει θέματα σχετικά με την οργάνωση και λειτουργία του ΜΟ.ΔΙ.Π., καθώς και τις ειδικότερες αρμοδιότητές του.

Επίσης στο άρθρο 15 γίνεται αναφορά στη δημοσιότητα και τη διαφάνεια στα Α.Ε.Ι και στα Τ.Ε.Ι. Πιο συγκεκριμένα τα Α.Ε.Ι. οφείλουν να ανταποκρίνονται στην υποχρέωση δημοσιότητας και διαφάνειας, παρέχοντας, στο διαδικτυακό τους τόπο, καθώς και με κάθε άλλο πρόσφορο τρόπο, κάθε δυνατή πληροφόρηση σχετικά με τα διοικητικά τους όργανα και τις αποφάσεις τους, τις πηγές και τη διαχείριση των πόρων, την οργάνωση των σπουδών, τον αριθμό των εγγεγραμμένων φοιτητών, το διοικητικό και άλλο προσωπικό με την ιδιότητα του, περιγραφή της θέσης του και τρόπους επικοινωνίας, καθώς και τη φωτογραφία του, εκτός αν το μέλος του προσωπικού δεν το επιθυμεί, την υλικοτεχνική υποδομή και το σύνολο των παρεχόμενων από αυτά υπηρεσιών.³⁹

Με την επιφύλαξη των διατάξεων του Ν. 2472/1997, το σχολείο υποχρεούται να παρέχει στον ιστότοπό του πλήρεις πληροφορίες για το διοικητικό του όργανο και για τις διοικητικές ενέργειες των μελών του, όπως ιδίως το εργασιακό τους καθεστώς, τις άδειες που τους χορηγούνται συμμετέχουν. Επιτροπές και ομάδες εργασίας, διοικητικό προσωπικό και λοιπό προσωπικό, περιγραφές των θέσεων και των μέσων επικοινωνίας τους, και φωτογραφίες τους, εκτός εάν το προσωπικό επιθυμεί να παρέχει ετήσια υλικοτεχνική υποδομή, οικονομικούς πόρους και βάσεις διαχείρισης, μαθήματα, όλες τις παρεχόμενες υπηρεσίες, κατάλογο ενεργών σχολής και το ερευνητικό και διδακτικό τους έργο κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους. Στο τέλος της θητείας τους, ο Πρόεδρος και ο Κοσμήτορας της Σχολής υποβάλλουν πλήρη έκθεση για το ακαδημαϊκό, οικονομικό και διοικητικό έργο που έχουν αναλάβει.

Το άρθρο 30 του νόμου ανέλυε ζητήματα σχετικά με τη διάρκεια των σπουδών. Σύμφωνα με αυτό οι σπουδές διαρθρώνονται σε τρεις κύκλους, τον πρώτο, τον δεύτερο και τον τρίτο.

Το πρώτο μάθημα περιλαμβάνει τη λήψη ενός προγράμματος σπουδών που περιλαμβάνει μαθήματα που αντιστοιχούν σε τουλάχιστον 240 πιστωτικές μονάδες, που καταλήγουν σε πτυχίο επιπέδου 6 στο Εθνικό και Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Προσόντων. Το Προεδρικό Διάταγμα, που αναπτύχθηκε μετά από πρόταση του Υπουργού Παιδείας, Δια Βίου

---

³⁹ Γκοβάρης Χρ., Ρουσσάκης Ι., (2008), Ευρωπαϊκή Ένωση πολιτικές στην εκπαίδευση, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, σελ. 21-22

Μάθησης και Θρησκευμάτων, μετά από εισήγηση των διευθυντών των αντίστοιχων ιδρυμάτων, μετά από γνωμοδότηση των κοσμητόρων των αντίστοιχων σχολείων και κατόπιν συνεννόησης με την επιτροπή, η Α.Δ.Ι.Π. , το οποίο καθορίζει τις προϋποθέσεις απονομής πτυχίων σε όλα τα παρόμοια προγράμματα σπουδών όλων των πιστωτικών μονάδων, λαμβάνοντας υπόψη τις αντίστοιχες εξελίξεις σε κάθε τομέα της επιστήμης στην ευρωπαϊκή τριτοβάθμια εκπαίδευση.⁴⁰

Κάθε ακαδημαϊκό έτος περιλαμβάνει εκπαιδευτικές δραστηριότητες που αντιστοιχούν σε 60 μονάδες. Κάθε ίδρυμα μπορεί να διοργανώσει σύντομα μαθήματα, τα οποία περιλαμβάνουν μαθήματα που αντιστοιχούν σε 120 πιστωτικές μονάδες κατ' ανώτατο όριο, και μετά την ολοκλήρωση να λάβει ένα σύντομο πιστοποιητικό κατάρτισης, όπως ορίζεται από το ίδρυμα. Το πιστοποιητικό αυτό δεν ισοδυναμεί με πτυχίο πρώτου κύκλου. Ο δεύτερος κύκλος σπουδών συνίσταται στην εγγραφή σε μεταπτυχιακά μαθήματα, καθένα από τα οποία αποτελείται από τουλάχιστον 60 διδακτικές ώρες μαθημάτων, που οδηγεί στην ολοκλήρωση μεταπτυχιακού διπλώματος όπως ορίζεται από τα διάφορα ιδρύματα του Οργανισμού.

Ο τρίτος κύκλος σπουδών συνίσταται στην εγγραφή σε διδακτορικό πρόγραμμα, το οποίο περιλαμβάνει μαθήματα που αντιστοιχούν σε τουλάχιστον 30 μονάδες ανά πρόγραμμα σπουδών, και στην εκπόνηση διδακτορικής διατριβής. Σύμφωνα με τους κανονισμούς κάθε ιδρύματος, το διδακτορικό δίπλωμα θα πρέπει να ολοκληρωθεί και να απονεμηθεί εντός τουλάχιστον τριών ετών. Τέλος, ένα άλλο βασικό σημείο του νόμου είναι το άρθρο 33, το οποίο ορίζει τη διάρκεια σπουδών. Οι φοιτητές που έχουν αποδείξει τουλάχιστον 20 ώρες εργασίας την εβδομάδα μπορούν να εγγραφούν ως φοιτητές μερικής απασχόλησης αφού λάβουν αίτηση εγκεκριμένη από τη σχολή. Η αρμόδια αρχή καθορίζει τις ειδικές προϋποθέσεις και διαδικασίες εφαρμογής της προηγούμενης παραγράφου, καθώς και τις ειδικές προϋποθέσεις και διαδικασίες διευκόλυνσης της μάθησης των μαθητών με αναπηρία.⁴¹

Οι μαθητές μπορούν να διακόψουν τις σπουδές τους κατόπιν αιτήματος του κοσμήτορα της σχολής. Το ίδρυμα αποφασίζει τη διαδικασία τερματισμού της μελέτης, τα δικαιολογητικά που συνοδεύουν την αίτηση και τον μέγιστο χρόνο τερματισμού, καθώς και τη δυνατότητα εξαίρεσης υπέρβασης αυτού του χρόνου. Η ιδιότητα του φοιτητή αναστέλλεται προσωρινά με τη λήξη της φοίτησης, εκτός εάν η διακοπή οφείλεται σε αποδεδειγμένους

---

⁴⁰ Γράβαρης Δ., (2007), Η φυσιογνωμία της μεταπολιτευτικής περιόδου: το μεταρρυθμιστικό φαινόμενο, στο: «Μεταπολίτευση και Εκπαιδευτική πολιτική», σελ. 90

⁴¹ Γράβαρης Δ., (2007), ό. π., σελ. 90

λόγους υγείας ή σε ανωτέρα βία. Κάθε περίοδος περιλαμβάνει τουλάχιστον δεκατρείς εβδομάδες πλήρους διδασκαλίας. Οι εβδομάδες εξετάσεων καθορίζονται από το ίδρυμα.

Παράταση ενός εξαμήνου επιτρέπεται μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις για τη συμπλήρωση του ελάχιστου απαιτούμενου αριθμού εβδομάδων διδασκαλίας, που δεν υπερβαίνει τις δύο εβδομάδες, και κατά την κρίση του Διευθυντή με πρόταση του Κοσμήτορα της Σχολής. Εάν, για οποιονδήποτε λόγο, υπάρχουν λιγότερες από 13 εβδομάδες διδασκαλίας σε ένα μάθημα, το μάθημα θεωρείται μη διδασκόμενο και δεν δίνονται εξετάσεις και τυχόν εξετάσεις είναι άκυρες και δεν υπολογίζονται βαθμοί για την απονομή του πτυχίου.

Οι εξετάσεις διεξάγονται μετά το χειμερινό και το εαρινό εξάμηνο, αντίστοιχα, για τα μαθήματα που διδάσκονται στα εν λόγω εξάμηνα. Οι φοιτητές δικαιούνται να δώσουν εξετάσεις μαθημάτων για δύο εξάμηνα πριν από την έναρξη του χειμερινού εξαμήνου. Ιδιαίτερη προσοχή δίνεται στις προφορικές εξετάσεις για μαθητές με αποδεδειγμένη δυσλεξία πριν από την εγγραφή τους, σύμφωνα με τις διαδικασίες που ορίζονται στον εσωτερικό κανονισμό του ιδρύματος.

Ο βαθμός για κάθε μάθημα καθορίζεται από τον καθηγητή, ο οποίος μπορεί να διοργανώσει γραπτή ή προφορική εξέταση κατά την κρίση του ή βάσει εργασιών ή εργαστηριακών ασκήσεων.⁴²

Εάν ένας φοιτητής αποτύχει περισσότερες από 3 φορές σε ένα μάθημα, με απόφαση του Κοσμήτορα, κατόπιν αιτήματός του, θα επανεξεταστεί από επιτροπή καθηγητών του ίδιου ή συναφούς κλάδου και διορίζεται από τον Κοσμήτορα, που αποτελείται από τρία άτομα από το Σχολή. Ο υπεύθυνος αποκλείστηκε από την επιτροπή. Σε περίπτωση αποτυχίας, ο φοιτητής θα συνεχίσει ή όχι τις σπουδές του σύμφωνα με τους κανόνες και τις προϋποθέσεις του ιδρύματος, που περιλαμβάνουν τον μέγιστο αριθμό επαναλήψεων της εξέτασης σε ένα μάθημα.

---

⁴² Δάρρα Μ., (2019), Ποιότητα εκπαίδευσης, Θεωρήσεις, σύγχρονες προσεγγίσεις και μεθοδολογίες αξιολόγησης και βελτίωσης, εκδόσεις Gutenberg, σελ. 86

5.2. Κριτική, αντιδράσεις και μη εφαρμογή του νόμου

Ο νόμος 4009 / 2011 της Υπουργού Παιδείας Άννας Διαμαντοπούλου ήταν μια σύγχρονη, προοδευτική και ριζοσπαστική πρόταση για την αναβάθμιση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στη χώρα μας. Ήταν επομένως μια αναγκαιότητα προκειμένου να αναβαθμιστεί η προηγούμενη νομοθεσία που είχε θεσπιστεί για τα ΑΕΙ το 1982. Ο νόμος αυτός χαιρετίστηκε από την πλειοψηφία των κοινοβουλευτικών κομμάτων και εγκρίθηκε από τη Βουλή με 255 ψήφους έχοντας την στήριξη του ΠΑΣΟΚ, της ΝΔ και του ΛΑΟΣ. Η σύμπνοια των τριών αυτών κομμάτων δεν ήταν καθόλου εύκολη κι ειδικά εκείνη την εποχή, η οποία χαρακτηριζόταν από τις έριδες μεταξύ των κομμάτων. Σημαντική ήταν η συμβολή της υπουργού που προσπάθησε να πείσει πολλά μέλη της κοινοβουλευτικής ομάδας του ΠΑΣΟΚ που αντιδρούσαν στην ψήφισή του, του πρωθυπουργού Γ. Παπανδρέου, του Προέδρου της Ν.Δ. Αντώνη Σαμαρά που ήρθε σε συνεννόηση με την υπουργό και πολλούς από τους βουλευτές του κόμματός του για την τελική ψήφιση και του τότε βουλευτή του ΛΑΟΣ, Άδωνι Γεωργιάδη. Ο νόμος καταψηφίστηκε από τα δύο κόμματα της αριστεράς που συμμετείχαν τότε στο κοινοβούλιο το ΚΚΕ και το ΣΥΡΙΖΑ.

Εντούτοις, ο νόμος αυτός δεν εφαρμόστηκε αυτούσιες αλλά με αρκετές αλλαγές στη φιλοσοφία του, καθώς η εφαρμογή συνέπεσε με μια δύσκολη περίοδο για την Ελλάδα. Μην ξεχνούμε άλλωστε ότι το 2011 η οικονομική είχε εξελιχθεί σε ύφεση γεγονός το οποίο προκάλεσε μεγάλες κοινωνικές αντιδράσεις. Έτσι λοιπόν ενώ ο νόμος αυτός ψηφίστηκε με μεγάλη πλειοψηφία από τη Βουλή η κυβέρνηση Παπανδρέου, η οποία παραιτήθηκε το Νοέμβριο του 2011 και συγκροτήθηκε κυβέρνηση υπό τον Λουκά Παπαδήμο με τη στήριξη των ΠΑΣΟΚ, ΝΔ και ΛΑΟΣ.

Ως αποτέλεσμα αυτής της αλλαγής η εφαρμογή του νόμου αν και όλες οι πολιτικές παρατάξεις συμφωνούσαν ότι είναι μια αναγκαιότητα μετατέθηκε για αργότερα. Στη συνέχεια το 2012 η υπουργός Παιδείας Άννα Διαμαντοπούλου αντικαταστάθηκε από τον καθηγητή κ. Μπαμπινιώτη και η εφαρμογή του νόμου αναβλήθηκε ξανά. Τελικά, ο νόμος αυτός έμεινε στα χαρτιά και δεν εφαρμόστηκε εξ ολοκλήρου, καθώς τον Μάιο και Ιούνιο του 2012 είχαμε διπλές εθνικές εκλογές και η κυβέρνηση που προέκυψε με πρωθυπουργό τον Αντώνη Σαμαρά και στήριξη από ΠΑΣΟΚ και ΔΗΜΑΡ, δεν ασχολήθηκε εκτενώς με το θέμα αυτό. Ειδικότερα, ο νέος υπουργός Παιδείας Κωνσταντίνος Αρβανιτόπουλος ξεκίνησε ένα νέο γύρω διαβουλεύσεων από μηδενική βάση για το ζήτημα αυτό.

Συμπερασματικά μπορούμε να πούμε ότι ο νόμος 4009/2011 είχε ως αποστολή να αλλάξει τη βασική δημόσια αποστολή, το όραμα και τους στόχους του ελληνικού

πανεπιστημίου.⁴³ Ουσιαστικά, ο νόμος αυτός, ήταν μια ξεκάθαρη τεχνοκρατική στροφή και σύμφωνα με όσους διαφωνούσαν με αυτόν είχε ως στόχο την τυποποίηση (σύμφωνα με τις γενικές κατευθυντήριες γραμμές και πρακτικές της ΕΕ), την ιδιωτικοποίηση του ελληνικού δημόσιου πανεπιστημίου και την εμπορευματοποίηση της γνώσης μέσω μιας σειράς νέων πολιτικών όπως η μείωση της ήδη μικρής κρατικής χρηματοδότησης που αναγκάζει τα πανεπιστήμια να αναζητήσουν εναλλακτικές πηγές χρημάτων στον ιδιωτικό τομέα και στον επιχειρηματικό κόσμο. Επίσης όσοι διαφωνούσαν υποστήριζαν πως η αναδιοργάνωση των προγραμμάτων σπουδών θα γινόταν στη βάση μιας εργαλειοκρατικής προσέγγισης, ώστε οι φοιτητές να αποκτήσουν δεξιότητες και ικανότητες για να καλύψουν τις απαραίτητες θέσεις στην αγορά εργασίας. Έτσι λοιπόν πίστευαν ότι με αυτό τον τρόπο θα υπήρχαν αλλαγές στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και θα δημιουργούνταν πανεπιστήμια πολλών ταχυτήτων και πως η εκπαίδευση που ιστορικά ήταν δωρεάν και δημόσια για όλους θα περιοριζόταν με την ολιγαρχική διαχείριση των ανωτάτων ιδρυμάτων εκπαίδευση και με τη συμμετοχή μελών εκτός ακαδημαϊκής κοινότητας που καταργεί τον δημοκρατικό αυτοδιοικητικό χαρακτήρα του κάθε ιδρύματος.⁴⁴

5.3 Οι Παθογένειες των ΑΕΙ

Στο σημείο αυτό θα αναφέρουμε τις δυσκολίες που συναντά ο χώρος της εκπαίδευσης και τις παθογένειες των τελευταίων χρόνων, έτσι όπως τις παρουσιάζει η σημερινή Υπουργός Παιδείας, υπογραμμίζοντας την επίδραση αυτών μέχρι και σήμερα.

Η Κεραμέως εν έτει 2021 αναφέρεται στις παθογένειες που συναντά η εκπαίδευση πριν από μία δεκαετία μέχρι και σήμερα. Βασική παθογένεια θεωρείται η εισαγωγή στα πανεπιστήμια χωρίς τις απαιτούμενες ακαδημαϊκές προϋποθέσεις. Αντί αυτού οφείλει ο κάθε φοιτητής να εισέρχεται στο πανεπιστήμιο με μία συγκεκριμένη βάση. Μεγάλη πληγή αποτελεί το γεγονός ότι πολλοί φοιτητές εισέρχονται σε πανεπιστημιακά ιδρύματα, χωρίς να έχουν τα απαιτούμενα προσόντα. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να υπάρχει μεγάλη δυσκολία στην πορεία της φοίτησης, αλλά και την υποβάθμιση των εκάστοτε πανεπιστημιακών ιδρυμάτων.

---

⁴³ Δάρρα Μ., (2019), ό. π., εκδόσεις Gutenberg, σελ. 90

⁴⁴ ΟΟΣΑ, (2011), ό. π.

Δεύτερη σημαντική παθογένεια αποτελεί η εισαγωγή των υποψηφίων σε τμήματα που δεν θέλουν πραγματικά να ακολουθήσουν. Αντίθετα πρέπει να δημιουργηθεί ένα σύστημα κατά το οποίο οι περισσότεροι φοιτητές θα εξυπηρετούν τις προτιμήσεις τους. Η τυφλή παρακολούθηση ενός τμήματος έχει ως αποτέλεσμα τη δυσκολία, τη δυσφορία και την καταναγκαστική ακολούθηση ενός επαγγέλματος.

Επόμενη παθογένεια είναι η έλλειψη ορίου στην φοίτηση των πανεπιστημίων. Αντί για αυτό πρέπει κάθε φοιτητής να έχει έναν συγκεκριμένο όριο φοίτησης. Επίσης η υπουργός δηλώνει ότι πρέπει να υπάρχει μία σωστή καθοδήγηση για μία εναλλακτική εκπαίδευση και κατάρτιση των νέων. Ο κάθε νέος μπορεί να ενημερώνεται σωστά και να ακολουθεί κι άλλες σχολές, σε περίπτωση αδυναμίας εισαγωγής στο πανεπιστήμιο.⁴⁵

Πέραν των προβλημάτων που επικρατούσαν στη χώρα και τους στόχους που έθεσε η σημερινή κυβέρνηση, με σκοπό την αντιμετώπιση κάθε παθογένειας, έχουμε να παρατηρήσουμε μια σειρά από βελτιώσεις που βοήθησαν στην αντιμετώπιση των εκπαιδευτικών στρεβλώσεων. Τα τελευταία χρόνια έγιναν σημαντικές προσπάθειες να εκσυγχρονιστεί το εκπαιδευτικό σύστημα, δίνοντας περισσότερες ευκαιρίες αλλά και δυνατότητες για εκπαίδευση. Οι σταδιακές κυβερνήσεις απομάκρυναν τη στασιμότητα και οδήγησαν τη χώρα σε μια συνένωση και συμπίεση με το Ευρωπαϊκό πρότυπο Εκπαίδευσης.

Η Ελλάδα είναι μια χώρα που έπρεπε να επιλύσει σημαντικά προβλήματα στον χώρο της Εκπαίδευσης. Έπρεπε να λυθούν παθογένειες χρόνων, οι οποίες θα οδηγούσαν σε ένα καλύτερο επίπεδο σπουδών, γεμάτο από ευκαιρίες και δυνατότητες για τους νέους. Πλέον η Ελλάδα τα τελευταία χρόνια συμμετέχει σε προγράμματα Erasmus, με τα οποία είναι σε θέση να γνωρίσει και να υιοθετήσει διαφορετικές πρακτικές διδασκαλίας αλλά και εκμάθησης.

Ακόμα, τα τελευταία χρόνια έγιναν προσπάθειες με τις οποίες βελτίωσαν το επίπεδο και τη θεματική των μεταπτυχιακών σπουδών. Δόθηκαν ευκαιρίες σε πολλούς πτυχιούχους να αποκτήσουν πρόσβαση σε μεταπτυχιακά προγράμματα αλλά και σε διδακτορικά. Βασικό στοιχείο αποτελεί και η θεσμοθέτηση της αξιολόγησης των Εκπαιδευτικών. Με αυτό τον τρόπο αντιμετωπίστηκε σε μεγάλο βαθμό το πρόβλημα που επικρατούσε με την αποδοτικότητα των

---

⁴⁵ Enimerosi24, Κεραμέως: Με το νομοσχέδιό μας για τα ΑΕΙ απαντάμε στις ε παθογένειες δεκαετιών της ανώτατης Εκπαίδευσης, 10/2/21, <https://www.enimerosi24.gr/232574/%ce%ba%ce%b5%cf%81%ce%b1%ce%bc%ce%ad%cf%89%cf%82-%ce%bc%ce%b5-%cf%84%ce%bf-%ce%bd%ce%bf%ce%bc%ce%bf%cf%83%cf%87%ce%ad%ce%b4%ce%b9%cf%8c-%ce%bc%ce%b1%cf%82-%ce%b3%ce%b9%ce%b1-%cf%84%ce%b1-%ce%b1%ce%b5/>, πρόσβαση στις 3.05.2022

Εκπαιδευτικών. Ήταν μια παθογένεια του εκπαιδευτικού συστήματος που ταλάνιζε, αλλά και ταλάνιζε ως ένα βαθμό το ευρύτερο εκπαιδευτικό σύστημα. Σε αυτό το σημείο, βοήθησε ακόμα περισσότερο και το δικαίωμα των φοιτητών στην αξιολόγηση των καθηγητών τους.⁴⁶

Επίσης, μέσω αυτών των μεταρρυθμίσεων, επικράτησε μια ευρύτερη διεθνοποίηση στα πανεπιστημιακά ιδρύματα, γεγονός που κάνει τις ελληνικές σπουδές μέρος των ευρωπαϊκών προτύπων.

Βλέπουμε, πως από το εκπαιδευτικό σύστημα έχει υποστεί σημαντικές αλλαγές και μεταρρυθμίσεις μέχρι σήμερα. Ήδη από το 1976 η Ελλάδα προσπαθεί να εκσυγχρονίσει το σύστημά της με κάθε μέσο. Από το 1997 παρατηρείται μια συμπίεση του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος με τα ευρωπαϊκά πρότυπα. Όλες οι μεταρρυθμίσεις που παρατηρήσαμε αποτυπώνουν την αλλαγή στάσης και νοοτροπίας, την επιθυμία για εφαρμογή καινοτόμων δράσεων και μεθόδων, με αποτέλεσμα την αποτελεσματική λειτουργία του Εκπαιδευτικού συστήματος.

Τέλος, η ανάγκη της Εκπαίδευσης εξυπηρετεί τις ανάγκες της παγκοσμιοποίησης, την ενίσχυση των αξιών, την ευημερία της κοινωνίας και τη δημιουργία ενός ανθρωπίνου πνευματικού δυναμικού. Όλα αυτά τα στοιχεία εκλείπουν από την κοινωνία μας, αποτελούν μια από τις βασικές παθογένειες της κοινωνίας και η εκπαίδευση μέσω των μεταρρυθμίσεων των τελευταίων ετών είναι σε θέση να βελτιώσει την κατάσταση.

---

⁴⁶ Έκθεση της Επιτροπής για την Εκπαιδευτική Μεταρρύθμιση της Κύπρου, Δημοκρατική και Ανθρώπινη Παιδεία στην Ευρωπαϊκή Πολιτεία- Προοπτικές ανασυγκρότησης και εκσυγχρονισμού, Μάρτιος του 2004, Λευκωσία, σ. 200

Συμπεράσματα

Αντικείμενο της εργασίας αυτής ήταν η μελέτη των σημαντικότερων προσπαθειών για εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις από το 2000 έως και το 2011. Όπως θα δούμε και στο κύριο μέρος της εργασίας μέσα στα χρόνια αυτά έγιναν φιλόδοξες προσπάθειες για τη μεταρρύθμιση τόσο της δευτεροβάθμιας όσο και κυρίως της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Οι προσπάθειες για βελτιστοποίηση της ποιότητας της εκπαίδευσης στην χώρα μας ωστόσο προσέκρουαν σχεδόν πάντα στις κοινωνικές αντιδράσεις μερίδας μαθητών, φοιτητών και καθηγητών οι οποίες αυτές μειοψηφίες ήταν αντίθετες στην πρόοδο και στην αλλαγή των δεδομένων.

Ξεκινώντας από την μεταρρύθμιση της παιδείας και το νόμο 2916 / 2001 του υπουργού Πέτρου Ευθυμίου προσπάθησε να γίνει μια πιο ομαλή μετάβαση από το νόμο του 1997 του Γεράσιμου Αρσένη ο οποίος και είχε φέρει κύμα μεγάλων μαθητικών και φοιτητικών καταλήψεων. Ο νόμος αυτός συνάντησε μεγάλες αντιδράσεις και έτσι η κυβέρνηση υποχρεώθηκε σε απόσυρση του και σε αναπροσαρμογές φέρνοντας προς ψήφιση και έγκριση από τη Βουλή το νόμο 2986 / 2002.

Στη συνέχεια την περίοδο της διακυβέρνησης από τη ΝΔ έγιναν δύο προσπάθειες βελτίωσης του πλαισίου για την αναβάθμιση της ανώτατης εκπαίδευσης στη χώρα μας. Όμως και ο αρχικός νόμος 3374 / 2005 και ο μεταγενέστερος 3549 / 2007 που είχαν τη σφραγίδα της υπουργού Μαριέττας Γιαννάκου αν και ψηφίστηκαν από τη Βουλή δεν εφαρμόστηκαν στην πράξη στο σύνολο τους εξαιτίας των μεγάλων αντιδράσεων από μερίδα φοιτητών και ακαδημαϊκών καθηγητών.

Τέλος, η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ με τη στήριξη και μεγάλης μερίδας της αντιπολίτευσης δημιούργησε το νόμο 4009 / 2011 με εισηγήτρια την υπουργό Άννα Διαμαντοπούλου ο οποίος ήταν ένας φιλόδοξος νόμος που είχε ως στόχο την βελτίωση της ποιότητας στην ανώτατη εκπαίδευση και τη ρύθμιση μιας σειράς από ζητήματα τα οποία και αποτελούσαν χρόνιες παθογένειες του εκπαιδευτικού μας συστήματος.

Όπως δήλωσε και η ίδια η κα. Διαμαντοπούλου συνάντησε μεγάλες κοινωνικές αντιδράσεις κατά την προσπάθεια εφαρμογής του νόμου ενώ η μη ύπαρξη ουσιαστικής πολιτικής συναίνεσης υπονόμωσε την ουσιαστική εφαρμογή του.

Βέβαια από την ανάλυση μας δεν μπορούμε να παραλείψουμε τα επιχειρήματα της άλλης πλευράς δηλαδή των φοιτητών αλλά και των καθηγητών οι οποίοι ανήκαν

κυρίως στο χώρο της εξωκοινοβουλευτικής αριστεράς οι οποίοι και θεωρούσαν ότι με τονέο αυτό νόμο:

- ❖ δίνεται σαφής έμφαση στην αποτελεσματικότητα και όχι στην ακαδημαϊκή γνώση
- ❖ υπάρχει ώθηση προς την πιο συντηρητική πλευρά του φάσματος με την κατάργηση εκείνων των στοιχείων της εκπαιδευτικής διαδικασίας που είναι περισσότερο φιλελεύθερα σε ένα πρόγραμμα σπουδών
- ❖ οι αλλαγές στο πρόγραμμα σπουδών προσφέρουν ένα κοντόφθαλμο όραμα για την εκπαίδευση μειώνοντάς το μόνο σε απόκτηση δεξιοτήτων και περιθωριοποίηση του σημαντικού μέρους της ανάπτυξης κριτικών, πολιτικά σκεπτόμενων, αφοσιωμένων ανθρώπινων όντων
- ❖ προσπαθούν να καθιερώσουν μια ισχυρή ανταλλαγή μεταξύ της εκπαίδευσης και της οικονομίας, όπου βρίσκονται τα προγράμματα σπουδών με βάση τις ανάγκες της αγοράς και η αξία της γνώσης επαναπροσδιορίζεται από την καπιταλιστική οργάνωση της εργασίας.

Ειδικότερα αυτό το σημείο θεωρούσαν ότι ήταν βασικό σημείο αντιπαράθεσης με το Νόμο 4009 για τη Δημόσια Ανώτατη Εκπαίδευση.

Καταληκτικά, αξίζει να σημειωθεί, ότι η μεγάλη αντιπαράθεση για την βελτίωση και αναβάθμιση της ποιότητας σπουδών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση που ξεκίνησε επί υπουργίας Γιαννάκου συνεχίστηκε και από την επόμενη κυβέρνηση και την υπουργό κ. Διαμαντοπούλου η οποία και έφερε προς ψήφιση στη Βουλή έναν ακόμη πιο καινοτόμο και φιλελεύθερο νόμο. Ωστόσο, παρά την μεγάλη διακομματική συναίνεση που συνέβη τότε για την υπερψήφιση του νομοσχεδίου αυτό δεν ήταν δυνατόν να εφαρμοστεί στην πράξη. Οι προσπάθειες της περιόδου 2000 έως και 2011 μπορούν να θεωρηθούν θετικά βήματα για την εξέλιξη και την ποιοτική αναβάθμιση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στη χώρα μας. Όμως είναι παράλληλα και σε μεγάλο βαθμό χαμένα χρόνια καθώς θα μπορούσε επί τόσα χρόνια το ελληνικό δημόσιο Πανεπιστήμιο να έχει αφήσει πίσω του τις παθογένειες ετών και να είχε ήδη αναβαθμιστεί ακόμη και

πριν την οικονομική κρίση του 2010 που είναι γεγονός ότι λόγω της υποχρηματοδότησης καθυστέρησε την εξέλιξη αυτή.

Πηγές και Βιβλιογραφία

A. Πηγές

Enimerosi24, Κεραμέως: Με το νομοσχέδιό μας για τα ΑΕΙ απαντάμε στις ε παθογένειες δεκαετιών της ανώτατης Εκπαίδευσης, 10/2/21, <https://www.enimerosi24.gr/232574/%ce%ba%ce%b5%cf%81%ce%b1%ce%bc%ce%ad%cf%89%cf%82-%ce%bc%ce%b5-%cf%84%ce%bf-%ce%bd%ce%bf%ce%bc%ce%bf%cf%83%cf%87%ce%ad%ce%b4%ce%b9%cf%8c-%ce%bc%ce%b1%cf%82-%ce%b3%ce%b9%ce%b1-%cf%84%ce%b1-%ce%b1%ce%b5/>, πρόσβαση στις 3.05.2022

Τι σημαίνει ανωτατοποίηση των ΤΕΙ, 1.04.2000, <https://www.tovima.gr/2008/11/24/archive/ti-simainei-anwtatopoiisi-twn-tei/>, πρόσβαση στις 11.10.2022

Η Καθημερινή, Απόστολος Λακασάς, Εκπαιδευτική μεταρρύθμιση, Νο2 από 2004, 30/1/2003, <https://www.kathimerini.gr/society/141503/ekpaideytiki-metarrythmisi-no-2-apo-2004/>, ημερ. Προσπ. 3.05.2022.

Το Βήμα, Παπαματθαίου Μάρνου, Μαριέττα Γιαννάκου: « Οι μεταρρυθμίσεις του 2007 έπρεπε να εφαρμόζονται ήδη», 10/7/2011, <https://www.tovima.gr/2011/07/10/society/marietta-giannakoy-oi-metarrythmiseis-toy-2007-eprepe-na-efarmozontai-idi/><https://www.e-nomothesia.gr/kat-ekpaideuse/n-2916-2001.html>, πρόσβαση στις 10.06.2021

<http://www2.stat-athens.aueb.gr/~jpan/esyp-europe-book.html>, πρόσβαση στις 18.07.2021

<https://www.e-nomothesia.gr/kat-ekpaideuse/n-2986-2002.html>, πρόσβαση στις 20.05.2021

<https://www.e-nomothesia.gr/kat-ekpaideuse/tritobathmia-ekpaideuse/n-3374-2005.html>, πρόσβαση στις 15.07.2021

<https://www.e-nomothesia.gr/kat-ekpaideuse/n-3549-2007.html>, πρόσβαση στις 20.07.2021

<https://www.e-nomothesia.gr/kat-ekpaideuse/tritobathmia-ekpaideuse/n-4009-2011.html>,

πρόσβαση στις 25.09.2021

B. Βιβλιογραφία

Williams, R., Brien, K., & LeBlanc, J. (2012), *Transforming schools into learning organizations: supports and barriers to educational reform*, στο: Canadian Journal of Educational Administration and Policy

Hansen, B., & Lárusdóttir, S. H. (2015), *Instructional leadership in compulsory schools in Iceland and the role of school principals*, στο: Scandinavian Journal of Educational Research

Cibulka, J., Coursey, S., Nakayama, M., Price, J., & Stewart, S. (2000), *Schools as Learning Organizations: A Review of the Literature, The Creation of High-Performance Schools through Organizational and Individual Learning* στο: National Partnership for Excellence and Accountability in Teaching

DuFour, R. (2004), *What is a “professional learning community”? Educational Leadership* στο: Creative Education

Guskey, T. R. (2007), *Using assessments to improve teaching and learning*, στο: Ahead of the curve: The power of assessment to transform teaching and learning, εκδόσεις Solution Tree

Harris, A. (2004), *Distributed leadership and school improvement. Leading or misleading?*, στο: Educational Management Administration & Leadership

Γκοβάρης Χρ., Ρουσσάκης Ι., (2008), *Ευρωπαϊκή Ένωση πολιτικές στην εκπαίδευση*, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο

Δάρρα Μ., (2019), *Ποιότητα εκπαίδευσης, Θεωρήσεις, σύγχρονες προσεγγίσεις και μεθοδολογίες αξιολόγησης και βελτίωσης*, εκδόσεις Gutenberg

Διαμαντοπούλου Ά., *Από το Ντεσεβό στο Drone. Πρόσδος και ειρήνη για τον 21ο αιώνα - Συνομιλώντας με τον Μάκη Προβατά*, εκδόσεις Πατάκης

Καρατζιά Ε., (2006), *Αξιολόγηση, αποτελεσματικότητα και ποιότητα στην εκπαίδευση, Εκπαιδευτικός σχεδιασμός και οικονομία*, εκδόσεις Gutenberg

Κουτούβελα Χρ., (2006), *Το πείραμα της εκπαίδευσης, Αποτελεσματικότητα και ποιότητας προς τι; Πολιτική, έρευνα και κριτική*, εκδόσεις Γρηγόρη

Πελαγίδης Π., (2005), *Η εμπλοκή των μεταρρυθμίσεων στην Ελλάδα*, εκδόσεις Παπαζήση

Τερζής Ν., (2010), *Εκπαιδευτική πολιτική και εκπαιδευτική μεταρρύθμιση*, εκδόσεις Κυριακίδη

Τσιώλης Γ., (2014), *Μέθοδοι και τεχνικές ανάλυσης στην ποιοτική κοινωνική έρευνα*, εκδόσεις Κριτική.

Χρυσομαλλίδης Χ. (2017). Θεσμοί και μεταρρυθμίσεις στην Ελλάδα: η περίπτωση του χώρου ανώτατης εκπαίδευσης και έρευνας. *Ελληνική Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης*, 40, 45–69.

ΟΟΣΑ, (2011), *Καλύτερες επιδόσεις και επιτυχείς μεταρρυθμίσεις στην εκπαίδευση, Συστάσεις για την εκπαιδευτική πολιτική στην Ελλάδα*

Παράρτημα

Η συνέντευξη της πρώην Υπουργού Παιδείας, κας.Μαριέττας Γιαννάκου

Π.Τ.: Κυρία Υπουργέ, αρχικά θα ήθελα να σας ευχαριστήσω που δεχθήκατε να πραγματοποιήσουμε αυτή τη συνέντευξη και να μιλήσουμε για ένα θέμα που είναι γνωστό ότι σας απασχολεί από την εποχή που είχατε διατελέσει και εσείς Υπουργός Παιδείας. Με αφορμή λοιπόν, την ολοκλήρωση του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών που παρακολουθώ "Δημόσια Διοίκηση και Τοπική Αυτοδιοίκηση" στο Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου και της διπλωματικής μου εργασίας με θέμα "Οι μεταρρυθμίσεις στην Παιδεία την περίοδο 2000-2011", θα ήθελα να σας θέσω τις παρακάτω ερωτήσεις: Πως υπήρξε η σκέψη για ένα νέο νόμο στην Παιδεία από την κυβέρνηση σας το 2006;

Μ.Γ.: Η κατάσταση στην Ανώτατη Εκπαίδευση κατά την περίοδο που είχε προηγηθεί προ του 2004 ήταν ζοφερή. Η Ελλάδα κινδύνευε να βρεθεί εκτός της διαδικασίας της Μπολόνια, μίας διαδικασίας συντονισμού των πολιτικών στην οποία συμμετέχουν οι περισσότερες χώρες της Ευρώπης, ακόμη και ορισμένες της Ασίας. Το τότε κυβερνών κόμμα αδυνατούσε να προσαρμοστεί στις απαιτούμενες θεσμικές μεταρρυθμίσεις για λόγους ιδεολογικούς και παρ' ότι γνώριζε καλά τους κινδύνους για την Ελληνική Ανώτατη Εκπαίδευση. Αν και υπήρχαν νησίδες αριστείας, αυτές δεν αναδεικνύονταν και τελικά υπερτερούσε η εικόνα «ατάκτως ερριμμένων» Σχολών, Τμημάτων και Προγραμμάτων Σπουδών. Το μεγαλύτερο πρόβλημα, λοιπόν, ήταν ότι η χώρα δεν λάμβανε την ωφέλεια που αναλογούσε στη δημόσια δαπάνη, αλλά και σύμφωνα με τις δυνατότητες του επιστημονικού προσωπικού.

Π.Τ.: Ποιες κατά τη γνώμη σας ήταν οι σοβαρότερες τομές του Νόμου αυτού;

Μ.Γ.: Ο Ν.3374/2005 «Διασφάλιση της Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση, Σύστημα Μεταφοράς και Συσώρευσης Πιστωτικών Μονάδων, Παράρτημα Διπλωμάτων»

καθιέρωσε για πρώτη φορά ένα σύστημα αξιολόγησης των ΑΕΙ σύμφωνα με διεθνώς ισχύοντα κριτήρια, ενώ καθιέρωσε τα γνωστά ECTS απαραίτητα για την αναγνώριση των ελληνικών πτυχίων στο εξωτερικό. Ο Ν. 3549/2007 «Μεταρρύθμιση του θεσμικού πλαισίου για τη δομή και λειτουργία των ΑΕΙ» καθιέρωσε μεταξύ άλλων:

- Την ενίσχυση της διοικητικής και οικονομικής αυτοδιοίκησης των ΑΕΙ παράλληλα με εγγυήσεις για την κοινωνική λογοδοσία των ιδρυμάτων.
- Την καθιέρωση της καθολικής συμμετοχής στις εκλογές για την ανάδειξη των οργάνων διοίκησης των ΑΕΙ.
- Την ενίσχυση της φοιτητικής μέριμνας και μέτρα στήριξης των φοιτητών.
- Τη διαφάνεια στη διαδικασία εκλογής μελών ΔΕΠ.

Π.Τ.: Με ποιες κοινωνικές ομάδες διαβουλευτήκε το Υπουργείο πριν τη διαμόρφωση του Νομοσχεδίου;

Μ.Γ.: Δεν υπήρχε προηγούμενο εκτενούς διαβούλευσης με την πανεπιστημιακή κοινότητα. Αξιοποιήσαμε πλήρως το Εθνικό Συμβούλιο για την Παιδεία (ΕΣΥΠ), το οποίο κατοχύρωνε την ισότιμη συμμετοχή κομμάτων και οργανώσεων της εκπαιδευτικής κοινότητας. Ακόμη, συζητήσαμε διεξοδικώς στην Επιτροπή Μορφωτικών Υποθέσεων, και εκτός νομοθετικής διαδικασίας. Για πρώτη φορά διεξήχθη ηλεκτρονική διαβούλευση, η οποία επέτρεψε την κατάθεση προτάσεων από το διδακτικό και ερευνητικό προσωπικό και τους φοιτητές. Όλα αυτά πριν την εξέλιξη της πλατφόρμας διαβούλευσης από επόμενες κυβερνήσεις. Το σημαντικότερο ήταν ότι συγκροτήθηκε μία ισχυρή συμμαχία εντός των ΑΕΙ, η οποία απέκρουσε τη δημαγωγία και την προσκόλληση σε παρωχημένες λογικές οι οποίες δημιουργούσαν προσκόμματα στην πρόοδο της ακαδημαϊκής διδασκαλίας και έρευνας. Άνθρωποι με εξαιρετικό κύρος πέρα από κομματικές ταυτίσεις κατέληξαν στην πεποίθηση ότι οι μεταρρυθμίσεις είναι απαραίτητες για το ελληνικό πανεπιστήμιο.

Π.Τ.: Ποια μοντέλα εκπαιδευτικής πολιτικής είχατε ως πρότυπο;

Μ.Γ.: Είναι αυτονόητο ότι δεν χρειάζεται να ανακαλύψει κάποιος τον τροχό. Ο ευρωπαϊκός χώρος μας προσφέρει πλήθος καλών πρακτικών και προτύπων για την μεταρρύθμιση της ελληνικής εκπαίδευσης. Θέσαμε ως στόχο τη σύγκλιση με τα καλύτερα ευρωπαϊκά πρότυπα, προκειμένου τα ελληνικά ΑΕΙ, οι διδάσκοντες, ερευνητές και φοιτητές, να αναπτύξουν την προσπάθειά τους σύμφωνα με τα διεθνώς ισχύοντα πρότυπα ποιότητας. Μας είχε προβληματίσει όλους πώς οι απόφοιτοι των ελληνικών ΑΕΙ δημιουργούν επιτεύγματα σε πανεπιστήμια του εξωτερικού, και αυτό οφείλεται στο ότι εκεί απολάμβαναν τους πόρους, αλλά και το θεσμικό πλαίσιο και τα κίνητρα, τα οποία τους επέτρεπαν μία δυναμική σταδιοδρομία.

Π.Τ.: Ποιες ήταν οι αντιδράσεις που συναντήσατε; Τις περιμένατε;

Μ.Γ.: Οι αντιδράσεις ήταν οι γνωστές οι οποίες προέρχονταν από συγκεκριμένες ομάδες πίεση με παρωχημένη λογική και ιδεοληψία. Στο χώρο της εκπαίδευσης κάποιο θεωρούν ότι έχουν ειδικά προνόμια και αυτονόητη ιδεολογική κυριαρχία. Η επίδρασή τους και οι δράσεις τους ήταν αυτές που προκάλεσαν υστέρηση στο εκπαιδευτικό σύστημα. Εμείς υποστηρίξαμε την συναίνεση, αναγνωρίζοντας ότι τα ζητήματα αυτά προκαλούν την κοινοβουλευτική αντιπαράθεση των κομμάτων. Ωστόσο, κάποιες πλευρές επιχείρησαν τη διακοπή της ομαλής λειτουργίας των ΑΕΙ και την στοχοποίηση προσώπων και θεσμών. Ευτυχώς, απέναντι σε αυτούς πάντοτε ορθώνεται ένα μέτωπο λογικής.

Π.Τ.: Αισθάνεστε δικαιωμένη που κάποια από αυτά που προτείνετε τότε, πλέον η ελληνική κοινωνία ήταν πιο ώριμη να τα δεχθεί;

Μ.Γ.: Βεβαίως. Ακόμη και σήμερα άπαντες αναγνωρίζουν ότι αποτέλεσαν το θεμέλιο για την ουσιαστική μεταστροφή της ελληνικής Ανώτατης Εκπαίδευσης. Άλλωστε, μεταγενέστερες νομοθετικές πρωτοβουλίες αξιοποίησαν αυτά τα θεμέλια, το θεσμικό και πολιτικό κεκτημένο και προσανατολίστηκαν στην ίδια κατεύθυνση.

Π.Τ.: Ποιο είναι, κατά τη γνώμη σας, το βασικό πρόβλημα λειτουργίας της Ανώτατης Εκπαίδευσης στη χώρα μας;

Μ.Γ.: Το βασικότερο πρόβλημα είναι ότι τα ΑΕΙ πρέπει να έχουν μεγαλύτερη διοικητική αυτονομία και ευελιξία ταυτόχρονα με ισχυρές προϋποθέσεις ελέγχου και διαφάνειας.

Ακόμη, να αποκτήσουν μεγαλύτερη εξωστρέφεια, προκειμένου να αναδείξουν σημαντικά πλεονεκτήματα έρευνας και καινοτομίας. Με τον τρόπο αυτό, θα προκύψει και ισχυρή ωφέλεια για το δημόσιο συμφέρον και την ανάπτυξη της χώρας.

Π.Τ.: Οι φοιτητικές παρατάξεις έχουν θέση στα ελληνικά Πανεπιστήμια; Αν όχι, ποια μορφή θα μπορούσαν να πάρουν;

Μ.Γ.: Βεβαίως, όπως ισχύει σε όλα τα πανεπιστήμια ανεξαιρέτως. Αυτό δεν σημαίνει ότι τα ΑΕΙ θα γίνουν χώροι εκτόνωσης προβλημάτων και ιδεολογικών προστριβών που παράγονται εκτός ακαδημαϊκής κοινότητας. Οι φοιτητές έχουν λόγο για την καλή λειτουργία των ιδρυμάτων και την πρόοδο των σπουδών τους. Δεν μπορούν, βεβαίως, να κρίνουν ακαδημαϊκά ζητήματα ή την εξέλιξη των καθηγητών τους. Κυρίως, θα πρέπει οι ίδιοι να υπερασπίζονται τις υποδομές και την απρόσκοπτη λειτουργία των ΑΕΙ, γιατίαυτό ενισχύει και την αξία των πτυχίων τους.

Π.Τ.: Το άρθρο 16, θεωρείτε ότι θα αλλάξει κάποια στιγμή σε αυτή τη χώρα;

Μ.Γ.: Η ευκαιρία της συνταγματικής αναθεώρησης 2008 δυστυχώς χάθηκε λόγω της μικροπολιτικής σκοπιμότητας της τότε αξιωματικής αντιπολίτευσης. Το ίδιο συνέβη με την αναθεώρηση 2019 παρά την προσπάθεια της κοινοβουλευτικής πλειοψηφίας. Εμείς θεωρούμε ότι η λειτουργία μη-κρατικών πανεπιστημίων πρέπει να υφίσταται ως δυνατότητα. Όχι γιατί δεν έχουμε εμπιστοσύνη στα λειτουργούντα ΑΕΙ, κάποια εκ των οποίων συγκαταλέγονται σε πολύ υψηλές θέσεις στις παγκόσμιες κατατάξεις. Αντιθέτως, γιατί, όπως συμβαίνει σε όλα τα πεδία ανθρώπινης δράσης, η μη-κρατική πρωτοβουλία πρέπει να ενθαρρύνεται και να δημιουργούνται συνθήκες άμιλλας.

Π.Τ.: Από τις επτά νομοθετικές παρεμβάσεις που περάσατε κατά τη διάρκεια που ήσασταν Υπουργός στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, τί ήταν αυτό που θα αλλάζατε ή κάτι για το οποίο θα επιμένατε περισσότερο;

Μ.Γ.: Θεωρώ ότι οι δύο νομοθετικές πρωτοβουλίες για το νέο νόμο-πλαίσιο και για την αξιολόγηση στα ΑΕΙ αποτελούν ουσιαστικές μεταρρυθμίσεις, γιατί διέρρηξαν το αδιέξοδο το οποίο υφίστατο έως τότε, και προετοίμασαν το έδαφος για μία περισσότερο συστηματική λειτουργία των ΑΕΙ σύμφωνα με διεθνή κριτήρια ποιότητας, καθώς και

μεγαλύτερη εξωστρέφεια. Τα ΑΕΙ έκαναν πολύ σημαντικά πράγματα, τα οποία δεν καταγράφονταν ως δείκτες ποιότητας, ενώ σε ορισμένα τμήματα και σχολές αυτό βοήθησε για μία περισσότερο στοχευμένη λειτουργία.

Π.Τ.: Ποιο είναι το όραμα σας για την Παιδεία για πως μπορεί ο συγκεκριμένος τομέας να γίνει αρωγός για αλλαγές στην ελληνική κοινωνία;

Μ.Γ.: Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η γνώση αποτελεί το σημαντικότερο κεφάλαιο στην εποχή της τεχνολογικής καινοτομίας. Κατακτούμε γνώση με απίστευτους ρυθμούς πλέον και όσοι αναπτύσσουν τις σχετικές δεξιότητες αποκτούν πολύ μεγάλο πλεονέκτημα. Αυτό, όμως, σημαίνει ότι όσοι ολιγωρούν θα βιώσουν πολύ σημαντική υστέρηση στην ανάπτυξη και την κοινωνική συνοχή.

Η συνέντευξη της πρώην Υπουργού Παιδείας, κας. Άννας Διαμαντοπούλου

Ολοκληρώνοντας την ανασκόπηση των μεταρρυθμίσεων στην Παιδεία την περίοδο 2009 έως και 2011 παρατίθεται η συνέντευξη με την πρώην Υπουργό κα. Διαμαντοπούλου.

Το ίδιο και για αυτή την συνέντευξη, πρέπει να φύγει

Π.Τ.: Κυρία Υπουργέ, αρχικά θα ήθελα να σας ευχαριστήσω που δεχθήκατε να πραγματοποιήσουμε αυτή τη συνέντευξη και να μιλήσουμε για ένα θέμα που είναι γνωστό ότι σας απασχολεί από την εποχή που είχατε διατελέσει και εσείς Υπουργός Παιδείας. Με αφορμή λοιπόν, την ολοκλήρωση του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών "Δημόσια Διοίκηση και Τοπική Αυτοδιοίκηση" στο Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου και της διπλωματικής μου εργασίας με θέμα "Οι μεταρρυθμίσεις στην τριτοβάθμια εκπαίδευση την περίοδο 2000-2011", θα ήθελα να σας θέσω τις παρακάτω ερωτήσεις. Αρχικά, θα ήθελα να σας ρωτήσω, πως υπήρξε η σκέψη για έναν νόμο στην Παιδεία από την κυβέρνηση 2009-2011 και μεσούσης της οικονομικής κρίσης;

Α.Δ.: Πρέπει να πω, ότι εγώ ήμουν στο ΠΑΣΟΚ για θέματα Παιδείας, όταν ήμασταν στην αντιπολίτευση. Από το 2007-2009, λοιπόν, εκείνη τη διετία δουλέψαμε πάρα πολύ σε ομάδες σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης με μερικές χιλιάδες ανθρώπους – χωρίς υπερβολή. Γύρισα όλη την Ελλάδα, κάναμε τρομερές καταγραφές, κάναμε ανοιχτές συζητήσεις και βεβαίως μελετήσαμε πάρα πολύ τις μεταρρυθμίσεις που είχαν γίνει εκείνη την περίοδο στην Ευρώπη. Ήταν μια περίοδος κατά την οποία γίνονταν πολύ μεγάλες μεταρρυθμίσεις στα Πανεπιστήμια. Όταν αναλάβαμε το 2009, θυμίζω, ότι τότε ο πρωθυπουργός είχε ανακοινώσει ότι θα δίνονταν 1 δισεκατομμύριο στην Παιδεία. Βεβαίως, αυτό δεν μπόρεσε να γίνει γιατί ξέσπασε η κρίση και μπήκε τότε στο τραπέζι η συζήτηση για το αν θα προχωρούσαμε σε μεταρρυθμίσεις μέσα στην τόσο συγκρουσιακή περίοδο. Η δική μου η εμπειρία μέσα από την μελέτη άλλων χωρών όπως της Φιλανδίας και της Σουηδίας, έδωσε αρκετά κίνητρα για την μεταρρύθμιση. Σ' αυτές οι δύο χώρες, κατά τη διάρκεια της οικονομικής τους κρίσης – όπου η Φιλανδία έφθασε το 27% του πληθυσμού της να είναι άνεργο – σημειώθηκαν οι μεγάλες μεταρρυθμίσεις τους στην Παιδεία, γιατί καμία μεταρρύθμιση δεν μπορεί να αποδώσει αν δεν εκσυγχρονιστεί πρώτα η Παιδεία και δεν άπτεται των καινούριων προκλήσεων της εποχής. Στο Υπουργικό Συμβούλιο ήταν πάρα πολύ δύσκολη η κατάσταση, δηλαδή, οι περισσότεροι Υπουργοί ήταν αντίθετοι, αλλά όχι επί της ουσίας των μεταρρυθμίσεων, αντιθέτως οι περισσότεροι συμφωνούσαν αλλά για τη χρονική στιγμή που σχεδιάζονταν. Όμως, ο Γιώργος Παπανδρέου ήταν τότε πολύ υποστηρικτικός και αποφασίσαμε να προχωρήσουμε. Προχωρήσαμε, γιατί υπήρχε μεγάλη ετοιμότητα, δηλαδή εμείς αναλάβαμε το Νοέμβριο του 2009 και τον Ιούνιο του 2010 παρουσίασα μια πλήρη πρόταση με τα βασικά σημεία της μεταρρύθμισης, ώστε να αρχίσει η επίσημη διαβούλευση. Την παρουσιάσαμε τον Σεπτέμβριο στους Πρυτάνεις στους Δελφούς και μετά ξεκίνησα από Πανεπιστήμιο σε Πανεπιστήμιο. Δεν ήταν εύκολο. Πρέπει να πω, ότι πολλές από τις συναντήσεις με καθηγητές σε αρκετές πόλεις γίνονταν σε σπίτια, γιατί δεν μπορούσαμε να πάμε στο Πανεπιστήμιο, όπως καταλαβαίνεις. Αυτές οι συναντήσεις ήταν πολύ βοηθητικές. Παράλληλα, δημιουργήθηκε η Επιτροπή Σοφών με τους 11 σημαντικότερους ανθρώπους στον κόσμο στο χώρο της Παιδείας – από την Αυστραλία, την Αμερική, τη Γαλλία, τη Γερμανία κ.ά. Ήταν άνθρωποι που είχαν κάνει και μεταρρυθμίσεις, αλλά ήταν και οι ίδιοι ακαδημαϊκοί. Τους δώσαμε την αξιολόγηση του

ΟΟΣΑ, μελέτησαν με ερωτηματολόγια την ελληνική περίπτωση και μας έκαναν έναπέρα πολύ καλό και εμπειριστατωμένο briefing. Κάναμε τη συζήτηση της διαβούλευσης με όλους τους Πανεπιστημιακούς – δηλαδή κάναμε δημόσια διαβούλευση – αναρτήσαμε το σχέδιο και πήραμε περίπου 4500 σχόλια και έγινε και μια προσπάθεια με τις νεολαίες. Εκείνη την περίοδο οι πιο υποστηρικτικές ήταν η ΔΑΠ-ΑΕΙ και η ΠΑΣΠ-ΤΕΙ. Υπήρχε, βέβαια, και μια ομάδα φοιτητών, η οποία λεγόταν «Ανοιχτά Πανεπιστήμια» και ήταν πάρα πολύ υποστηρικτικοί. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός, ότι οι καθηγητές που μιλούσαν δημοσίως ήταν όλοι κι όλοι 13. Τώρα είναι πάνω από 500, βέβαια, που έχουν βγει. Επίσης, η Νομοπαρασκευαστική Επιτροπή, που έκανε τον Νόμο δεν ανακοινώθηκε ποτέ, γιατί οι καθηγητές φοβούνταν πολύ ότι αν ανακοινώνονταν τα ονόματά τους θα έσπαγαν τα αυτοκίνητά τους, τα γραφεία τους και τα λοιπά. Οπότε κάναμε μια Νομοπαρασκευαστική Επιτροπή, η οποία δεν ανακοινώθηκε κι αυτό είναι πολύ ενδεικτικό της κατάστασης της χώρας.

Π.Τ.: Κι εσείς, όμως, δεχθήκατε απειλές.

Α.Δ.: Δέχθηκα πολύ μεγάλες απειλές και φοβερό bullying, το οποίο δεν ήταν μόνο λεκτικό. Ρίξανε μαύρες μπογιές στο σπίτι μου. Όταν κλείσαμε τα 35 ΤΕΙ - τα οποία ήταν χωρίς καθηγητές, χωρίς φοιτητές και εξηγήσαμε δημοσίως γιατί έπρεπε να γίνει αυτό – άδειαζαν μπροστά στο σπίτι μου σκουπίδια. Στο γιό μου, που ήταν τότε 15 χρονών, έκαναν ηλεκτρονικό bullying, γιατί τότε είχε ξεκινήσει η μεγάλη εκκίνηση του Facebook και υπήρχαν καθημερινά τρομερές επιθέσεις από 2500-3000 troll. Εκείνη την περίοδο δεν γνωρίζαμε και τα troll και δεν μπορούσαμε να καταλάβουμε πως προκύπταν αυτές οι όμοιες επιθέσεις. Μας είχαν στείλει, επίσης, απειλές για βόμβες στο Υπουργείο και στο σπίτι, μας έφεραν τσιγκέλια που τα έχουν για να κρεμούν οι χασάπηδες τα κρέατα – με άλλα λόγια ήταν μια πάρα πολύ δύσκολη εποχή. Παρόλα αυτά, έκανα 38 γεύματα ή δείπνα με βουλευτές όλων των κομμάτων, δηλαδή προσπαθούσα σε μικρές ομάδες βουλευτών να εξηγήσω το τι ετοιμαζόταν. Είχα κάνει στο σπίτι μου μια οθόνη και εξηγούσα ποια ήταν η κατάσταση σε άλλες χώρες, ποια ήταν η κατάσταση στην

Ελλάδα,

για ποιους λόγους δεν μπορούσαν να προχωρήσουν τα Πανεπιστήμιά μας και ούτω καθεξής. Έτσι πετύχαμε σε μεγάλο βαθμό ένα κείμενο που μπορούσε – πραγματικά – να περάσει από τη Βουλή. Βέβαια, όταν φθάσαμε στη Βουλή υπήρχαν κάποιες βασικές διαφορές. Θυμίζω ότι στην πρότασή μας ήταν να υπάρχει ένα Search Committee για τον Πρύτανη, όπου θα γινόταν μια παγκόσμια προκήρυξη και απλά θα έπρεπε να έχει άριστη γνώση της ελληνικής γλώσσας και θα προτεινόταν τρία ονόματα και το Συμβούλιο θα αποφάσιζε για τον Πρύτανη, ώστε να μην μπαίνει στη διαδικασία των εκλογών. Αυτό τότε δεν το δέχθηκε η ΝΔ. Θυμάμαι τον εαυτό μου να βρίσκομαι ανάμεσα στον Πρωθυπουργό, κ. Γ. Παπανδρέου, και τον αρχηγό της αξιωματικής αντιπολίτευσης, κ. Α.Σαμαρά, ώστε να διευθετηθούν οι επί μέρους διαφορές των δύο μεγάλων κομμάτων και να υπάρξει συναίνεση. Σημειώνεται, ότι ο νυν πρωθυπουργός, κ. Κ. Μητσοτάκης και ο κ. Α. Γεωργιάδης ήταν πολύ υποστηρικτικοί και θετικοί απέναντι στο Νόμο. Ως αποτέλεσμα είχαμε την ημέρα της ψήφισης του Νόμου να γραφτεί Ιστορία και να υπερψηφιστεί από 255 βουλευτές.

Π.Τ.: Ποιες άλλες αντιδράσεις συναντήσατε;

Α.Δ.: Η μεγάλη πίεση εναντίον του Νόμου από το ισχυρό καθηγητικό κατεστημένο. Δεν ήταν μόνο οι Πρυτάνεις, αλλά ήταν και οι πολύ ισχυροί καθηγητές. Οι γιατροί, οι δικηγόροι και οι οικονομολόγοι έχουν μεγάλη δύναμη στα ΜΜΕ, δεν είναι απλά περσόνες ακαδημαϊκές αλλά έχουν μεγαλύτερη δύναμη. Τότε, λοιπόν, πείστηκαν και ο κ. Βενιζέλος και ο κ. Σαμαράς – προεκλογικά – και ο πρώτος νόμος που έφεραν, μετά την ορκωμοσία τους και τη δημιουργία της συγκυβέρνησης, ήταν μια σειρά από αλλαγές που ξεκίνησαν το «ξήλωμα» του Νόμου από τον κ. Αρβανιτόπουλο. Τότε παραιτήθηκα, γιατί ένιωθα ότι εγώ με το κομματικό σύστημα είχα φθάσει στα όριά μου. Έγινε μια μεγάλη προσπάθεια να μην περάσει, αλλά δεν ευοδώθηκε. Αυτό το ξήλωμα έγινε, αλλά ο Νόμος υφίσταται ακόμα – παραδείγματος χάρη έγιναν οι εκλογές με ηλεκτρονική ψηφοφορία, όπου συμμετείχε το 87% των καθηγητών, πράγμα που έδειχνε ότι η μεγάλη μάζα των καθηγητών ήταν θετική απέναντι στον Νόμο και επιθυμούσε τη συνέχισή του.

Έπειτα,

ήρθε ο ΣΥΡΙΖΑ το 2015 και τα βασικά άρθρα του Νόμου καταργήθηκαν με Πράξη Νομοθετικού Περιεχομένου, δηλαδή ο κ. Μπαλτάς έφερε Πράξεις Νομοθετικού Περιεχομένου – όπως δηλαδή και στα Μνημόνια. Αξίζει να αναφερθεί το παράδειγμα του Καθηγητή του MIT, κ. Δημήτρη Μπαρτσημά, ο οποίος θεωρείται ταυτόχρονα καιμιά από τις παγκόσμιες κορυφές, ήταν ένας άνθρωπος που εκδιώχθηκε και δεν τον άφηναν να μπει στο Πανεπιστήμιο και τον γιουχάριζαν. Αυτοί οι άνθρωποι πως θα επιστρέψουν; Τότε είχαμε φέρει για τα Συμβούλια περίπου 400 ανθρώπους από τοξωτερικό, δεν ζήτησε κανένας ούτε μια δραχμή και ήταν ό,τι καλύτερο υπήρχε από Έλληνες του εξωτερικού και όλοι αυτοί εκδιώχθηκαν. Πως θα πειστούν εκείνοι τώρα, ότι Ελλάδα μπορεί να τους υποστηρίξει και να βοηθήσουν αυτοί την Ελλάδα; Εν πάση περιπτώσει, μετά το 2015 ο ΣΥΡΙΖΑ δεν έφερε ποτέ έναν νόμο για τα Πανεπιστήμια, αλλά έφερε μόνο άρθρα, κι έτσι υπήρχε ένα μπάχαλο στους νόμους και δεν υπήρχε ολοκληρωμένο πλαίσιο, όπως δεν υπάρχει και τώρα. Από την άλλη, η κυβέρνηση Μητσοτάκη ξεκίνησε με το θέμα του Ασύλου, που ήταν απλά ένα θέμα για να απευθυνθούν σε ένα ευρύ ακροατήριο και δεν έκαναν έπειτα τίποτα. Ήταν ακριβώς, όπως ορίζονταν τα άρθρα για το Άσυλο, στον Νόμο 4009/2011. Δεν μπήκε κανείς στην πραγματική ουσία. Το πρόβλημα του Πανεπιστημίου, αν δεν αλλάξει η διοίκησή του κι εκείνη με τη σειρά της δεν έχει την αυτονομία και την αξιολόγηση δεν θα υπάρξει σημαντική αλλαγή. Με άλλα λόγια, θα πρέπει να γνωρίζει ότι τα χρήματα που παίρνει από το κράτος, θα πρέπει να ανακοινώνει τεκμηριωμένα το κάθε Πανεπιστήμιο που τα ξοδεύει. Όλη, λοιπόν, η λογική του Νόμου ήταν ότι κατά την αξιολόγηση θα έβαζαν εκείνοι τους στόχους και σε 3 χρόνια θα ελέγχονταν γι αυτούς. Αν δεν τους πετύχαιναν, θα δέχονταν μείωση των χρημάτων που εισέπρατταν από τον κρατικό προϋπολογισμό. Αντίθετα, θα είχαν αύξηση αν τους πετύχαιναν. Όλα αυτά καταργήθηκαν και δεν υπήρχε καμία δυνατότητα για τα Πανεπιστήμια να κάνουν κάτι. Τώρα, επανήλθε αυτό με την αγγλική γλώσσα, αλλά δεν έχουν φέρει ακόμα ένα πλαίσιο για την μεταρρύθμιση των Πανεπιστημίων. Πιστεύω, ότι το πιο σημαντικό αυτής της μεταρρύθμισης ήταν το ότι ήταν ολιστική, δηλαδή από το διοικητικό μοντέλο μέχρι το θέμα του οργανισμού του Πανεπιστημίου, το οποίο είναι ένα «Σύνταγμα για το Πανεπιστήμιο» ουσιαστικά και ορίζει πως οργανώνονται οι σπουδές.

Π.Τ.: Ποιες θεωρείτε ότι ήταν οι πιο σοβαρές πτυχές του Νόμου, όσον αφορά την Τριτοβάθμια;

Α.Δ.: Αρχικά, υπήρξε μια πάρα πολύ σοβαρή προετοιμασία. Ήρθε ο ΟΟΣΑ και οισημαντικότεροι άνθρωποι στον κόσμο έκαναν τις προτάσεις τους. Δεν ήταν μια απλή ιστορία. Ήταν μια ανάλυση σε βάθος. Σε κάθε τμήμα του Πανεπιστημίου κάναμε ένα screening, δηλαδή πόσοι καθηγητές και τι υποδομές υπήρχαν, ποιο ήταν το προφίλ των φοιτητών και πόσο χρόνο χρειάζονταν για να διεκπεραιώσουν τις σπουδές τους, ποια συγγράμματα επιλέγονταν και λοιπά. Υπήρξε μια πάρα πολύ σοβαρή προετοιμασία, με στοιχεία, κι από εκεί και έπειτα μπήκε το πολιτικό πλαίσιο – δηλαδή η βάση, την οποία παρουσιάσαμε παντού μαζί με το πως θέλαμε να δούμε την αλλαγή των πανεπιστημίων μας. Επίσης, οι επιλογές για τη διοίκηση - ουσιαστικά – έμπαινε ένα τέλος σε μια ιστορία 40 χρόνων, όπου τα Πανεπιστήμια λειτουργούσαν σαν Νομαρχίες και σαν Δήμοι. Αυτό δεν το πείραξε καμία από τις επόμενες κυβερνήσεις, δηλαδή οι φοιτητές από το 2011 μέχρι σήμερα δεν έχουν δικαίωμα ψήφου. Σε καμία χώρα του κόσμου δεν ψήφιζαν οι πρωτοετείς για το ποιος θα γινόταν Πρύτανης και μιλάμε για ένα εκλογικό σώμα, το οποίο ήταν κινούμενο, γιατί οι ίδιοι που θα ψήφιζαν σε 4-5 χρόνια θα είχαν ολοκληρώσει τον κύκλο τους στο Πανεπιστήμιο. Ειδικότερα η μεταρρύθμιση καθιέρωνε:

- τα Συμβούλια του Ιδρύματος, με τη συμμετοχή και εξωτερικών προσωπικοτήτων.
  - την ουσιαστική εκπροσώπηση των φοιτητών σε όλα τα όργανα, χωρίς ρόλοσυνδιοίκησης.
  - την κατάργηση των παραταξιακών ψηφοδελτίων στις εκλογικές διαδικασίες των ΑΕΙ.
  - το ουσιαστικό αυτοδιοίκητο με εκχώρηση νέων αρμοδιοτήτων. Ο Οργανισμός είναι το «Σύνταγμα κάθε Ιδρύματος».
- το τέλος στο Άσυλο της παρανομίας.
- την υποχρεωτική εγγραφή των φοιτητών κάθε εξάμηνο.

- τα όρια στη συνολική διάρκεια των σπουδών – τέλος στους αιώνιους φοιτητές και ταυτόχρονη καθιέρωση μερικής φοίτησης για τους εργαζόμενους φοιτητές.
- το εσωτερικό ERASMUS με προγράμματα ανταλλαγής φοιτητών και μεταξύ των ελληνικών πανεπιστημίων.
- τον Συνήγορο του Φοιτητή.
- τα φοιτητικά δάνεια σε όλους και όχι μόνο στους μεταπτυχιακούς φοιτητές.
- τις ανταποδοτικές υποτροφίες.
- τις πιστωτικές μονάδες.
- την υποχρεωτική πιστοποίηση των προγραμμάτων σπουδών από ανεξάρτητη αρχή.
- τη σύνδεση της αξιολόγησης και της πιστοποίησης με τη χρηματοδότηση.
- την υποχρεωτική ανάρτηση στο διαδίκτυο του εκπαιδευτικού υλικού.
- τη δυνατότητα διδασκαλίας σε ξένη γλώσσα, με απόφαση του πανεπιστημίου.
- την αξιολόγηση και λογοδοσία σε όλα τα επίπεδα.
- τις «επώνυμες έδρες» από χορηγούς.
- τρεις αντί για τέσσερις βαθμίδες καθηγητών, κατά τα διεθνώς ισχύοντα.
- την αξιολόγηση των καθηγητών κάθε πέντε χρόνια, με βαρύτητα της άποψης των φοιτητών τους.
- τη δυνατότητα της παράλληλης διδασκαλίας συγκεκριμένης διάρκειας Ελλήνων και ξένων καθηγητών σε ελληνικά και ξένα ΑΕΙ.
- τη Σχολή Μεταπτυχιακών Σπουδών.
- τη Σχολή Διά Βίου Μάθησης και πρόβλεψη για εξ αποστάσεως εκπαίδευση

- τον θεσμό των Κέντρων Αριστείας.

- τη δυνατότητα δημιουργίας ενός ενιαίου ΝΠΙΔ σε κάθε ΑΕΙ που θα διαχειριζόταν και θα αξιοποιούσε πόρους και πατέντες.
- αξιολόγηση του τρόπου και του βαθμού εφαρμογής του νόμου από επιτροπή εμπειρογνομόνων ανεξάρτητης αρχής, μετά από μια τετραετία.

Π.Τ.: Πιάνομαι από τις τελευταίες σας κουβέντες για να σας ρωτήσω για το εάν πιστεύετε στην πλήρη κατάργηση των φοιτητικών παρατάξεων.

Α.Δ.: Δεν μπορούμε να πούμε, ότι δεν υπάρχουν. Βεβαίως και μπορούν να υπάρχουν φοιτητικές παρατάξεις αν το επιθυμούν, απλά δεν μπορεί να παίζουν ρόλο εξουσίας στο Πανεπιστήμιο. Σε όλα τα Πανεπιστήμια του κόσμου υπάρχουν πολλών ειδών φοιτητικές ομάδες, δηλαδή στη Γαλλία θα δεις από πολιτικές νεολαίες μέχρι νεολαία που ασχολείται με την αστρονομία ή με το οικολογικό κίνημα. Στα ελληνικά πανεπιστήμια έχει σημασία να υπάρχουν κι άλλων ειδών προσεγγίσεις. Εάν επιθυμούν να ενωθούν νέοι φοιτητές κάτω από κοινά ιδεολογικά πιστεύω, να τα αναλύσουν, να κάνουν τις προτάσεις τους – δεν υπάρχει κανένα θέμα, αλλά αυτή η επιλογή τους δεν μπορεί να συνδεθεί με συγκεκριμένη εξουσία που θα τους δώσει το Πανεπιστήμιο. Και τώρα βλέπουμε, ότι οι παρατάξεις δεν έχουν λόγο ούτε για τον Πρύτανη ούτε για τις επιλογές των καθηγητών. Θεωρώ, ότι σιγά σιγά, θα βρουν απολύτως τον ρόλο που πρέπει. Θέλει τον χρόνο του. Τόσα χρόνια, βέβαια, δεν υπάρχει και η ΕΦΕΕ κι αυτό είναι ένα μεγάλο δείγμα παρακμής του φοιτητικού κινήματος.

Π.Τ.: Υπάρχει κάτι που θα αλλάζατε στον Νόμο ή κάτι για το οποίο θα επιμένατε πολύ;

Α.Δ.: Θα επέμενα πάρα πολύ στο θέμα της επιλογής του Πρύτανη και θα ήμουν πολύ πιο απόλυτη στο πως κάθε Πανεπιστήμιο θα όριζε τις υποτροφίες, τον τρόπο λειτουργίας,

τον οδηγό σπουδών, το χρόνο περάτωσης και την έρευνα. Κι αυτό γιατί αν δεν οργανωθεί το οργανωτικό κομμάτι του Πανεπιστημίου, πιστεύω, ότι δεν μπορεί να διευθετηθεί ολόκληρη η ορθή λειτουργία του.

Π.Τ.: Θεωρείτε ότι η Παιδεία μπορεί να γίνει αρωγός για αλλαγές στην ελληνική κοινωνία;

Α.Δ.: Η Παιδεία δεν πιστεύω ότι μπορεί να είναι αρωγός, αλλά σηματοφόρος αυτών των αλλαγών. Σε όλα τα κράτη που σημειώθηκαν ισχυρές αλλαγές και μεταρρυθμίσεις, όλα τα κράτη που κέρδισαν την χαμένη τους αξιοπιστία στο εξωτερικό και όλα εκείνα που ανοικοδομήθηκαν μετά από κρίσεις ήταν εκείνα που αντιλήφθηκαν ότι το θέμα της Παιδείας είναι κάτι καθολικό και συνεννοήθηκαν οι πολιτικές τους δυνάμεις προς αυτή την κατεύθυνση. Θυμίζω το παράδειγμα της Φιλανδίας ξανά, όπως κι εκείνα της Δανίας, της Σιγκαπούρης και της Κορέας.

